

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Tre Donner.

Antids Interieurstudie.

Med Digressioner og Parentheser.

af

M. Rosing.

Kjøbenhavn.

Forlagt af J. H. Schubothes Boghandel.

Græbes Bogtrykkeri.

1891.

Tre Donner.

Tre Vinner.

Nutids Interieurstudie.

Med Digressioner og Parentheser.

af

M. Røvsing.

Kjøbenhavn.

Forlagt af H. Schubothes Bøgerhandel.

Grækes Bogtrykkeri.

1891.

De tre Bonner, som staaer omme paa Titelbladet og som jeg agter at skrive om, ere von Bahnson, von Sarauw og von Bismarck. De ere nævnte i omvendt Orden af deres Betydning. De ere alle Tre Superlativer. Von Bahnson er vist den mærkeligste nulevende Militair-Pharmaceut, idet han alene gennem dette hidtil ikke synderlig æstimerede Privaterhverv har svunget sig op til at være den mægtigste Minister, der har hersket i Danmark paa denne Side af Gorm den Gamle; von Sarauw har skrevet den bedste Dieblitskildring af den største Krig, der er ført i Mands Minde og betragtes som den største nulevende Specialist i Kjendskab til alle militaire Indretninger og Snurrepiberier, og von Bismarck er den store Kantstær, den dynastiske Herskervelfignelses genialeste og navnkundigste Major domus. De ere ved et besynderligt Træf alle Tre Bonner, d. e. have „von“ foran deres Navn, og de ere ved et ligesaa besynderligt Træf alle Tre Riddere af Dannebrogordenen.

Det er Historien, der har bragt disse tre Navne sammen paa et lille Blad i sin store Bog. I andet Fald kunde det tage sig ud som Profanation at føre den berømte Statsmand og Fyrste frem i saa ringe Selskab. Men som den store Culturplov, der skjærer sig frem gennem det vilde Urføre, efterladende frodige Marker og smilende Haver bag sig, ikke kan undgaae at komme i umiddelbar Berøring med det Værste, saaledes gaaer det ogsaa Den, hvis Gjerning det er at opløse Tiden til nyttig Verdenshistorie, der skal læres udenad af mang-

foldige Generationer; han kommer af og til i Samarbejde med de besynderligste Personer. Dette hører med til hans Hæder. Det Største er hævet over al Profanation. Ingen vil kalde det Blasphemie at tale om Christus paa Korset mellem de to Røvere.

Der, hvor disse tre Bonner traf sammen, var i den historiske Begivenhed, der i 1885—86 under Navn af den „Saraawske Krigsconflict“ som et Jordstjælv foer over Europa og rystede hele den politiske Atmosphære. Det saae i længere Tid ud, som om den tydske Statsstyre søgte et Krigsobject overfor Frankrig og at den danske Capitain Sarauw skulde blive dette Object. Det var intet Under, at hele Europa følte sig allarmet. Man havde før seet von Bismarck hente sine Krigsobjecter fra Danmark. Forrige Gang var det den berømte Novemberforfatning, Forfatningen af 13 Novbr. 1863. Dette Krigsobject havde været Udgangspunktet først for den saa lykkelige Beseirelse af den farlige Nabokrigsagt Danmark; dernæst for Udmyggelsen af Østerrig 1866, og endelig ogsaa for den fransk-tydske Krig 1870—72, idet man vel nok tør sige, at denne Krig affødttes af de to andre.

Den danske Capitain von Sarauw var bleven greben og fængslet af Politiet i Berlin for Spioneri. Det hører med til vor Tids høie Culturstandpunkt, at der nu ingen Forskel er paa Krigs- og Fredstilstand mellem Staterne. I gamle Dage kjendte man kun Spioneri i Krigstid og Straffen var Hængning eller Skydning efter Omstændighederne. Men nu, da Freden er bleven kun en anden Form for Krigen, nemlig en Kappelstrid om, hvem der kan offere de fleste Penge paa Krigsmaskiner og Hærvæsen, ere Krigsforfigtighedsreglerne ogsaa udstrakte til at gjælde i Fredstid og al Nysgjerrighed og Videbegjærlighed frabedes. Capitain Sarauw blev som bekjendt kjendt skyldig i en saadan utidig Nysgjerrighed og ved Reichsgericht i Leipzig dømt for Landsforræderi til Tugthuusstraf og Uresfortabelse. Det var ingen Sag at faae ham dømt. Der var et anonymt Vidne, som holdtes skjult og hvis Udsagn ikke maatte drages i Tvivl, og paa dette Materiale blev Dommen fældet.

Denne Execution kunde under andre Omstændigheder have været gjort til Gjenstand for mangfoldige interessante og dybsindige Betragtninger. Der kunde have ytret sig Trang til at spørge, hvorledes kan en dansk Mand gøre sig skyldig i tydske Landsforræderi og uden videre behandles der, som om Danmark allerede var en Provinds af Tydskland og indcorporeret i de tydske Fædrelandsforpligtelser. Havde man stillet et saadant Spørgsmaal til den tydske Regjering, vilde den have svaret: „Ganske simpelt, vi have ham og vi beholde ham“. Underledes vilde Sagen have stillet sig, hvis det havde været omvendt, hvis en tydske Officeer var bleven greben paa dansk Grund i Udsponering af danske Krigshemmeligheder. Danmark vilde neppe faae Lov til at beholde en saadan Mand og behandle ham efter Landets Love for Fædrelandskjærlighed, men blive nødt til at udlevere ham. Under de herskende Omstændigheder var det ørkesløst at anstille disse Betragtninger. Den danske Retfærdighedsharme befandt sig lige overfor den sørgelige Grændse for den danske Selvbestemmelsesret.

Selve Sagen „den Sarauwske Sag“ danner et interessant Capitel i vor Tids fredelige Krigshistorie og viser ikke blot, hvorledes den europæiske Fred mellem disse Tusinder af Kruppiske Kanoner og Millioner af Soldater hænger i et Haar, men indeholder ogsaa for Fremtidens Historieforskning mange værdifulde Bidrag til „Blod- og Jernperiodens“ Charakteristik. Efter de i tydske Blade og Skrifter offentliggjorte Beretninger var dens Sammenhæng følgende:

Senest i 1874, men maaskee allerede i 1872 var der i det franske Ministerium blevet oprettet et Departement for Efterretninger under Navn af «Bureau des renseignements», for hvilket nævnedes som Chefer „ein gewisser Däne Namens Hansen“ og en Polak Jldofons Koszjilowski. I den tydske Dagpresse, der med stor Energi kastede sig over denne Sag, efterat Sarautw var fangen og Undersøgelserne indledede mod ham, vrimlede det med Beretninger og Oplysninger om dette Bureau. Det fortaltes, at den egentlige primus motor til Oprettelsen af dette Bureau var denne „gimvisser Däne Namens

Hansen", der havde gjort sig bemærket som diplomatisk Redskab og stod paa en fortrolig Fod med det franske Krigsministerium og de franske Statsmænd. Med stor Snildhed havde han faaet den franske Regjering til at forstaae, at en Hovedgrund til, at den tydske Krigsførelse i den nylig tilendebragte Krig havde viist sig den franske saa aldeles overlegen, var, at Tydskerne havde et udmærket organiseret og fortrinlig betjent Spion-Væsen, og at det første Skridt til at opnaae Jevnbyrdighed med Tydskland maatte være at indrette sig et lignende Spionsystem. Saa skulde den franske Regjering være gaaet ind paa dette Project og have overdraget „Däne Hansen“ at organisere og være Chef for et saadant Bureau. Den franske Regjering stillede af de hemmelige Fonds en Sum af 500000 Francs aarlig til Hr. Däne Hansens Disposition, for hvis Anvendelse han kun skulde aflægge hemmeligt Regnskab til Ministeriet.

I de Beretninger og Referater af Dommen over Sarantw og dens Præmisseser, som have været offentliggjorte, findes ikke nogen ligefrem Bekræftelse paa denne Sums Rigtighed; men Domspræmisserne give dog saadanne factiske Oplysninger, som lade formode, at denne Sum muligviis ikke er overdreven. Bureauet var deelt i to Afdelinger, den ene for militaire, den anden for politiske Efterretninger, af hvilke den første sorterede under den franske Generalstab og navnlig dennes Secretair Colonel Vincent; den sidste under det fr. Udenrigsministerium. Den militaire Afdeling havde 3 Hovedcorrespondenter, nemlig 1) en Hr. von Krasczewski for det østlige Tydskland, 2) en Belgier Jansson for det vestlige og 3) Sarantw for det nordlige Tydskland. Efter hvad der er oplyst i Domspræmisserne tør det antages, at der alene til Indhentningen af de krigsvidenskabelige Efterretninger er medgaaet en aarlig Udgift af omkring 230,000 francs. Men dette er kun den militaire Afdeling. Den politiske Afdeling har maaskee ikke været saa dyr, men sættes den blot til 120,000 francs., saa bliver der kun tilbage til de to Chefer Däne-Hansen og Roszilowski og til Contoirhold, Reiser, Repræsentation etc. c. 150,000 francs.,

hvilket ikke kunde siges at være nogen umaadelig stor Bølse i en saadan Slagtetid.

Men 500,000 frcs. om Aaret er en stor Sum, og det er let forstaaeligt, at de to Chefer snart have befundet sig i stor Forlegenhed for at skaffe Efterretninger tilveie, der i Værdi nogenlunde kunde tage sig ud for at veie op mod en saadan Sum. Capitain Saraun havde ikke alene ved sin udmærkede Skildring af den fransk-tydske Krig 1870—72 erhvervet sig fortjent Anseelse som en af Europas bedst instruerede Militairforfattere, men havde derhos ved flere Veiligheder gjort sig bemærket som fremragende Specialist i Militair-Encyklopædi og repræsenterede alene i sin personlige Viden et Stof-Lager af krigsorganisatoriske Dplysninger, som maatte være meget værdifuldt for en saadan Leverance-Forretning. Hvis det er sandt, at Hr. Hansen er dansk, er det lige forklarligt, at han let har kunnet opdage Capit. Saraun og strax har henvendt sig til ham, og det er ogsaa forklarligt, at Saraun, der nylig ved en uhyggelig og forloren-patriotisk Cabale var bleven afskediget af Krigstjenesten og reduceret til smaa Indtægter, kunde lade sig lokke ind paa den slibrige Glidbane, fristet af de lucrative Udfigter og en saa fornem Forfører som den franske Generalstab.

Det kan jo være, at Capit. S. har tænkt sig, at der maatte komme nogen Fortjeneste ud af denne Virksomhed. Men det er ogsaa muligt, at de modtagne Summer maatte paaregnes at ville gaae med til Udgifter, saa at den personlige Fordeel ikke har spillet nogen Rolle, men alene Udfigten til at faae alle disse kostbare Liebhaveri-Dplysninger gratis har været Hovedfristelsen. Samler-Mani er som bekendt en farlig Videnskab. Man vil vide Exempler paa, at rige og ikke blot hæderlige men godgjørende Folk, der ere betagne af Samler-Mani, ere blevene grebne i lumste Tyverier af Mønter og Antiquiteter. Ingen, der har kjendt Capit. S. personligt, vil have opdaget noget af f. Ex. Hr. von Bahnsjøn's anerkjendte Erhvervs-Geni hos ham; tvertimod gjør han Indtryk af at høre til de Naturer, der ere skabte til at faae mere af Stenene i Vinene end

af Kjødet i Munden. Men desuagtet er det meget forklarligt, at det for hans to Dødsfjender, von Bahnsen og von Tugen, fra hvem dette Stikord: „für schnödes Geld“ er kommet, har ligget ganske naturligt at antage, at Saraut ved Synet af den udmærkede Madpose, der var falden om Halsen paa dem, ogsaa har faaet lidt Madposelyst. Hvis det er sandt, at Capit. S. i det samme Tidrum til 1885 har fourneret den danske Krigsvidenskabelighed med flere af de for de franske Penge erhvervede „Spionerier“, deriblandt den detaillerede Plan for Spandaus Nybefæstning samt Forklaring om Fæstningens Befæstningsforhold — en Oplysning, der kan blive den danske Krigsstyrelse til uberegnelig Nytte, hvis den engang faaer Tydferne rigtig børstet af og begynder paa Beleiringen af deres Fæstninger — og har gjort dette aldeles patriotisk og gratis uden at forlange saa meget som en Øre derfor, saa synes dette ikke at tyde paa, at Madposesuille og Pengebegjærlighed har været hans særlige Adamsmærke.

Nu efterat dette franske Engagement har havt den for Capit. S. saa opfigtsvækkende Udgang, kan der naturligviis ikke anføres noget til hans fuldstændige Undskyldning; men man vil dog formeentlig ikke kunne frakjende det en vis psykologisk Rimelighed, at han i Overtalelses- og Beslutningsmomentet kan have raisonneret saaledes, at hvad den franske Generalstab kunde være bekendt at forlange og modtage af ham og byde ham Betaling for, det kunde han ogsaa være bekendt at gjøre og lade sig betale for. Det kan ogsaa have været et medvirkende Moment, at denne Hansen, som den franske Regjering benyttede som Mellemmand i Underhandlingerne med Saraut, maaskee ogsaa stod i Forhold til den danske Regjering og var særdeles vel anskreven der. Det kan som sagt gjerne være, at en saadan Virksomhed, der bestaaer i for leveret Driftscapital (for egen Regning kan jo et saadant Liebhaveri ikke godt drives) at skaffe Oplysninger om fremmede Magters Krigsindretninger fra et almindeligt Gentleman-Synspunkt kan betragtes som et Slags Tyveri; men der bliver dog den eien-dommelige Hage ved Sagen, at det er en Stormagtsregjering,

der er Opfordreren, Betaleren og den, der stjæles til. I almindelige Uærlighedsfager gjælder det jo baade som moralsk og juridisk Regel, at Hæleren ikke er bedre end Stjæleren. Det er ikke saa nemt lige strax at see, at dette Forhold aldeles forandres, saasnart Hæleren er en Stats Regjering.

Nu bagefter er der Nogle, der ere komne aldeles paa det Rene med dette Spørgsmaal. Det her udkommende Blad „Nationaltidende“ af 5. Marts 1887 indeholdt en Artikel i Anledning af de fortsatte Spion-Kjævlerier mellem Tyskland og Frankrig, i hvilken det forbyder sig i filosofiske Betragtninger over Spionvæsenet og kommer til det Resultat, at man ikke noksom kan foragte og bespytte de „Uslinge og Forbrydere“, der „navnlig naar de ere affledigede Officerer“ af jammerlig Pengebegjærlighed befatte sig med at skaffe Dplysninger, hvorimod de tjenstgjørende Officerer og Embedsmænd, som sende dem ud og benytte deres Dplysninger (og som jo ogsaa tjene af jammerlig Pengebegjærlighed!) maae betragtes som fuldstændig hæderlige. Det er et Exempel paa, hvorledes den græsferende Servilisme æder hele Hjernetøiet op ligetil de simpleste Reizinstincter, thi det er da klart nok, at hvis disse saakaldte Spion-Forretninger ere en Forbrydelse, saa ere ogsaa de, der foranledige, opfordre og give Penge til dens Fuldbrydelse, Forbrydere, hvad enten de ere tjenstgjørende Officerer, Ministre, Konger eller Keisere. Lad os tage en virkelig Forbrydelse som Exempel. Hvis General Boulanger dengang istedenfor at arbejde med Bureau des renseignements havde leiet et Par Stimænd til at smigmyrde f. Ex. Feltmarchal Moltke og denne Forbrydelse var lykkes og Morderne vare blevne grebne og havde bekendt, hvem der var Ophavsmanden til Forbrydelsen, saa skulde Gen. B. hverken kunne tiltales eller betragtes som den egentlige Morder, fordi han var tjenstgjørende Officer! Hr. Ferslews leiede Intelligens skulde itide have indseet, at de vare ifærd med at bevise det Stikmodsatte af hvad deres hvie Herskaber ønskede af dem, nemlig at disse Spionrumlerier slet ikke kunne betragtes som Forbrydelser.

D. 12 Marts 1885 blev Capit. Sarauw greben af

Politiet i Berlin og Undersøgelse strax indledet mod ham. Det oplystes under Forhørene, at det tydske Politi i længere Tid havde vidst Besked med hans Virksomhed og at han paa alle de Besøg og Reiser, han havde gjort i Tydskland i de sidste Par Aar, havde været observeret og fulgt paa Foden af det tydske Opdagelsespoliti. Det blev ogsaa antyndet i de tydske Blade, at han af det tydske Politi var bleven loffet eller narret til at gjøre denne Reise til Tydskland, paa hvilken han blev greben. Dette er vel sandsynligt nok.

Paren- — Den moralske bonton mellem Staterne m. H. t. at
thes. arrestere fremmede Undersaatter synes ikke at være rigtig flaaet
fast. Gengang saae det ud, som om Coutumen skulde være, at dette kun kunde skee med en vis Aabenhed og Ridderlighed, — at en Stat vel kunde udtage Arrestordre mod en fremmed Under-
saat, men at dermed fulgte en Forpligtelse til at lade Bed-
kommende vide, at en saadan Arrestordre var udtagen. Saa-
ledes lod i sin Tid den tydske Regjering Erkebiskoppen af Lyon
Mr. Foulon vide, at han vilde blive arresteret, hvis han be-
traadte tydsk Grund. Den i 1887 stedfundne Arrestation af
den franske Politicommissair Schnaebele i Bagny, og for-
modentlig ogsaa Capitain Saraus Arrestation, viser, at det
nu ansees for fair play at lokke Bedkommende over paa tydsk
Grund og saa gribe ham. «Times» af 25 Apr. 1887 gjorde
hertil den Bemærkning, at „saaledes bliver der ingen Grændser
mellem Ure og Infami i slige Sager og denne Coutume kan
føre til de mærkeligste Conseqventser paa det internationale
Omraade. Grev Münster kan invitere General Boulanger
til Thee i det tydske Gesandtskabshotel i Paris og sætte ham
fast i Genhold til en tydsk Arrestordre.“

Den franske Regjering erklærede derimod i Schnaebele-
Affairen, at den ikke kunde indrømme, at nogen fransk Under-
saat, der har Bopæl i Frankrig, kan forfølges for en fremmed
Domstol eller at denne kan udstede Arrestordre mod ham.
Schnaebele-Affairen endte dog med, at man fik en bestemt Ud-
talelse fra von Bismarck om den tydske Regjerings sidste Op-
fattelse af dette Punkt. Følge denne anseer den tydske Regjering

fig for berettiget til at fælde Arrestdecret mod enhver fremmed Undersaat og loffe ham over paa tydsk Grund og saa tage ham; kun i det Tilfælde, at han er Grændseembedsmand (som Schnaebele) og loffes over Grændsen af en tydsk Grændseembedsmand under Paaskud af, at fælleds Tjenesteanliggender skulle forhandles, skal et saadant Paaskud betragtes som frit Leide og ingen Paagribelse kunne finde Sted.

Der er saaledes stor Forskjel mellem den franske og tydske Opfattelse af dette Punkt, og de tydske Spioner i Frankrig komme saaledes til at arbejde under ulige gunstigere Vilkaar end de franske Spioner i Tydskland. — cl.

Forhørene stod paa i henved et Aar og først i Februar 1886 blev Dommen fældet, ved hvilken Capit. Saraut blev dømt til 12 Aars Tugthuus og 10 Aars Vrestab. Efter de af de tydske Blade givne Beretninger, der forresten ikke ere blevne officielt bekræftede, blev han dømt for følgende 12 Anklagepunkter:

1. Tegning og Beskrivelse af en Ersturmungsmaschine mod Sperre-Forter, erfunden af en preussisk Artilleri-Premier-lieutenant!
2. Et Capitel af den tydske Mobiliseringsplan (for hvilket der er blevet betalt et høit Extrahonorar!)
3. En Monographi over Krudtbestaffenhedens Indflydelse paa de ballistiske Resultater (for hvilket der ligeledes er blevet betalt et høit Extrahonorar!!)
4. Artilleri-Prøvecommissionens Forsøgs-Resultater fra Skydepladserne ved Gunnersdorff og Zoffen.
5. Constructionen af den 21 Centimeters Kanon.
6. Plan af Fæstningen Colberg.
7. Befæstningerne ved Kieler Havn og Betegnelsen af et Landgangspunkt.
8. Plan af Rystværkerne ved Cuxhaven.
9. Do. over Swinemünde.
10. Do. af et ved Fæstningen Spandau nyt opført detacheret Fort.

11. Construction af Pantser-Caponnières.
12. En Skitse af et nyt Repeteergevær af Model 1882.

Dommen sagdes at lyde paa Frifindelse for følgende Anklagepunkter:

1. Oplysninger om Organisationen af Artilleri- og Infanteri-Munitionscolonnerne og Feltmunitionsparkens Colonner i Krigen.
2. Tillæg til Udrustnings-Reglement for Brotrainet.
3. Tegning af et til Opførelse paa Skydepladsen ved Jüterbogk bestemt Fort til Indøvelse af Angrebskrigen mod Fæstninger.
4. Planer og Tegninger over Fæstningen Mainz.

Anklagepunkterne vare kjendte, før Dommen faldt og vare Gjenstand for vidtløftige Reflexioner og Drøftelser rundt omkring i den europæiske Presse. De uidentifikke Blade havde lidt besværligt ved at see Sagen fra et tilstrækkelig respectfuldt Synspunkt og navnlig vare de engelske Sagkyndige, som Englænderne overhoved ere lidt tungnemme til den continentale Militarisme, ikke langt fra at gjøre Grin med det Hele. Denne „Erstürmungsmaschine, erfunden“ af en præstifikt Premierlieutenant, vakte ligefrem Munterhed. Capitlet af den tyske Mobiliseringsplan vilde man heller ikke tillægge nogen Betydning. Franskmændene havde i sin Tid faaet en bitter Erfaring for, at 14 Dage efter Krigserklæringen befinder hele den tyske Armee sig paa fransk Grund. Hermed meente man, at Franskmændene kunde være satisfait. Planerne og Tegningerne af Fæstningerne Kiel, Cuxhaven, Swinemünde og Spandau, meente man, havde lange Udsigter til at blive til Nytte for Franskmændene. Det kunde først tænkes, efterat alle de tyske Armeer vare slagne, hvormed man troede, det havde gode Veie. Der var endog dem, der ikke generede sig for ligefrem at fortælle, at al denne Talsen om Planer af Fæstninger var det rene Humbug og at i paa-kommende Tilfælde en beleirende Krigsmagt ikke vilde have mindste factiske Nytte eller Hjælp af disse Hemmeligheder. Det var Reminiscentser fra Middertidens Historier om forraadte Løn-

gange, hvorigjennem en lille Styrke havde trængt ind i Borgen og overrumplet Befættningen og bortført Fruentimmerne o. s. v. Man kjender nok til alle eksisterende Fæstninger for at vide, hvad der behøves til at tage dem. Man var tilbøielig til at give det Udseende af, at Anklagepunkterne kun beviste, at Däne-Hansen og Roszilowski havde truffet samme Godtroenhed og Naivitet i den franske Generalstab og hos den franske Regjering, som de berømte Holbergske Espioner Chilian og Sganarel fandt hos deres Krigsherrer. Derimod behandlede største Delen af den tyske (og mirabile dictu ogsaa den servile danske) Presse Sagen i den dybeste Alvor. Dog fandt man selv i den tyske Presse saadanne Udtalelser, som at alle de af Capit. S. tilveiebragte Afsløringer kun vare betydningsløse og uskadelige Phantastier og at preussiske Generalstabsofficerer havde afgivet Erklæringer, der gik i denne Retning.

— Der synes nu i den allerfjerdte Tid at være skeet et mærkeligt Omflag i den tyske Krigsstyrelses Syn paa al denne Espioncommerce. D. 4 December 1888 erklærede nemlig den tyske Krigsminister Baron Bronsart von Schellendorff i den tyske Rigsdag i Anl. af den forhenv. preussiske Officeer von Ehrenbergs Espionaffaire: „v. Ehrenbergs Forræderi, Afsløring af Fæstningsplaner o. desl. forekommer mig nærmest barnagtigt. Hvis Noget kom og tilbød mig en fransk Fæstningsplan, vilde jeg ikke give en Silbergröschel for den!“ —

Men Dommen gjorde brat Ende paa al denne raisonnerende Lyftighed og viste, at det var Alvor. 12 Aar tydf Tugthuus og 10 Aars tydf Arrest! Og som Motivering til denne forfærdeligt klingende Straf indeholdt Domspræmisserne følgende for en dansk Mand utrolig stolte Vidnesbyrd: „Hvad „Tyskland i lange Aar med rastløs Møie og Slid har tilstræbt og opnaaet for at styrke og udvikle sin Angrebs- og „Forsvarsevne mod dets ydre Fjender er ved Capitain Sarauws „Virksomhed til ubodelig Skade (zur empfindlichsten Schädigung) „for de tyske Statsinteresser ikke blot gjort illusorisk men „muligviis endog faretruende (for Tyskland selv)?“

Denne Dom var ikke til at tage fejl af. Det var ikke

blot den forfærdelig haarde Straf over Delinqventen; men den tydste Høiesteret, Leipziger Reichsgericht, den mægtigste Krigsmagts Høiesteret — efter Theorien: „Magt er Ret“, altsaa den høieste Høiesteret i Verden — havde i Domspræmisserne givet den storartede Oplysning, at alle Tydsklands enorme Krigsmagtsbestræbelser vare af denne ene Mand ligefrem gjorte illusoriske for lang Tid. Denne storflaaede Oprigtighed frembragte den største Rædsel. Der gik en Gysen over Europa: „Tiden er kommen, Bismarck vil have Krig!“ Diplomatiets stod speidende paa Tærne. Børjerne tabte Humeuret og bleve floue. Mobiliseringsapparater efterfaaes og gjordes parate. Arsenalerne pudsede og smuurte. Reporterne spidsede deres Penne og Carl Ploug begyndte allerede at sætte Munden ilave til sin gamle Vise ud fra sin sædvanlige Rattelovnsstrog: „Gud styrk min Arm“. — Det var ikke over Capit. Sarauw, at denne Dom med dens forbausende Præmisses var affagt. Det var Frankrig, der var dømt for sin Däne-Hansen med hans Renseignements-bureau til de 500,000 Fræ. om Aaret. Det var et Krigsobject, der var stoffet tilveie.

Skæk er en Sindstilstand, der ikke har megen Blads tilovers for Eftertanke og Logik, og der var heller ikke megen Logik i denne Krigsfrøgt. Thi var det sandt, hvad den tydste Høiesteret havde udtalt — og derom tør der naturligviis ikke næres Skygge af Tvivl — at den tydste Krigsmagt paa dette Tidspunkt befandt sig i en reent illusorisk Tilstand, saa vilde det da være utilgiveligt taabeligt af Tydskland at søge Krig med Frankrig netop paa dette Tidspunkt, istedenfor at vente, indtil Skaden var bleven repareret og Krigsmasfineriet kommet i Orden igjen.

Saaledes forholdt Sagen sig ogsaa i Virkeligheden. Den store Begivenhed — det mærkelige Blad i Verdenshistorien, frembragt ved den tilfældige Samvirken af disse tre Mænd, der alle have „von“ foran deres Navn — var tvertimod, at Verden blev forstaaet for en stor europæisk Krig paa et Tidspunkt, da Tydskland havde Ret til at troe sig istand til at føre den og som det syntes ogsaa havde Vlyst til det. „Den Sarauwiske

Krigsconflict" var ikke det rigtige Navn paa disse Begivenheder. Den dybe Fred, som Europa i disse mange Aar har nydt og endnu fryder sig ved, kunde derimod passende kaldes „Den Saraawfke Fred“. Der er kun faa Capitler i Historien, hvis Overtskrift saaledes som denne ligefrem hviler paa en Høieste- retsdom.

Det var et ganske snurrigt Træk, at denne Elendighed skulde komme over det tydske Krigsvæsen fra Danmark og tilføies det af en enkelt dansk Mand endog af et temmelig uansæelig Ydre. Danmark har jo et større Mellembærende med Tydskland. Med Troen paa et retfærdigt Forsyn have vi ikke faa lidt Revanche tilgode fra sidst, da vi vare ilag med denne vor sydlige Krigscollega og da vi paa Grund af flette Baaben og al Slags forudgaaende Rarrighed fra Bevillingsmyndighedernes Side maatte finde os i den Tort at blive ynkelig banket af af to Stormagter og tabe $\frac{2}{3}$ af vort hele Statslegeme. Der havde været speidet ivrigt nok hertilands efter Revanchen i disse 22 Aar. Først haabede man paa den indbyrdes Uenighed og deraf opstaaede Kamp paa Liv og Død mellem vore to Overvindere, at det skulde gaae dem som de to bekendte Bjørne, der aad hinanden op til Galerne. Dette glippede. Saa var der Frankrig, at det endelig maatte skee, at denne Europas første Krigsmagt tog sig over at gjøre Raal paa Tydskland. Dette skete ogsaa, men faldt ikke heldigt ud. Saa slog man sig til Ro med at haabe langt ud i Fremtiden paa Rusland og vort Kongehusets øvrige formaaende Familie. Men Ingen tænkte paa Saraaw. Og saa midt i alt dette kommer paa een Gang den dundrende Efterretning fra Leipzig, at denne ene Mand har skaffet os den længe imødesete Hevn og bragt den tydske Krigsmaskine i Ulave.

Hvilken indfiltret Gottesfugung! En forhenværende dansk Officeer, den store Moltke, skaber den tydske Krigsmaskine og den uhyre Prestige, hvorpaa den nu hviler; og en anden forhenværende dansk Officeer, Capit. Saraaw, kommer og forstyrrer det colossale Storbærk og gjør det ubrugeligt i lang

Tid, netop som det efter de af General Rauffmann modtagne Efterretninger skulde til at anvendes mod os!

Der er intet Land i Verden, der er saa interesseret i det tydske Krigsvæsens Befindende som Danmark. Som Hollænderen, der boer 30 Fod under Nordsøen, ikke tør lægge sig tilhvide nogen Aften uden først at have erkyndiget sig om denne sin overlegne Naboes Humeur, forholder Danm. sig til den tydske Krigsmaskine. Vi tør ikke lade den affhne et eneste Dieblif. Det tydske Krigsvæsen er ligesom den Tap, hvorum det hele Stræbsomhedsliv i dette lille Land dreier sig. Man kan sige, at det danske Folk lever udelukkende for og for en ikke ringe Deel ogsaa af at være bange for det tydske Krigsvæsen. Med uhyre Anstrengelse opdrages den danske Befolkning fra Børnsben i den Tro, at det er dens første Livsopgave at stille sig op og lade sig gennemprygge af denne forfærdelige Drage, naar somhelst den forlanger det. I denne Troesindbankning arbejde Nar ud og Nar ind Skolelærere, Præster, Presseorganer, betalte rejsende Officerer, Skuespillere, Digtere og alle Slags Lediggængere, der ikke kunne faae sig anbragt i bekvemmere Erhverv. Dette kaldes Patriotisme. Patriotisme, der i gamle Dage betød det samme som Martyrium, har nu udviklet sig til at være den letteste, tryggeste og meest indbringende af alle Næringsveie. Den, der ikke kan blive andet, kan hertilands blive Patriot. Dertil udfordres ingen Oualificationer; det er som at være Klapper paa en Klapjagt. Det kan Enhver være.

Krigerbestillingen er en af den bedre Befolknings vigtigste Næringskilder, saaledes som en af vore Statsraader engang sagde paa et Forsvarsmøde: „Hvor skulde vi gjøre af vore Sønner, naar vi ikke havde Krigerstanden.“ Der er neppe een Familie udenfor den simpleste Bønde- og Arbeiderstand i dette lille Land, som ikke enten selv lever af Krigsvæsenet eller har Børn, nære Slægtninge eller Paarørende, der leve af det eller paa en eller anden Maade ere materielt interesserede i det. Enhver maa vide Beskeed med det. Hvad Capitelstaxten i gamle Dage var for Præstefamilierne, det er nu „Saandbog for Hæren“ for den bedre klædte Befolkning. Og ikke blot for

Mændene. Kluge Mødre manuducere deres ny-confirmerede Døttre i denne Bogs Aldersgrændse-Mysterier, for at de ikke skulle „staae som Pjog for en Uniform“ paa et Bal, men vide at bedømme, om den er Parti eller ikke. Man bliver nutildags ikke forbauset, naar man i Selskab faaer en Dame tilbords, ung eller gammel, for hvem man nylig er præsepteret, og saa, naar man er kommen tilsjæde, hører Lyde fra hendes Læber som nærmeste og naturligste Conversationsemne: „Naa, nu skal der jo gaae to Generaler til October“, eller „iaar skulle vi jo have 3 nye Oberstlieutenanter og 5 Capitainer“ eller lignende. Man vil ikke engang stude, naar samme unge Dame længere henne i Conversationen med skjelmste Diekast spørger: „Hvad siger De om Krigsminister Bahnsøns Bombardementgrændse?“ Dette falder ganske naturligt. Krigsvæsenet har nu aldeles afløst Theatervæsenet som almindeligt Conversationsemne i det dannede Selskabsliv.

Men dette — saalænge Freden varer — ganske tappre og fornøielige Leben koster mange Penge. Det er regnet ud, at vort regulære Krigsvæsen koster henved 30 Millioner Kr. om Aaret; og faae vi Lov til at gjøre Kjøbenhavns Befæstning færdig, saa vil denne med Conseqventser drive vor aarlige Krigs-tribut op til over 40 Mill. Kr. Heri er ikke medregnet Selv-befattere, Direktsjer, bløde Edvarde, Kanonfruentimmer, Gens-darmer etc., hvilket Altsammen sluger store Summer. Det er jaagodt som hele Blomsten af Erhvervsfolkets Slid, der medgaaer til at holde det tydske Krigsvæsen Stangen. Hvad Ørnen er for den lænkebundne Promethæus, det er den tydske Krigsmaschine for Danmark; den hugger Leveren i sig ligesaa saare, som den groer ud.

Derfor var der intet Land i Europa, hvor den uventede Efterretning om, at det tydske Krigsvæsen havde taget Skade og var bleven gjort illusorisk for længere Tid, naturligt maatte frembringe saa stor Glæde og Lindring som i Danmark. Det var ikke alene det, at den almindelige europæiske Fred dermed foreløbigt var sikket, hvilket altid er af største Betydning for dette lille Land; men der var, ikke saa grumme længe før disse

Attentater paa det tydske Krigslegeme opdagedes, blevet banket meget uhyggeligt paa vor private Dør. Det vil erindres, at daværende Krigsminister von Kauffmann under Forhandlingerne om Hærløvsrevisionen 1879—80 en skjøn Dag forfættede Thingets Medlemmer og Tilhørere med en Udtalelse, der blev forstaaet saaledes, at han vidste Besked med, at Thydsland i den nærmeste Tid vilde komme og erobre Jylland og Fyen. Det vil ogsaa erindres, at denne Udtalelse inden Mødets Slutning blev befunden at være af en saa farlig Natur, at man gik omkring til Stenographer og Bladreferenter og lod den udslette, for at den ikke skulde komme Thydskerne forøre. Den var dog saa Dage efter bekjendt i Berlin.

Der var somme Folk, der loe ad den Historie og kun betragtede den som et Exempel paa, hvad en Minister kan føle sig opfordret til for at gjøre et Thing mørt og skaffe forvønskede Virksomhedsvilkaar til sig selv og sine Kamerater. Men efter den Leipziger Høiesteretsudtalelse om Virkningen af Capitain Saraus Afføringsvirksomhed, fik man Vinene op for, at von Kauffmann sandsynligviis har været bona fide og rigtig underrettet. Det kan udmærket flaae til, at von Bismarck virkelig i disse Dage har gaaet svanger med den Idee at gaae erobringmæssigt løs paa Danmark; men at han saa netop ved Realiseringen af denne Plan har opdaget, at von Sarauv gik ham i Bedene og destruerede Krigsapparatet og derefter har maattet indstille Foretagendet indtil videre. Det er mere end sandsynligt, at baade Jyder og Fyenboere kunne takke Capitain Sarauv alene for, at de i dette Dieblik endnu høre til Danmark.

Hvis man nu hertil vil fige: ja, men dette er kun Galgenfrist. Det gaar ikke an saaledes at proclamere Capit. Sarauv som Danmarks Frelsermand; thi det tydske Krigsvæsen vil snart have forbundet den Skade og være bragt i Orden igjen og saa vil det gaa løs mod os, saa maa hertil svares, at dette er meget rimeligt. Der er neppe Tvivl om, at Thydskerne ikke ville finde sig i, at vi ligge her og gjøre Reclame for en europæisk Krig imod dem med denne latterlige Tingest af en

Fæstning, som vi slet ikke kunne magte, men at de ville behandle os som Rabnen behandlede Frøen, der kvækkede, og som de før have behandlet os. Men dette forkleiner ikke Capit. Sarauws Fortjeneste. De fleste Phaser i Historien ere korte, selv om de ere Følger af store Begivenheder. Oprørskrigen 1848—50 kostede os store Anstrengelser og store Offre og endte med et fabelagtigt Held, og dog varede den dermed vundne Herlighed kun i 13 Aar. Den sarauwske Capsunering af den tydske Krigslyst har nu varet omtrent 11 Aar, og varer den blot 2 Aar til, saa have vi tjent ligesaa megen Fred paa denne ene Mand's stille og beskedne Bedrift, som vi tjente paa hele de 3 Krigsjaar 48—50, der slugte for os 101 Millioner Kroner og 4000 dræbte Mennesker.

Men lad alt det nu være som det vil og gaae som det skal. Under alle Omstændigheder er det en Triumph for et lille Folk, der saa godt som aldrig har kjendt andet en Forurettelse — og som ikke havde fornuftig Udsigt til at opleve anden Revanche end den Skadefryd, det kan være for os Danske, naar vi tilfældigviis seile med Damperen fra Stettin til Kjøbenhavn, at staae og see paa, hvor forunderlig livsfarligt Thydserne maae brække sig i Kjøge Bugt — at vor store Rabonation og Overvinder paa et Tidspunkt, da den var anseet for den mægtigste og frygteligste af alle Krigsmagter, gjennem sin Høiesteret i Leipzig maa erklære og med Pathos og Appel til menneskelig Medfølelse beklage sig over, at den af en eneste dansk Mand er bleven lamslaaet paa sin Krigsmaskine og gjort ubequem til at føre Krig i rum Tid. Det er ikke blot en stor Triumph for os Danske, men en morsom Triumph. Det er Historien om Musen, der løber ind i Snabelen paa den sovende Elephant og rumsterer saaledes derinde, at det store Bestie løber brølende omkring som en vandvittig Skabning og gjør sig latterlig for alle Skovens og Markens mindre Dyr. Det er altid morsomt for en Lille at gjøre en Rjæmpe bange og faae ham til at græde, især naar Rjæmpen nylig har traadt den Lille paa Tæerne; og selv om man vil reducere Sarauws Bedrift til det mindst mulige, til det uomtvistelige historiske Factum, at

den tydske Presse har bekjendtgjort for Alverden, at de tydske Krigsforberedelser af en eneste dansk Mand vare gjorte illu-
foriske og selvfarlige for lang Tid, saa er det en større Revanche
end dette lille Folk nogenfinde havde turdet drømme om, og
næst efter Niels Ebbeßen er der ingen dansk Mand, der ved
Enkeltdaad har gjort sig saaledes til Gjengjældelsesredskab i den
retfærdige Skjæbnes Haand som Capitain Saraauw.

Men nu var det det Snurrigste ved denne heelt igjennem
snurrige Sag, at Capit. S. i sit Fædreland hverken traf Beun-
dring eller Medfølelse, men blev Gjenstand for en Behandling,
der ikke kunde have været værre, hvis det havde været den
danske Krigsmagt, han havde molesteret. Det var i sin Orden,
at der ikke i offentlige Skrifter og Blade jubledes eller paa
anden Maade hoveredes over den Molest, som Tydskland havde
lidt; thi vi kunne ikke hertillands være vaersomme nok for ikke
at irritere vor sydlige Nabo, af hvis Forgødtbefindende vor
Existents først og fremmest afhænger; det er, naar Alt kommer
til Alt, den eneste virkelige Forsvarsforanstaltning, vi kunne
træffe for at bevare dette lille Lands Selvstændighed.

Men man indskrænkede sig ikke til denne Sømmeligheds-
Holdning. Dommen over Capit. Saraauw var ikke saa saare
naaet herop, før den danske Regjering baade ved active Foran-
staltninger og gjennem alle sine Presseorganer paa den uskaan-
somste Maade gif løs paa den ulykkelige fangne Undersaat.
Der blev af von Bahnsøn strax gjort de nødvendige Skridt
til at fratage ham hans Rang og Decoration og ligeledes til
ved Rettergang og Dom at faae ham fratjendt hans Pension.
Denne officieuse Strengthed mod en Mand, der ikke i fjerneste
Maade havde forbrudt sig mod Landets Love, var saa meget
mere affstikkende, som der vel neppe i Militairretens Historie
savnes Exempler paa, at Officerer have været i criminel Colli-
sion med Landets egne Love uden at dette har medført Tab af
Pension, Titel og Orden. At denne Forsølgelsesiver overgif
endog hvad den tydske keiserlige Regjering selv anfaae for søm-
meligt, turde maafkee fremgaae af, hvad der her nylig under
Proceduren for Høiestret blev oplæst, nemlig at von Bahnsøn

gjentagende gennem det danske Udenrigsministerium havde henvendt sig til den k. k. tyske Regjering om „authentiske og fylde Dplysninger om den Capit. S. overgaaede Dom og det Forhold, der havde foranlediget den“; men at disse Anmodninger hver Gang vare blevne fladt afflaaede. Den tyske Regjering har maaffee hverken kunnet forstaae eller sympathisere med denne Forfølgelsestørst mod en Mand, med hvem den allerede havde liqvideret. For dansk Skarpsindighed tog denne Tjenstiver sig ogsaa heelt uforstaaeligt ud. Det var dobbelt uforstaaeligt for dem, der ikke vidste Bessed med, at det ikke var det første Sammenstød mellem disse to Herrer. Von Bahnsøn havde, medens han endnu var en uopdaget Storhed, været virksom for og havt Held med at faae Sarauw afftediget, og von Sarauw havde i et eller andet Blad skrevet om von Bahnsøn, efterat denne var bleven Minister, at den danske Armee var for god til at blive spoleret af en saa ukrigslyndig Person som Hr. von Bahnsøn. Det var et personligt Mellemværende.

En dansk Krigsminister vil sjældent opleve at være i den Grad ovenpaa i Slagsmaal med en Fjende, som von Bahnsøn var ved denne Leilighed. Han selv, udrustet ikke blot med Regjeringsfrygtelighed, men som Chef for den militaire Spalte i hele den servile Pressemagt tillige Thændehaver af det frygteligste Vaaben til Nedslabling af enhver vederspænstig Persons borgerlige Anseelse; og en Modstander, kastet til Jorden og holdt nede af en saa haandsaft Gensdarm som det tyske Keiserrige og bagbunden med saa forsvarlige Kæb som 12 Mars Tugthuus og 10 Mars Urestab. At slaae løs paa en saa ynkelig stedt Mand var ikke farligt selv for den Vangejste og Svagejste og von Bahnsøn nægtede sig heller ikke Noget i denne Holmgang.

Sarauw blev ynkeligt nedslabt paa alle Punkter. Først skete som sagt den officieuse Execution, hvorved v. Bahnsøn i sin Egenstabs af den militaire Anstands Repræsentrant og Bevogter hertilands aflædte Sarauw hans Rang og Decoration og beslaglagde hans Pension. Von Bahnsøn lagde ikke

engang Skjuul paa, at det var ham en personlig Svir at gjøre sin Pligt til det Yderste i den Sag. Til en Mand, der henvendte sig til Excellencen for at forhøre, om det ikke ad Regjeringsvei kunde gjøres Noget for at komme den snappede Underfaat tilhjælp, sagde han ligefrem, at det kunde der ikke være Tale om, da Sarautw var hans personlige Fjende. Nu var han uventet kommen i Sølen ved egen Uforsigtighed og for „schnödes Geld“ og han, v. B., skulde nok hytte sig for at være med til at trække ham op igjen.

Par. — Dette er Forskjellen mellem før og nu. For ikke lang Tid siden var en ansvarlig Minister saa bange som for det Værste for at faae Udseende af at regjere efter sin personlige Fornøielse. Havde han paadraget sig et saadant Skin, kunde Sifferheds- hystem. han være vis paa at blive angreben fra alle Sider, selv af sine Egne. Nu da Danmark endelig er blevet det rigtige Land for en ansvarlig constitutionel Minister, kan man slet ikke forstaae denne Kratsbørstighed mod en regjerende Mand, der har Embeder og Gager at give bort. B. Bahnsøn er den første Krigsminister, der hviler paa et Sifferhedssystem, og som ikke behøver at lufte sig igjennem med sine Liebhaberier. At han er politisk Partikamerat med saagodt som alle Rigsrettens og Domstolenes Medlemmer, kommer ikke her i Betragtning. Hans Sifferhedssystem er en chineesisk Muur af Manicusser, Hindenburgere, Carstensenner, Ferslewer, Haaser, Magenner etc., conservative Klubber, Forsvarsforeninger, Selvbefattere, Gendarmsovermere etc., der som en Frelsens Hær staaer og raaber Skattefolket ind i Ørerne, at det Utsammen er at forsvare Landet. En saa lykkelig Ministertid have vi aldrig havt, „siden vi fik Friheden“, som Bloug pleiede at skrive i sit „Fædrelandet“, og Krigsministeren maatte være mere end et Menneffe, om han ansaae sig for nødt til at genere sig for nogen Ting. Hvis han fik Lyst, kunde han affædige sine Uvenner og Modstandere og befordre sine l'Hombre-Kammerater til Generaler, Conferentsraader, Contoirchefer osv. og gjøre sine Strædere, Photographer, Organister osv. til Capitainer i Forstærkningen eller Hvadsomhelst. Og saa hos Damerne kan

en saadan Minister gjøre sig beundret i Bevidstheden om sit Sikkerhedssystem. Hvis han har sin Tids dejligste Qvinde, for hvis venlige Smil en Helt forgjæves vilde byde en Bedrift, tilbords i et Middagselskab, og denne bedaarende Dame under Bordets Stenning med bedende Blik fortæller ham, at hun har en Veninde, der saa forfærdelig gjerne vilde holde af at see sin Mand ride paa Langelinie, forklædt som Artilleriofficer, saa kan Hr. Bahnsen sidde der ved Bordet i sine maaskee for store Støvler og imponere denne Dame med sin Kraft og Styrke alene ved at svare hende, at det kan sagtens lade sig gjøre. Han behøver kun at indgive en Ansøgning, saa kan han blive Capitain i Artilleriets Forstærkning med 800 Kr. om Aaret og ride paa Langelinie som militair Sagkyndig til han bliver 65 Aar. Ja, om han vilde, kunde han tage og gjøre Lars Dinesen til Brigadegeneral paa Grund af hans knækkede Kravebeen og sætte ham foran Hr. Lorenzen.

Det værste, der kan hænde, er, at der i Benstrepresssen kan fremkomme en spag og injurieforsigtig Indsigelse; men dette vil kun have tilfølg, at hele Frelserhæren hæver sig i en unison Triumph-Fanfære imod Forsvarsnihilismen til yderligere Forherligelse af Hs. Excellence. Sagen er nu, at det er godt at regjere. Naar der er godt at regjere i et Land, saa er der ogsaa godt at leve. — cl.

Men efterat Sarauw saaledes ad regjeringsmæssig Wei var borgerligt og materielt nedlagt og hans efterladte Families Ernæringsstæng overfkaaren, kom man itanker om, at der journalistisk og agitatorisk kunde slaes Mønt af Liget og gravede det op igjen. Parolen til de subalterne Penne om den journalistiske Behandling, Dffret skulde undertastes, blev allerede given i „Berl. Tid.“ for 13. Febr. 1886 under Dverfkriften: „Von Sarauw om danske Forhold.“

Allerede Dverfkriften var characteristisk. Dette sarkastiske „Von“ skulde paa en spids Maade betegne ham som Tydskter og Fremmed overfor det „Danske“. Skjøndt Redacturen, Hr. Dr. Manicus, efter Sigende er en født Slesviger ligesom Sarauw, fandt han sig dog ikke opfordret til at gjøre

opmærksom paa, at S. ikke var „von“ i sin Egenstabs af Slesviger, men først var bleven det, da han 1851 udnævntes til dansk Officeer, og at han havde dette ægte danske Land-officeersmærke tilfældes med alle Landofficerer fra den Tid. Sphidigheden var saa meget mere klobset, som Bahnsen og Tuxen jo selv ere „von“er. Den Første hedder Jesper Jespersen von Bahnsen, og skjøndt den Sidste først fik sine Officeersbuxer 4 Aar efter Krigen, saa er han ogsaa „Von“ og hedder Christian Frederik Frank Elias von Tuxen.

Digres- Paa en Tid, da den patriotiske Huusflid lever saa høit
sion. paa de barnagtigste Sagn og da det er en Blasphemi at tale
 i Prosa om Tordensfjeld, Dannebrog, der faldt ned fra Himlen,
 Holger Danske og lign., kan det ikke gaae an, at der regerings-
 mæssigt gjøres Nar af det danske „Von“. Der findes ikke paa
Det lille det hele Tøihuus eller Arsenal et eneste Stykke gammelt Krigs-
Von. strammek, der har den historiske Betydning som det lille dansk-
 militaire Ord „von“. Alle de store Magtbegivenheder, hvoraf
 vor nuværende elendige Tilstand er fremgaaet — alle vore
 Nederlag og alle vore saakaldte Seire have „Von“ foran.
 Alle vore store Krigsnavne: Tscherning, Hedemann,
 Hansen, Bülow, Krogh, Rye, Schleppegrell, Helgesen,
 Bæssøe, Flensborg osv. have „von“ foran. Ogsaa de Meza
 vilde have været „von“, hvis han ikke iforveien havde været
 «de» og Lærer i Fransk.

Distinctionen „von“ er et nationalt Klenodie. Den er
 for danske Officerer det samme, som Skalpen er for Indianeren,
 den er Krigsmærket, og Enhver, der er i Besiddelse af den,
 bør sætte Pris paa den. Der lever vistnok mange Mennecker
 her i Landet med „von“ foran, der ikke have været i Krig og
 som Krigsministeren kan have Lov til at gjøre Commerc med;
 men der lever ikke en eneste Officeer, der har været i Krig og
 med til at seire paa dansk Jord, som ikke har „von“ foran sit
 Navn. Naar den sidste Von er død, vil der aldrig mere
 findes et Mennecke i dette Land, der kan fortælle selvoplevede

Krigshistorier om Andet end Prygl. Det havde derfor været meget heldigere, om de tappre Sagkyndige ikke havde brugt „von“ som et Skjældsord ved denne Leilighed.

Bonnet er af monumental Betydning. Som de tre Saltstøtter i Jødehistorien staae som de uforgængelige Levninger af Damerne Lots jordiske Skjønhed og Daarlighed, vil det lille Ord „von“ staae i den danske Historie som en salt Mindestøtte om fordums Herlighed og Daarskab. Det minder om Danmarks Velmagt, det tydste Forbund og Heelstaten, den eneste Betingelse for Landets og Nationens Eksistens. Det minder om den Tid, da denne Militairstat saae Seiren for sidste Gang. Det var Bonnerne, der ad miraculøs Wei 1850 gjorde Ende paa Oprøret og gjenindsatte Kongen i hans monarchiske Rettigheder saa fast, som han aldrig havde siddet før. Det var en Krigsopgave, som passede for et lille Folk som os, og som vi ikke kunde undslaae os for.

Det var Bonnerne, der havde restaureret den 400 Aar gamle Throne saaledes op under den sidste oldenborgske Monarch, at den kunde have holdt baade Executionen 1864 og Krigen 1866 og Krigen 1870—72 ude af Historien, naar der blot havde været saa megen indenlandsk Forstand omkring den, som behøvedes til at forstaae, at naar man har et Forland, saa skal man for enhver Pris søge at beholde det, eller som behøves til at forstaae, at man ikke skal give sig til at grave Klitterne væk paa Sjyllands Vestkyst for at faae en kortere Wei til Havet. Det var den nye Slags Statsmænd, som den frie Forfatning havde skabt, med deres Presse og Bersemagere og Embedsjægere og Studenterforenings-Beslutninger og Punscheboller, der fatte denne Seiersfrugt overstyr. Løsenet var Udryddelsen af alt Tydsk i Sproget, og Begyndelsen skete med Bonnet, som nogle blege Bladpatrioter havde opdaget var et tydsk Ord.

Det lille Bon havde en meget skikkelig Oprindelse og en berettiget Tilværelse. Det hørte med til det øvrige monarchiske Apparat. Ligesom det ikke var latterligt, at Armeens Officerer skulde kunne Tydsk, fordi Armeen var fælleds for hele Monar-

chiet og enhver Officeer saaledes maatte kunne commanderes til Tjeneste i tydstalende Afdelinger og omgaaes den tydste Befolkning, saaledes havde det ogsaa sin Betydning, at Officerer bar samme Distinction ved deres Navn, som Befolkningen fra gammel Tid var vant til at see Officerer bære. Affkaffelsen af Bonnet var Begyndelsen til Bortkastelsen af Monarchiet og Kongens Herredømme over det danske Sprogs Skjæbne i Slesvig. Samtidigt med, at Bonnet blev udviist af den danske Militair-etat, blev Løbefrakken opfundet og indført. Det var et ominøst Navn. Siden den danske Landmagt fik dette Klædningsstykke paa Kroppen, har den desværre ikke formaaet andet end at løbe. Den maatte som bekjendt løbe fra Monarchi, Hertugdømmer, Fæstninger, Skandsse, Kanoner og det Hele. Med Løbefrakken begynder Danmarks Undergang; men Bonnernes Tid var den gode Tid. cl.

Den ministerielle Artikel begynder ganske aabent og uden Blufsel med at fortælle „Berl. Tid.“s Læsere, at den Dagen iforveien i Leipzig til 12 Mars Tugthuus og 10 Mars Vresstab dømte danske Capitain von S. er en Person, der „ikke kan gjøre Krav paa Medfølelse i Danmark“.

Dette gaar de nu til at begrunde. De ville ikke lægge videre Vægt paa hans Deeltagelse i Oprørskrigen (hvilket er ganske høfligt mod General Rauffmanns Slægtninge o. A.), dels fordi han var amnestieret (hvilket ikke er sandt, han er aldrig amnestieret); men fordi denne Blet vel maa siges at være afvasket ved hans Deeltagelse i Krigen 1864 og derefter udførte gode Tjeneste i Hæren (hvilket derimod ikke er saa galant mod dem, der ikke saaledes have afvasket den „Blet“), og endelig „fordi han var benaadet med Ridderkorset“ (!).

Nei, disse venlige Bemærkninger ere dem af liden Værd. De have ganske andre Beviser paa Haanden. Denne Bevisførelse falder i to Dele, af hvilke navnlig den første er interessant, fordi hele Beviset indeholdes i den officielle Oplysning, at det er von Bahnsen, der i 1871 har foranlediget

Sarauws Affsedigelse. Denne Oplysning lyder som følger: „Under den fransk-tydske Krig 1870 gjorde v. Sarauw, om end under et anonymt Mærke, sig bemærket ved en Række vel-færbne Artikler i „Berlingske Tidende“ om denne Krig, og Dpmærksomheden fæstedes paa ham som dygtig militair Skribent. Han foranledigedes herved til at udarbeide en udførlig Fremstilling af den fransk-tydske Krig, hvilken fandt en stor Læsefreds herhjemme og i det Hele rostes som et godt populairt Værk. Kort efter udgav Forf. det samme Værk i Tydskland og vandt ogsaa der almindelig Anerkjendelse. Ved denne Forfattervirksomhed klæbede imidlertid en Hage, der kom til at gribe voldsomt ind i den daværende danske Capitains Livs-stilling.

Det traf sig nemlig for v. Sarauw saa uheldigt, at daværende Artillericapitain Bahnsøn, den nuværende Krigsminister, gjorde den Opdagelse, at Forf. tonede forskjelligt Flag i sine i Danmark og Tydskland foranstaltede Udgaver af samme Værk, at nemlig den danske Udgave bragte danske og franske Sympathier tiltovs, medens den tydske viste tydske Sympathier og haanede, hvad den anden roste. Den derved aabenbarede Tvetungethed“ gjorde v. Bahnsøn nu til et Anklagepunkt mod Sarauw, gik til Directeuren i Krigsministeriet, Oberst Thomsen, og udvirkede Krigsministeriets Sanction til, at der iværkfattes en kameratlig Forsølgelse mod Sarauw, der endte med, at han blev affsediget i Januar 1872.

Det er et værdifuldt Bidrag til von Bahnsøns Characteristik, at denne hans Bedrift er kommen authentisk for Dagens Lys. Der var kun hviffet derom i Krogene, at denne for Manges Syn skandaleuse Affsedigelse var gaaet saaledes for sig, at den dengang alene som Militair-Pharmaceut bekjendte von Bahnsøn sammen med 2 af S.s Bataillonskamerater havde spændt Sabel paa og marcheret op til Oberst Thomsen og arrangeret Sagen; men bestemt forelaae der Intet derom. Officielt skulde det hedde sig, at det var Kameraterue. Men nu melder Hr. von Bahnsøn sig ikke blot som Ophavsmanden, men undslaaer sig curiøst nok ikke engang for at slaae Mønt af

Bedriften til sin egen Forherligelse og indrangere den blandt de store og gode Tjenester, han har ydet Fædrelandet, hvilket tydeligt nok fremgaaer af de Ord i Artiklen: „Det traf sig nemlig saa uheldigt for v. Sarauw, at daværende Artilleri-capitain Bahnson, den nuværende Krigsminister, gjorde den Opdagelse“ osv. Den Reclame er jo ikke til at tage fejl af. Men denne Maade at gjøre sig bemærket og fortjent af Fædrelandet paa, at benytte sig af tilsyneladende uheldige Omstændigheder til at forfølge en Kamerat paa Brødet under Paaskud af, at man føler sig kaldet til at tage sig af det Hele eller, som det kaldes, „at gjøre sig vigtig“, har altid været anset for en mindre reensmagende Vindskibelighed og har fra gammel Tid af et stygt Navn. Denne Forherligelse i „Berlingske“ maatte von Bahnson derfor hellere have renonceret paa. Det er rart at være godt kjørende og have en Manicus med forsvarlige Skyklapper i Hovedtøiet spændt for sin Triumphvogn, men selv en Triumphator kan være for godt kjørende.

Det var en sær Memesis, at det netop skulde blive von Bahnson, der blandt de saa Veiligheder, han i sit lange Gjeliv har havt til at spænde Sabel paa, netop her skulde bevæbne sig og gaae op i Krigsministeriet, da netop han maaskee var den, der af Alle stærkest og paa nært Hold havde erfaret, hvor smukt og gavnligt det kan være, at Kamerater ere overbærende og hjælpsomme mod Kamerater, der ere komne i uheldige Omstændigheder. Han vil have i friskt Minde et Eventyr, han for Aar tilbage oplevede sammen med 3 Kamerater i en Kro, hvor den Ene af dem havde det for en Krigsbefalingsmand ubehagelige Uheld at blive gjennembanket af en permitteret Undergiven for et tjenstligt Mellemværende. Han var nødt til at finde sig i den Skjæbne, da Naturen aldeles ikke havde udstyre ham for personligt Slagsmaal, og var saaledes kun beklagelsesværdig. Hvis dette Uheld var blevet gjort til Gjenstand for en lignende standskjærlig Activitet som den, Sarauws omtalte Forfattervirksomhed satte von Bahnson i, og en af Kameraterne havde spændt Sabel paa og gaaet

op til Krigsministeren, General Hansen, og med tjenstivrige Grimacer angivet Skandalen, saa vilde Hr. Bahnsen vist have været den Første til at erklære en saadan Standsiver for et utroligt ondskabfuldt Kammeraderi, hvilket den ganske vist ogsaa havde været. Og dog havde Ungiveren her været fuldstændig dækket; thi det omtalte Tilfælde var af den meest graverende Natur, en Officeer, der ikke blot havde „udsat sig for en Behandling, der var uforenelig med hans Stands Værd“, men i denne Situation ovenikjøbet opført sig paa en for det militaire Haandværk aldeles compromitterende Maade. Det var en Casationsaffaire. Der kunde tænkes et saa indskrænket Menneſte, at det virkelig tog sig ud for ham som farligt for den fædrelandske Krigsaand, at en sliq Skandale gik upaataalt hen, og at han i Tapperhedens Navn var forpligtet til at angive den.

Og hvad var det saa for en Forbrydelse, Sarautz havde begaaet og som von Bahnsens Fædreland ikke kunde taale? Det lyder aldeles utroligt. Han havde skrevet en fra alle Sider anerkjendt udmærket Fremstilling af den fransk-tydske Krig og denne Bog var bleven oversat paa Tysk og udgivet af en tydsk Forlægger; men da den oprindeligt var skrevet i ephemere Artikler til den „Berl. Tid.“ og da Forfatteren umuligt a priori kunde være greben af den Beundring for den tydske Krigsførelse, som den forbausende og colossalt feierrige Udgang paa Krigen senere gjorde til en ligefrem Forbring, der retfærdigviis maatte honoreres af Enhver, saavel Fjende som Ven, saa manglede den selvfølgeligt det for en tydsk Væfjreds nødvendige tydsk-patriotiske Tilſnit, og den tydske Udgiver fandt sig derfor foranlediget til at give Bogen den for Afſætning til et tydsk Publicum nødvendige Form. Paa denne Maade kom den tydske Udgave af Krigskildringen uden Sarautz Medvirkning til at indeholde mere Beundring for den tydske Krigskunst og Krigens Object og mere Sympathi med de tydske Seire, end Originalens Forfatter fra sit oprindelige Synspunkt havde følt sig oplagt til at udfyre den danske Original med. Det var hele Forbrydelsen! Hermed. havde han gjort sig

skyldig i Tvetungethed!! Men hvad Forpligtelse har en dansk Officer til at føle Sympathi for den ene eller den anden af to Stormagter, der komme op at slaas, og hvad skulde vel forhindre ham i idag at have Sympathi for den Ene og imorgen for den Anden? Sligt Monsens har man aldrig hørt. I 1871 eksisterede endnu den danske Forfatning i oprindelig Fortolkning, ifølge hvilken baade Menings- og Ytringsfrihed var gjældende for enhver Statsborger og efter hvilken militaire Lynch-Retter over Officerers private Sympathier og Meninger om udenlandske politiske Forhold vare ligeaa ulovlige som latterlige.

Og hvorledes kan den daværende danske Regjering være tjent med, at der gennem den nu florerende Minister-Journalistik aabenbares, ja ligefrem offentlig hoveres af, at den daværende Krigsminister har fundet sig i og været med til at arrangere en Lynch-Justits, efter hvilken en dansk Officer er bleven affødiget, fordi der er udkommen en Bog, hvis Forfatterstab tillægges ham, med Sympathier for den beundringsværdige tydske Krigsførelse? Maa det ikke af vor fredelige Nabo, Tydskland, opfattes saaledes, at den danske Regjering ikke blot protegerer, men ligefrem fordrer tydsk-fjendtlige Følelser hos sine Officerer? Det er en mindre forsigtig Randglose til de mange skikkelige, endog i tydske Blade for Betaling indrykkede Forsikringer om, at vor hele Krigsrummel ikke er Revanche-Politik og Reclame for en europæisk Krig mod Tydskland, men bare ganske almindelige moderne Forsvarsforanstaltninger mod en eller anden Fjende, der kunde komme seilende. Det er nemlig Regjeringen, Dyncheriet falder tilbage paa. Det Krigspuds med Kameraterne gjælder kun til Wandsbeck. Kamerater ere ikke ansvarlige for Regjeringshandling. Det er den danske Regjering, der har proclameret Forsølgelse og Embedsfortabelse som Straf for tydsk-sympathetiske offentlige Udtalelser.

Hvis det danske Krigsministerium dengang (1871) havde haft et klart Begreb om dette lille Lands Situation overfor Tydskland, vilde det have svaret Hr. von Bohnson: „Høist-ærede Hr. Chemicus! De er aldeles forkeert afmarcheret med

Deres Sabel og patriotiske Bindstribelighed ved denne Leilighed. Vi tør ikke foretage os Noget, der i fjerneste Maade kan give os Skin af at ville proclamere enten thdsk-fjendtlige eller fransk-venlige Sympathier i dette Dieblik som klog Patriotisme i dette Land. Vi gaae endnu her i Ministeriet i Angest og Bæven for, hvad Thdskerne, naar de komme hjem, kunne falde paa at gjøre ved os i Anledning af de Dumheder, vi begif for halvandet Aar siden, da vi stode parate med vor Leirarmee nede ved Kolding og Indkaldelsesordrerne vare færdige og den hele Mobilisering kun ventede paa en Underkrift og den franske Flaades Ankomst med Vandgangstroppe. Var Efterretningen om Seiren ved Worth ikke kommet saa beleiligt, saa havde vi været inde paa Alliancen og med i Afbankningen. Alt dette veed Thdskland god Vefked med, og vi maae derfor nu endelig ikke være for kjæphøie. Det er en heldig Omstændighed, at den bedste historiske Skildring af denne Krig og den, der for Dieblicket læses meest af hele det thdsk Folk, er skreven af en dansk Officeer og fri for thdsk-fjendtlige Sympathier. Det vækker under alle Omstændigheder ikke ubenlige Følelser i Thdskland mod dansk Krigsvidenskabelighed, samtidigt med, at det giver den en Anseelse, som aldrig kan skade og som man aldrig havde drømt om, at dansk Krigsvidenskabelighed skulde faae. Dernæst var det jo ogsaa heldigt, om denne ligesom venstkabelige Hilsen fra Danmark kunde bidrage til at drage Glemjens Slør tættere over, hvad der paa et hængende Haar var ved at skee her under Krigen. Dette er ganske vist kun en Mulighed, men i dette Dieblik at gjøre Demonstrationer herfra, der kunde spolere denne Mulighed, vilde i hvert Fald være en Bæstialitet. Hvis Godseier Wolfgang Haffner havde givet sine to Chemi-theologisk-studenter-militair-sagkyndige Raadgivere et saadant eller lignende Svar, havde han viist en Sands for fornuftig Dportunisme, der kunde være meget nyttig netop her-tillands.

Men dette gjorde Krigsminister, Godseier Haffner ikke. Den af v. Bahnsøn for Tilfældet opfundne Forbrydelse: „Dvetungethed“ blev sanctioneret og kom til at rangere med

eller vel endog over criminelle Forseelser og Cujoneri som Embedsfortabelsesgrund for Officerer. Med den for den ministerielle Militairjournalistik eiendommelige Geschwägigkeit defineres i den nævnte ministerielle Artikel denne Tvetungethed saaledes, at Saraut i den ene Bog „bringer tydske Sympathier til- torvs“ og i den anden „danske og franske“. Dette er Mod- sætningen; paa den ene Side tydske, paa den anden danske og franske! Man betænker sig nu i 1886 ikke paa officielt at udplappre, at danske og franske Sympathier vare for vort Bed- kommende fideordnede i den store fransk-tydske Krig, eller med andre Ord, at Danmark har fælleds Opgave med Frankrig, nemlig at beseire Tydskland! Denne dumme Erklæring hører med til den lange Liste af udfordrende Brouterier og Sphidig- heder mod Tydskland, som Hr. v. Bahnsøns Krigsagitation har fundet industriel Regning ved at producere og som maaste ikke skal have Behov at vente forgjæves paa sin Opgjørelse. Der er, som Drengen sagde, nu snart „til en heel Rumpesuld igjen.“

Digr. Der var ikke mindste fornuftig Grund til her i Danmark at have mere Sympathi for Frankrig end for Tydskland i denne Krig. Hverken Krigens Oprindelse eller dens Føring kunde vække Sympathi hos Noget for Frankrig. Det var Frankrig, der begyndte Krigen, og denne Begyndelse var ikke sympathi- vækkende. Anledningen var et futilt Etiquette- og Forsængelig- heds-spørgsmaal mellem de to Hoffer. Det franske Hof var kommen under Veir med, at det preussiske Hof paa egen Haand interesserede sig for Besættelsen af den spanske Throne, og denne Fornærmelse mod et Hof var saa stor, at den var ret- færdig Anledning nok til at lade de to store Nationer komme frem mod hinanden og slaae hinanden ihjel i Tusindviis! Napoleon sendte med stort Rabalder en Krigserklæring til Berlin, og vilde Horder af Befolkningen stormede gennem Paris's Gader, brølende «à Berlin». De kom ogsaa à Berlin, men som Fanger, over 200,000 Fanger. Alt dette var ikke sympathivækkende i almindelig Forstand. Heller ikke stode vi i

Franske
Sympa-
thier.

noget Forhold til Frankrig, der paa nogen Maade kunde forpligte os til at have Sympathi med det gennem Tysk og Tyndt. Næst efter os selv var der Jngen, der i den Grad havde bidraget til at fremkalde den Katastrophe, der slog det gamle danske Monarchi ihjel, som Frankrig. Medens „Dagbladet“ her gennem Aaringer laae og skrev hine opmuntrende Artikler — som for seent bleve opdagede og døbte „det bare Prahl“ — om Frankrig og alt det, vi kunde vente os af Frankrig, forfulgte Napoleon sin diplomatiske Yndlingsplan, at formaae Preussen til at udvide sig paa Danmarks Befæstning (Lauenburg, Holsteen og Slesvig), imod at der gaves ham Compensation ved Rhinen. Allerede i 1857 søgte Napoleon i en Samtale med Dronning Victoria og Prinds Albert i Osborne at overtale dem til at interessere sig for, at Preussen med Forbundet gif ind paa denne hans Plan: en Udvidelse over Danmark. Drouin de Lhuys's diplomatiske Manoeuvrer før den 18de November 1863 svingede stadigt om dette samme Punkt. Da Forfatningen 18. Nov. 1863 var understrevet og det aabne Brud mellem Danmark og Tyskland derved udtalt, bleve hans Antydninger strax tydeligere: „Det var mit Ønske,“ sagde han til Goltz, „at komme overeens med Deres Stat om store Sager. Eders nuværende Stilling er utaalelig, I have en Mængde Smaastater omkring Eder, som hindre og lamme Eder ved hvert Skridt,“ og den franske Udenrigsminister supplerede disse Ord med følgende tydelige Sætning: „Hvis I have Noget at hviſte os i Øret, kunne I være sikre paa, at vi ville høre efter.“

Goltz's Opfattelse af disse Napoleons Manoeuvrer og hans Proposition om en europæisk Conference var følgende: „Gjør Preussen ham den Glæde at gaae ind paa hans Conference, vil han sandsynligviis aabne os en Løsning af det slesvig-holsteenske Spørgsmaal i videste Omfang og hindre Rusland og England i enhver Forstyrrelse heraf. Napoleon haaber at lokke Preussen frem til en stor Action, og saa, saafremt dette lykkes, at erholde en Compensation.“ Saadan en Ven havde vi i Frankrig, medens „Dagbladet“ her i Spidsen

for den øvrige nationalliberale Presse laae og informerede vore Statsmænd og Befolkningen om, at Napoleon kun gif og ventede paa, at vi vilde give Tyskland Anledning til at paaføre os Krig, da han saa vilde faae Veilighed til at komme frem og banke Tyskerne af til Fordeel for os.

Da Preussien var gaaet ind paa Londonconferencen, henvendte Napoleon sig igjen gjennem Drouin de Lhuys d. 4 April 1864 til Cabinetet i Berlin med en overraskende fortrolig Meddelelse, hvis Indhold var, at Napoleon fandt, at Retfærdigheden og Kjendsgjerningerne (de tyske-øster-rigske Seire over os Par Mand!!) ikke kunde stee Fyldest (!) paa anden Maade, end at Preussien fik Holsteen (Lauenburg) og Slesvig. Alt andet vilde være „en sand Haan mod Kjendsgjerningerne“! Derfor vilde Napoleon arbejde af al Magt og forlangte ikke anden Compensation end Preussens Venkab, for at „han og Preussien“, som han udtrykte sig, „i Fælledskab kunde sætte store Ting igjennem i Europa.“

Det var hvad vi havde Frankrig at takke for i 1863 og 64. Den eneste Tjeneste, Napoleon gjorde Danmark, var den Erklæring, der kom i 1863 og hvori der aabent og ærligt sagdes os, at vi nødvendigviis maatte tage Novemberforfatningen tilbage og at Frankrig i modsat Fald hverken kunde eller vilde gjøre Noget for os. Denne Tjeneste kunde have reddet Danmark, hvis vor kjøbenhavnske Statskløgt ikke havde været saa vel instrueret om, at dette netop betød, at Frankrig vilde have, at vi skulde tage Krigen. Napoleons Interesse for Danmark faaer af den tyske Historiker Sybel følgende Hovedcharacteristik: „Napoleon gjorde under den slesv.-holst. Kriise 1863 i Virkeligheden Alt for at støtte Preussien og drive det fremad. Han opfordrede ligefrem Bismarck til at gaae løs paa Danmark. Man seer, at Preussien havde Intet at frygte af Frankrig, da det traf Sværdet for Slesvig-Holsteen, og det var den franske Keiser, der senere forkastede Englands driftige Forsøg paa at faae det danske Monarchies Integritet sanctioneret paany.“

Alt Napoleon opmuntrede Preussien til paa Londoner-

conferencen at foreslaae en Folkeaffstemning i Hertugdømmerne, hvilket Forslag Danmark selv var med til at forkaste, og at han senere ligeledes havde Deel i Pragfredens horrible § 5, var kun Brandse fra Morderen paa den Myrdedes Ligkiste. Thi hvad skulde det hjælpe os? Om det Par Hundred Tusind Menneſker, der gaae i Nordſlesvig og tale Dansk, tilhøre Danmark eller Tydſkland, er for Danmark ſom Stat aldeles irrelevant og en ſaadan Naadegave vilde ikke forbedre dets Situation for 2 Ore. Det var Monarchiets Integritet, der var Livsspørgsmaalet. Betingeſen for den danſke Nationalitet var Monarchiet, fordi denne heldigt nedarvede Statsform med Kongen ſom Hertug i det tilgrændſende tydſke Forland alene kunde ſikre det lille Sprog mod directe Voldsövervældelſe af det ſtore Sprog- og Culturocean (hvilket man jo nu ſeer tydeligt nok). Betingeſen for Danmarks Betydning ſom Stat var Kieler Havn og dermed Herredømmet i Farvandene — altſaa ogſaa Monarchiet. Det indſaae Napoleon og dermed ogſaa, at hans Negotiation for Holſteens Afſtaaelse til Preuſſen maatte kunne kaſte en god Proviſion af ſig til ham. Derfor efterſtræbte han det danſke Monarchi og blev heri paa det Kraftigſte underſtøttet af den kjøbenhavnske Studentereſeningspolitik.

Til Frankrig ſtaaer vi ikke i nogen Gjæld. Fra Frankrig er der aldrig kommet Andet end Ulykker og fordærvelige Ting over os, ligesom Frederik VI.s hypnotiſke Troſkab mod Egentyreren Bonaparte, hvormed Landets Glendighed begynder, til Franzoſerne og de vildebende Declamationer med J. J. Reauſſeau's Menneſkerettigheder. De katteagtige Gnidningsfagter i Stemningen for Frankrig, der vedblivende holder ſig hertilands, ere kun hentede Slagſtygger fra Billes „Dagblad“ og Prahl's gamle Hat og af ſamme Natur ſom den Menneſkekjærlighed, den lurvede Tigger føler for den forbigaaende Millionair, mod hvem han ſkuttende ſig ſtrækker Haanden ud efter Almøſen.

Med de tydſke Antipathier er det ikke ſtort bedre bevendt. Det er forſtaaeligt, at Stemningen i Befolkningen i Danmark ikke er ſympathetiſk mod Tydſkland, eſterat det nu i et kvart

Tydſke
Anti-
pathier.

Narhundredede er blevet banket ind i dens Forestilling, at det, der skete her i 1864, var et røveriskt Overfald, hvori vi selv ikke havde den mindste Skyld; men den danske Regjering i 1886 kan da ikke være bekjendt at lade uvidende om, at det var os selv, der fremkaldte og lagde Alt tilrette for dette Overfald. Den tydske Optræden mod Danmark under denne Katastrophe var ikke blottet for et Stænk af Ridderlighed og Lidt af den samme faderlige Omhu fra den Klogeres Side mod den Uforstandige, som England i 1807 forgjæves søgte at vise Frederik VI. Tydskland rykkede ganske vist i Slutningen af 1863 frem med en Troppestykke for at iværksætte den besluttede Execution og Occupation af Hertugdømmerne; men det maa ikke glemmes, at General Wrangel d. 31. Januar 1864 sendte en Ambassadeur, Generalstabsmajor von Stiehle, til General de Meza med et venstabeligt Forslag, der i fri Oversættelse kunde lyde saaledes: „Høistærede Hr. Kamerat! Jeg staaer her med en preussisk-østerrigsk Armee med Ordre til at occupere Hertugdømmerne. Lad os to Gamle ikke gjøre Nar ad hinanden. De kan jo ikke slaas med mig. Gaa Deres Vej; træk Dem tilbage bag Deres Tractater og forfskaan mig for at opføre en Krigscomedie med Dem og Deres Par Mand.“

Hadde General de Meza taget mod dette gode Raad og gaaet hjem, saa havde Sagen tiltrods for den vanvittige Novemberforfatning maaskee ikke været heelt tabt.¹ Hvis man tør lægge Vægt paa saadaune Folk, som Fyrst Bismarcks og

¹ Af Bismarcks Forestilling til Keiseren af Østerrig: „Danmark har sønderrevet sine constitutionelle Løfter af 1852 og kastet det tydske Forbund Stumperne i Ansigtet. Det vilde være en Forhaanelse at taale Sligt. Saafremt Danmark ikke paa vor Opfordring strax ophæver den ny Forfatning (18 Novb. 63), paafølger vor Krigserklæring mod Kong Christian.“ D. 16 Januar 1864 sluttede begge Hoffer en Overenskomst i denne Retning: Østerrigiske og preussiske Tropper skulde under preussisk Overcommando besætte Slesvig som Pant for Danmarks constitutionelle Forpligtelser; naar Danmark øvede Fjendtligheder og der saaledes indtraadte Krigstilstand, vare alle tidligere Forpligtelser bortfaldne og følgelig Magterne ikke længer bundne ved Londoner-Protocollen.

Grev Beusts Mening om den Sag, saa tyder i hvert Fald Sidstnævntes Beretning om den Samtale, der fandt Sted mellem ham og Bismarck i Gastein 1865, paa, at ingen Mand nogenfinde har havt større Seir i sine Hæle end General Meza havde dengang, hvis han havde havt Mod til at bruge dem. Da nemlig Grev Beust spurgte Grev Bismarck, hvad han vilde have gjort, hvis de Danske havde været saa kloge at lade være at skyde, gav han med sit overlegne, joviale Smil det for os Danske særdeles interessante Svar: „Ja, dann hätte ich das Spiel verloren“! Da havde nemlig Sagen, inclusive det meget kildne Spørgsmaal om Preussjens og Østerrigs Ret til at træde op istedenfor Forbundet — været der, hvor Bismarck paa ingen Maade vilde have den, for det thdske Forbundsraad og event. en europæisk Conference. „Men“, tilføjede han, „derfor havde jeg sørget for, at den kjøbenhavnske Presse bildte Danskerne ind, at England havde truet os med en effectiv Intervention, naar det kom til Krig, hvilket naturligviis slet ikke var sandt!“ De Meza tog ikke mod den Haand, der rakktes ham. Han havde Ordre til at begynde Krigen for enhver Pris og svarede à la Leonidas, at de jo bare kunde komme an. Men naar man efter modent Overlæg giver sig til at skyde paa to Stormagter, saa kan man virkelig ikke beklage sig over eller kalde det et lumpent Overfald, at man faaer Brygl.¹

Wistnof havde det danske Folk bagefter Grund til at blive rasende; thi intet Folk er paa en skjændigere Maade blevet ført sin Undergang imøde; men istedenfor at blive rasende paa den Muur, de havde løbet Panden imod, havde det været mere forklarligt, om de havde ladet Harmen gaae ud over dem, der

¹ Bjørnstjerne Bjørnson skal ikke opgive Haabet om at finde den Mand, der havde Slesvig i sin Lomme. Han kan gjerne banke paa høs de Meza, og melder han sig fortrydelig, saa skal han bare spørge efter den Mand, der havde Magt til at forbyde, at der udleveredes en eneste skarp Patron til den danske Krigsmagt. Denne Mand var Monrad. Han havde ikke blot Slesvig, men hele Monarchiet i sin Lomme.

havde kasted dem mod Muren. Hvis det samme Folk, der havde staaet paa den kgl. Slotsplads og ladet sig forlede til at brøle paa Novemberforfatning og Krig, havde vendt sig mod Dhr. Monrad, Bloug og Bille — saaledes som det ligefrem blev foreslaaet — og taget og hængt dem op paa Lygtepæle, saa kunde man have kaldt det raat, grusomt, i hvert Fald udansf; thi de havde jo kun handlet af Dumhed og Lyst til at spille nogle helvedes uforknytte Karle paa Landets Begne, hvilket altid er fristende for dem, der vide, at det ikke kan komme til at gaae ud over deres Kroppe; men det havde ikke været feil Adresse. Dette syntes jo Monrad selv ganske ærligt at indrømme ved at pakke sin Ruffert og være glad ved at kunne expatriere til Australien. Han havde rigtignok den Uergrelse, at inden han naaede London, havde der allerede været Bud hos Hall om at blive Minister igjen.

Selve den fransk-tydske Krigs Gang og Udfald indeholdt heller ikke noget, der maatte støde dansk Egoisme og fremkalde naturlig Antipathi mod Tydskland. At Tydskland, efterat Krigen var bleven det paaført, gjorde Gjenerobringen af de to Provindser Elsas og Lothringen til Krigen's Object, burde da ikke kunne oprøre den danske Retfærdighedsfølelse. Det vilde vel da være for galt, om vi Danske følte os for hjemmodige til at have Sympathi for Folk, der erobre deres tabte Hertugdømmer tilbage; thi det er jo netop vort Ønske at komme i dette Tilfælde. Skulde det bei Gottes Fügung engang skee, at vi vandt en lignende Seir over Tydskerne som de sidst over Franskmændene, saa vilde vel Alle være enige om, at det var den retfærdigste Selvfølge af Verden, at vi toge vore Hertugdømmer tilbage.

Det store europæiske Krigsskuespil, der opførtes 1870—72, var mellem to Modstandere, af hvilke den Ene, Frankrig, baade directe og indirecte havde voldt os stor Skade, medens vi til den Anden, Tydskland, stode i det eiendommelige Forhold, at vi vare gale paa dem, fordi vi havde gjort dem den store Tjeneste i 1864 at tilbyde os og indlade os paa en Kraftprøve med dem om vore tractatmæssige Rettigheder; men ellers vare

de nu Begge færdige med os og os aldeles uvedkommende; og der var ingen fornuftig patriotisk Grund for os til at have mere Sympathi for Evinet end for Hunden i det Slagsmaal. Skulde vi absolut erklære Sympathi for nogen af dem, maatte det da naturligt være for Lydskland. cl.

Og nu selve den af von Bohnson opfundne nye Forbrydelse: Tvetungethed! At straffe en Mand i Danmark for Tvetungethed er der ikke mere Mening i, end at straffe en Mand i Danmark for Algerbrug. I den Kamp for Livet, der drives hertilands med Ord, er der ikke noget saa Indbringende som Tvetungethed, hvorved forstaaes idag at bringe den ene Anskuelse og Overbeviisning tiltorvs og imorgen den stikmodsatte om de vigtigste patriotiske Spørgsmaal. Den er et Grundelement i Nationalcharacteren, og der gives neppe i det ganske Land en eneste ikke-døvtum Mand, der vilde kunne staae for en Lynch-Ret, anklaget for Tvetungethed. Det er ikke blot den meest indbringende, men ogsaa den hæderligste af Erhvervsmidler. De Exempler, der kunde opregnes herpaa, ere saa mange, at en Fremdragen af dem vilde blive en Personalhistorie af Landets fremragende Mænd. Lad os kun nævne et Par af Koryphæerne. Man tænke sig Bloug og Wille, græssjende paa det Revier, hvor von Bohnson jager sit tvetungede Wildt. Hvilket Par Exemplarer af Tvetunger vilde de ikke have været at indfange og trække op til von Thomsen og von Haffner!

Wille begyndte som Folketfrihedens livsglade og rødkindede Apostel og brugte i denne Egenskab i Begyndelsen af vor nuværende Konges Regjering sin Tunge saa vel og paa en saadan Maade, at Høiesteretsadvokat Niels Levinson proponerede den kongelige Landsøver- samt Hof- og Stadsret at sætte den indeni det tilhørende afhuggede Hoved paa en Stage for crimen læsæ majestatis; men derefter lærte han at bruge den paa en saa nyttig Maade, at han blev den samme Konges Ridder, Gesandt,

Amtmand, Kammerherre etc. Og dog er Bille visseelig en hæderlig Mand.

Bloug er endnu større. At bruge Bahussons Tvetunge om denne Mand er en Euphemisme. Man kan sige om Commandeur Bloug, at for hver Tand, der er falden ud af hans Mund, har han faaet en ny Tunge ind. Han begyndte med Skandinavismen som Danmarks Frelse, som „Kraften, der skulde“ o. s. v., og han endte den med at lade sig gjøre til svensk Doctor og være med til at bruge den som vægtigste Argument for Kjøbenhavns Befæstning og Krigsgalstaben, for at vi dog idetmindste kunde forsvare os mod Sverrig. Han levede i mange Aar paa at broute af, at det var ham og hans, der havde skaffet os Friheden, og var udtømmelig i vandle Lovtaler over al den Velsignelse og Herlighed, denne Frihed var for os, og han staaer nu som Oldermænd og Vreschef for det Laug, som lever af at faae denne Frihed affkaffet til Fordeel for en Clique-Absolutisme, der er ligesaa mange Gange værre end Chr. VIII.s Absolutisme, som der er Personer i Cliquen. Sin Carrière som Kongemand begyndte han paa Amalienborg Plads som Sjælen i hine Studenterpøbel-Dptøier, der skulde forestille en Trusel med Oprør, hvis Kongen ikke understrev Novemberforfatningen og valgte Krigen. Det forsonede ham ikke, at Hs. Majestæt efterkom hans Ønske og skaffede os Krigen. Vi vare neppe færdige med at blive af med Hertugdømmerne, før han i sit Blad syntes at have stillet sig som næste Opgave at faae Kongen til at gaae samme Vej, fordi Hs. Maj. ikke vilde lystre ham og tage sine Ministre og Statsraader blandt hans Venner. Hvis de oprørende og aldeles meningsløse og uretfærdige Invectiver og Insulter, hvormed han regalerede Kongefamilien i det første Decennium af Kongens Regjeringstid, skulde have været paadømte af de kongelige Domstole, der nu sidde, vilde han være bleven dømt saa langt ind i Tugt-, Rast- og Forbedringshuus, at han havde siddet der endnu. Hans Had gif saa lavt, at han ikke generede sig for offentligt og patriotiskt at erklære sig som Kamerat og anbefaler af den gemeneste Vazaron, vor Litteratur har seet, Digteren om

Rumpenheim. Nu er han Kongemagtens servileste Tilbeder og Hs. Majestæts vanleste Smigrer, mod hvem Sophie Bohnhoff selv, om hun stod op af sin Grav, vilde være en reen For'moer i kongelig Digtkunst. Og dog er Commandeur Bloug visseelig en hæderlig Mand.

Bloug og Wille vare ganske almindelig fultne Lyffejægere ude efter Carrière. Saalænge Pøbelen var Magten, vare de Pøbelen's Frihedshelte. Da Kongeværdigheden blev Magten, vare de Kongevælden's Frihedshelte.

Dg nu Hr. von Bohnson selv. Stod han ikke i 1868, eller naar det var, som Grundlovsfesttaler paa Tribunen og udgjød sig, saa det var til at faae Dvalme af, over al den vel-fignede Frihed og Ret og Magt over Penge, Grundloben havde bragt Borgerne; og har han ikke, efterat han fik de 12000 Kr. Gage plus Pension og Rigsdagsdiæter, itaet paa Møder og forklaret, at Grundlovens Frihed er Kongens Frihed til at vælge sine Ministre, og Skattebevillingsret betyder Skattebevillingspligt, og naar man ikke faaer Penge bevilget, saa er det god Grundlov at tage dem selv. Mon det ikke er Tvetungethed?

Dg saa Oberst Thomsen skulde man troe, det maatte have løbet koldt ned ad Ryggen ved blot at høre Ordet Tvetungethed. Det skulde være sært, om han fra de Stillingen, han har beklædt, ikke medbringer Erindringer baade om Fordele og Bryderier, som han har haft af Brugten af dette eiendommelige Nationalhunsraad.

Men alt dette hjalp ikke Sarauw. Han blev afflediget for Tvetungethed — ikke mod sin Konge eller sit Fædreland eller dets Forfatning; men for Tvetungethed i Sympathier for Tyskland og Frankrig!!

Sagen var, at Sarauw med denne udmærkede Bog, han havde skrevet, uforvarende var kommet til at genere von Bohnson i hans Privatindustri. Von B. var nemlig paa den Tid meget trængt for at komme frem og gjøre sig bemærket. Krigen og deres Bedrifter havde ikke været heldige for ham. Han havde været 22 Aar om at opnaae den borgerlige Udmærkelse,

som Bygningspeculanter, Theater-, Tivoli- og Vigkistedirecteurer, Baabenbrødre, Frimurere etc. med liden Anstrengelse opnaae hertilands, nemlig at blive Ridder af Dannebrog. Det var netop lykkedes ham at trænge sig frem af Geledet og blive seet foran som Stifter af en ny løierlig Frimurerorden, der kaldte sig selv „Det krigsvidenskabelige Selskab“ og som bestod af en Kjerne af Benner, som havde udnævnt sig selv til Videnskabsmænd og som saa igjen udnævnte andre Benner til ogsaa at være Videnskabsmænd. Dette lærde Selskab, der naturligviis var til Grin for de Officerer, der ikke vare indbudte i det og som vare ligesaa videnskabelige, havde ikke udført nogen anden krigsvidenskabelig Bedrift end en Krigsretsdom over den quikke Dramatiker Frijs Holst, fordi han havde gjort Selskabet til Gjenstand for en aristophansk Satire og deri blandt Andet kaldt dem none Papegøier. Og nu kom Sarauw, der ikke hørte til det krigsvidenskabelige Compagnie, med et virkeligt krigsvidenskabeligt Arbejde, som vakte Berømmelse og Beundring rundt om i Europa. Det var en Blame for den nyfødte selvprivilegerede Krigsvidenskabelighed i Danmark. Men hvad skulde man gjøre? At vove sig ud i den store europæiske Litteratur paa en videnskabelig Polemik med ham, det kunde ikke hjælpe at tænke paa; thi dertil følte hele det krigsvidenskabelige Selskab sig alt for lille overfor Sarauw. Man maatte hjælpe sig med indenlandske Baaben. Nu er der som bekjendt ikke noget saa brillant Tag i en Kraftprøve som at kunne snappe Madposen fra Modstanderen. Næst efter dette at kunne hugge Hovedet af ham er der ikke noget saa probat Argument som at tage Brødet fra ham. Enhver Krigsmand gaaer fra Humeuret, naar Forpleiningen hører op. Saa megen virkelig Krigsvidenskabelighed havde Bahnsøn. Og dette Middel laae nemt og lige ved Haanden. Oberst Thomsen, der havde at befale over Madposerne, hørte selv med til den krigsvidenskabelige Clique. Og saa opfandt man dette Udmærkede at komme i Haffner, at Fædrelandet ikke kunde taale Tbetungethed!

Forfølgelser paa Brødet eller endog paa Livet er ikke noget Unaturligt eller Umenneskeligt. Kampen for Livet og at

Leve godt er alt Levendes Lov. Livets Maal er Ndhjelse og Trangen til Ndhjelse kan ogsaa hos Mennesket blive saa stærk, at den bryder Optugtelsens Skranker. Der er ikke noget Unaturligt i, at det ene Menneske dræber det andet for at faae hans Habundgut og derved forsøge sin Livsnhjelse. Man kan forstaae, at Lampeveismorderen trængte til den Ndhjelse, der kunde faaes for 2700 Kr. og derfor slog Snedker Sørensen ihjel. Man kan tilnød ogsaa forstaae den Arbeidsmand, der i Ndhjæbning p. S. for nogle Aar siden slog en anden Arbeidsmand ihjel for at komme i Besiddelse af de 4 Mk. og 12 Sk., som han vidste, Offeret havde i sin Bestelomme. Det dreiede sig dog immer om 4 Mk. og 12 Sk., og han har maaskee været sulten. Ikke mindre naturligt er det, at et gageret Menneske kan føle Trang til, naar Veilighed gives, at faae en Kammerat skubbet væk fra Gagen for selv at komme til at hæve den; men Forsølgelse paa Brødet af reen Sportsiver, at skaffe en hæderlig Kammerat af med Gagen af reen Forsængelighedsildebefindende over, at han gjør en Ting — spiller Schak, dandsfer Wienerwalz, skriver Krigshistorie e. l. — bedre end han selv formaaer at gjøre det, er en Undtagelse fra al naturhistorisk Regel. Von Bahnsjon havde ikke Spor af materiel Fordeel af Saraums Ufftedigelse, kun den rene, skjære Glæde, at nu kunde Saraum have det saa godt for sin Bog.

Det var et stort Uheld for Capit. Saraum, at hans Ufftedigelse gik paa Oberst Thomsens Rappe. Oberst Th. havde ikke indlagt sig Ord for Forsølgelseslyge eller Ondskabssfuldhed overfor Kammerater, snarere for en vis Godmodighed og Hjælpelyst, avlet paa naturlig Maade af den store Lykke, han havde gjort. Man blev derved forledet til at troe, at Capit. S. maatte have bedrevet noget Forfærdeligt i Retning af Landsforræderi. Capit. von Bahnsjon var endnu en saa ubemærket Person, der havde levet et bestedent industrielt Liv ved Hvi- og Officcerskolen som „en halvstuderet Røver“ af en Chemiker og som ansaaes stærkt paa Veien over til Civiletaten, at Jngen lagde Mærke til, at hans Navn nævnedes med. Men nu, efterat han er bleven den store Mand, er det en interessant

officiel Oplysning, at det er ham, hvem Vren tilkommer for denne Bedrift, og at Skjæbnen saaledes saa længe forud lod Ministeriet Haffner—Thomsen være Bedudere for den gyldne Vra, der skulde oprinde med von Bahnsjon, i hvilken Efterstræbelse paa Gagen mod Madpossejender og Underlebesmenende er blevet en ligesaa retfærdig og selvfølgelig Sag, som det i sin Tid var at spise en Medborger til Frokost, da Menneskeæderiet var den moderne lovlige Statsforfatning.

Det er vel den mærkværdigste Forsølgelse for Uhæderlighed, noget Menneske har oplevet. Saraum havde skrevet en udmærket Bog, som ingen Anden kunde skrive. Dermed havde han skabt sig en uafværgelig Ulykke. En thyst Forlægger siger, at han vil have den og tager den. Der eksisterer ingen litterair Eiendomsret. S. har intet Middel til at forhindre det og maa være fornøiet med de Bilkaar, Udgiveren byder ham. Han kan ingen Indflydelse skaffe sig paa Bogens Redaction. Hans Navn er ikke nævnt paa Bogen eller noget Sted i den. Og dog bliver han tagen og behandlet som en Slags Landsforræder, fordi Redacturen af „Folkets Misse“ Hr. Capitain Gjørup og Hr. Bahnsjon have opdaget, at Stoffet maa være hans Arbeide. Noget behynderligere har man neppe hørt.

Digr.   Skjøndt det kan synes at ligge langt borte fra Capitain
 Legems-   Saraum, bliver det nødvendigt her at gjøre en Digressioun
 ting.   om Krøblinger. Fra den tidligste Tid har der været speculeret
                   over, om det er Kroppen eller Sjælen, der gjør det bedste
                   Menneske, og der er paa denne Wei ogsaa gjort Observationer
                   af Psykologer om Deformitetens Indflydelse paa Character-
                   udviklingen. Man vil have bemærket, at deforme og defecte
                   Individer ofte ikke blot ere stærkt forfængelige, men ogsaa i en
                   større Grad ondskindede og hevngjerrige, naar de komme i
                   Situationer, der give dem Magt til at være det. Dette for-
                   klares saaledes, at de ofte under deres Opvæxt gennemgaae en
                   Verden af Ydmygelse og Lidelse, som de Velskabte og Stærke

ikke have Anelse om. Hvert Moment af deres unge Liv minder dem om, at de ere Forsynets Stedbørn og Forurettede. Til deres Kameraters Legemsøvelser og Kraftprøver ere de kun fremmede Tilskuere. Deres eneste Vaaben er Appel til Medlidenheden og Protection uden at kunne gjøre nogen selvbevidst pbyssiff Personlighed gjældende. De blive let Gjenstand for Haan og Spot og regaleres med Øgenavne af Kameraterne, svarende til deres Legemsmangel. De ere ideligt udjatte for at blive baade legemligt og aandeligt maltracterede. De leve Trællens Liv uden at bære hans Navn, men ogsaa uden at kjende hans sunde pbyssiffe Selvbevidsthed.

Den engelske Forfatter, efter hvem disse Bemærkninger erindres, anfører blandt flere Exempler et meget uhyggeligt paa en saadan deform Drengs Hevn. Han legede med en anden Dreng, der paa en eller anden Maade kom i Klemme, hvilken Leilighed den Deforme benyttede til at sparke ham saaledes i Skræbet, at han blev Krøbling for Livstid. Som Grund angav han, at den Sparkede oftere havde kaldt ham Puffelryg. Forfatteren mener, at denne eiendommelige Sinds habitus, hvor den findes, hos Banføre slet ikke staaer i Forbindelse med deres Deformitet, men kun er en Følge af de eiendommelige Vilkaar, under hvilke deres Opvæxt har gaaet for sig, og anfører som Beviis herfor Exempler paa Deforme, der have indtaget fremragende Stillinger som Fyrster og store Besiddelsesarvetagere og som netop have udmærket sig paa en fremragende Maade ved Høifind og Sjælsadel. Disse Personer have jo nemlig paa Grund af deres bestingberede Fødsel gjennemgaaet deres Opvæxt under heelt andre Forhold, isoleret og uden Leilighed til Sammenligning og personlige Rivninger, og deres Legemssvagthed har netop været Anledning til, at Alle, hvem de have staaet i Forhold til, have behandlet dem med endnu større Barsomhed. Hele denne Sagtagelse, som den engelske Læge har gjort et heelt philosophiff Capitel udaf, er ogsaa udtrykt i den almindelige Erfaringsætning, at stærke Folk ere de meest godmodige. Kraft og Sindsøverlegenhed hører sammen.

Hvad her er sagt om Banføre, gjælder forholdsviis ogsaa

om det ikke ringe Procentantal af Individier, som tidligere betegnedes: Krigskasjable og Trainudstøkklassen. Ligesom de ikke kunne bruges til Soldater og Underofficerer, burde de heller ikke kunne bruges som Officerer, fordi deres Opvæxt heller ikke er gaaet for sig under funde Sammenligningsforhold. I Lande, hvor Krigsvæsenet er en alvorlig Sag, overholdes dette ogsaa strengt. Man vil i det hele store Tydskland neppe finde en eneste vanstabt Krop i en Officersuniform. Det er, fordi man er kommen til den Erkjendelse, at i alt Krigsliv er det Kropslige det Fundamentale, hvorom alt det øvrige Personlige maa gruppere sig. Hvad der gjælder som det Første for Dandsjerinder, gjælder ogsaa om Krigsmænd: Krop skal der til. Den Aplydende har besværligt ved at underordne sig Commando af en i Skabning inferior Personlighed, ikke saa meget af Skjønhedsinstinct, som fordi Commandoet mangler naturlig Overlegenhed og den Commanderende for at bøde paa Mangelen af naturlig og selvbevidst Myndighed, maa tage sin Tilflugt til malplaceret Strengthed, der for den Undergivne let tager sig ud som Arrigskab. I de fleste Tilfælde, hvor en Undergiven øver Bold mod en Officere og banker ham, vil man, naar Sagen undersøges rigtigt, finde denne Marsag paa Bunden.

Hertilands tages ikke samme Hensyn til det Kropslige. Dette skriver sig fra ældre Tid. Oberst Helgesen —

Par. — Denne løierlige norske Hieroglyph i det danske Doprørsdrapa. Han meldte sig først til Prindsen af Noer, men blev viist af og kom saa til os. Hvorfor skulde det netop være en Nordmand, der skulde komme her og sætte sit Navn under den sidste og smukkeste Seir i den 3 Mars Kamp for det danske Sprog? Skulde det allerede betyde, at det ikke var Tydsken, men Norsken, der som Seirherre skulde faae Lov til at sætte Foden paa Nakken af vort Modersmaal, — et Varsel om, hvad der nu skeer, at det gode gamle danske Sprog oppe i Norge i dumt Had og Arrigskab bliver sparket og pakket fuld af svenske Ord og Former, Bondeplatheder og Sælhundemaal og i denne Stikkelse under Navn af Norskt sendt herved og colporteret og solgt som Civilisation omkring i de „tusen jem“ til

det danske Folk af Boggrosserere, der nu patriotisk og hæderligt sidde og blive Millionærer af at forhandle og befordre den samme Ødelæggelse af Sproget, som vi førte 3 Aars Krig og tabte 3 Hertugdømmer for at undgaae — cl.

— Oberst Helgesen, der holdt mere af Dyr end af Mennesker og som i Forbindelse med et sært Talent for det Ureglementerede havde et skarpt og ikke ubittigt Blik for det Animaliske i Samfundslivet, pleiede at sige, naar han saae et Avancement, gjort af en efter hans Mening ikke tilstrækkelig soldatermæssig Personlighed: „Meer Trainkudsk! Det ender Sa'nhakkemei med, at Trainkudskene faaer Commandoen over det Hele.“

Maaskee faaer han Ret. Foreløbigt er det Artilleriet, der Artilleriet har Commandoen over det Hele. Det er maaskee, som det skal steriet. være. Naar det gaaer fremad, skal Artilleriet være bagude. Naar det gaaer tilbage, skal det være foran. Det er krigsmæssigt. Det Hele gaaer tilbage, efter Manges Mening ad Helvede til, og Artilleriet har Teten. Krigsministeren er Artillerist, Posten ved Kongens Dre er en Artillerist, den commanderende General er Artillerist, Departementschefs-, Contoirchefs- og andre Poster i Krigsministeriet ere besatte med Artillerister. Hele Regjeringen er saa at sige Artillerister, forsaavidt den regjerer med Provisorier alene for at skaffe os Artilleri. Ikke blot Infanteriet og Cavalleriet, men ogsaa Marinen ere reducerede reent ud til Hjælpevaaben af det kongelige danske Artilleri, som der efter de Erfaringer, man gjorde med Kanonstydning fra Standser i 1864, kunde være god Grund til hovedsageligt at reducere til et Salutvaaben. Luften gjenlyder af uafsladeligt Victoriarabalder, der forkynder, at Artilleriet nu er heelt ovenpaa. Et saadant Spektakel med Kanonstydning, som her er om Sommeren, har man aldrig kjendt før. Der vil snart ikke være en heel Trommehinde paa Amager mere. Rejsende, der komme her til Kjøbenhavn, maae troe, at denne By lever af at skyde med Kanoner.

Dette Artilleridominium er vel ikke Helgesens Propheti, men peger heller ikke i Retning af den gamle nordiske mustuløse og senestærte bussemændige Kæmpekraft. Man skal have

Behov at lede efter et Krigs-corps, der er ifklædt en saa menneskefjærlig Physik, i hvilken det Kropslige er saa aldeles fortrængt af det fredssommeligt Forlæste og videnskabeligt Forsiddede, som det danske Artilleri-Officeers-corps, udgaaet fra D. kgl. mil. Høiskole. Det er — som en vittig Artilleri-officeer engang har sagt — fordi det danske Artilleri mere er anlagt paa at opfinde Krudtet end bruge Krudtet. Det stammer fra Høiskolen. Den første Betingelse i Recruteringen ved D. kgl. mil. Høiskole var Lectielæring. Nu er det en Giendommelighed ved den danske Race, at de daarligste Kroppe ofte ere de Bedste til at lære Lectier og erhverve sig de dermed forbundne Færdigheder, der betale sig bedst. Det seer man allerede deraf, at det hertillands er vanskeligt at danne et Ministerium eller en Magistrat, uden at der er mindst 2 eller 3 meer eller mindre Deforme i hvert.

— Selv vore store Mænd træde som oftest op i en besteden Figur. Jeg var i Foraaret 1870 tilstede ved en stor Militair-Parade ved Berlin og saae der paa eet Sted, som man siger, den gamle Kong Wilhelm, Kronprinds Friedrich, Bismarck og Moltke og maatte tænke ved mig selv, at man aldrig seer saadanne store Mænd hos os. Hvis de havde gaaet forklædte som Sjovere igjennem en Folkeforsamling, vilde Alle have gaaet tilside og gjort Plads for dem af Forbauselse og undret paa, hvad det kunde være for fire Ræmpebedrifts-Karle. —

Officeerspladserne i Artilleriet ere recrutterede efter de samme Principer som Professorpladserne ved Univerfitetet og Adjunctpladserne ved Latinskolerne, og det er derfor gaaet til paa forklarlig Maade, at det Kropslige ikke har kunnet skee samme Fyldest som i de grove Baaben, og at Artillerikunsten hertillands i sin ydre Fremtræden har faaet et civilt Præg af Uverdslighed og Lærdom, der ligger tilshneladende langt borte fra det Martialste og Kampen om det smukke Røn. Disse Giendommeligheder blive mere iøinefaldende derved, at Høiskole-Artilleriet samtidigt med sin enorme Magtudvikling har lagt sig efter en Uapsethed i daglig Uniformbæring, der danner en meget stærk Contrast til f. Ex. den tydske Uniforms stramme

Pertentlighed og undertiden minder om poulmøllerfke Licenciat-figurer. For store Støvler, skjæve Hæle og Støvler uden Hæle, fabelslidt falmet Passepøil, Uniformstykke 1 a 2 Nr. for store, fedtede Felthuer, Nattehaar, anløbne Knapper, ureent Rødt paa Byger og Krave har man ikke sjældent Leilighed til at see paa den smukkeste og smagfuldste af den danske Stridsmagts Uniformer. — Den smukke Byge er kun flatterende for velskabte Been og gjør Manglerne iøinefaldende. Infanterifeil som: Blatfødder, Taatrædere, Skankstrygere, Knægnidere, Stivhoftede, Krumknæede træde alt for stærkt frem i Artilleribuxen. Undertiden skjules det Hele af dette skrækelige Flagermusestykke med Distinctioner paa, der kaldes Haveløf. For nogen Tid siden havde man ikke sjældent Leilighed til at see en Stabs-officeer af Artilleriet i luvslidt Uniform og Støvler uden Hæle med en Hnnd i en Seilgarnsfnor bunden til Knaphullet og en stor Pakke Bøger under Armen indlogere sig paa en offentlig Kafee. Det gjør kun Uniformens Legemsufuldkommenheder endnu mere affstikkende, at den bæres frem af et Par saa complete Soldaterfigurer som Artilleriets Chef General Schreiber*) og Oberst Moltke.

Under almindelige Omstændigheder vilde alt dette selvfølgelig ikke være Noget, der var værd eller endog passende at omtale. Et Artilleri i en saa lidet imponerende Krigsstat kan sagtens være imponerende nok. Ja, man kunde sige, det er netop saadan, et Stykke Krigsvæsen maa og skal være i en saa latterlig lille Krigsmagt. Men det bliver affstikkende paa en Tid, da det danske Artilleri har draget Alles Øine paa sig og gjort sig saa martialske bemærket, som intet Krigscorps før, ved høit og lydeligt at erklære og bekjendtgjøre for Alverden, at det vil paatage sig „at forsvare Landet“ med Kanonfydning her fra Kjøbenhavn, efterat Tjenden har taget hele Landet i Besiddelse. Et saa forfjort monstrum propositi kan Krigshistorien ikke opvise Mage til. Man vil maaskee foreslaae

---

*) Dette ene Misforhold er nu afhjulpet. General Schreiber er nu affstediget, ogsaa i Utide.

Svenskeren Wetterlind i Gøteborg, der forstaaede sig i sit Huus og forsvarede sig mod hele Byen i flere Døgn, og som vandt hele Europas Sympathi for sig, da han snildelig modstod at bide paa den elektriske Skinke, som den listige Politimester stak ham ind ad Vinduet paa en Stang. Men han var dog menneskelig i sit Forsæt. Han vilde kun forsvare sig selv og sit Huus; men den danske Wetterlind vil forsvare „hele Landet“!

Ligesom den, der første Gang sees en Rattergal, ikke kan troe, at det er ham — dette lille uanseelige Dyr —, der gjør al den heilige Musik, saaledes vilde Udlandet, naar det saae det lille danske, fredelige, intelligente Artilleriofficeerscorp, ikke troe, at det var dem, der i ædru Tilstand havde undfanget det forjorne af Krigsanslag: med Kanonskydning, ledet fra Livoli, at slaae al Landsens Fjender og havt Mod til reent ud at kalde dette en „Forsvarsplan“.

Der var for nogle Aar siden en Udstilling i Chicago for mærkværdige Krigsphenomener, til hvilken Krigsminister Bahnsen sendte Artilleri-Oberst Madsen m. Fl. som Udstillingsgjæst. Hvis denne amerikanske Idee havde reusseret og taget Fart og der ogsaa her i Europa, f. Ex. i Paris, var blevet foranstaltet en lignende Udstilling, og den danske Regjering saa paa Opfordring — ligesom v. Bahnsen sendte Oberst Madsen p. p. til Chicago — havde sendt f. Ex. Bahnsen, Schlegel, Blom, Müller, Schou, Bang, Bang, Lillge, F. A. Wagner, D. Madsen (for blot at tage en halv Snees) til Paris som Repræsentation for det Krigscorp, der havde undfanget den forjorne danske Forsvarsplan og vilde paatage sig at gennemføre den, saa vilde man have lært i Europa, at det hidtil Martialste er en Wildfarelse og at Heroisme og det Forjorne ikke er Noget, der kan sees udenpaa, men ligesom Gudsfrugt eller Talent til at spille Claveer en heelt indvendig Egenskab.

Men nu have vi over alt dette glemt Conclusionen til den lange Indgang om Krøblinger. Von Bahnsøns Haandtering af Magten er som en Krøblings. Han kommer altid til at sparke i Skrævet. Der skeer strax det Bæreste. Det er, som om han havde levet et Liv i Tilfidsættelse og Forhaanelse, som han vilde tage Regres for, uagtet han har levet hele sit Liv i Begunstigelse og magelig og godt betalt Tjeneste. Han begyndte vel med Saraau. Den Bog kunde ikke straffes med mindre end med Levebrødet, og saasnart han saae Offret i ny forsvarelses Stand, satte han sig i Bevægelse for ogsaa at skaffe ham af med Pension, Orden etc. Frih Holst kunde for en kameratlig Spøg ikke slippe billigere end med Forhør og Krigsret. „Den gamle Militair“ fik strax Affkeed for sin „Artillerikrigen og Landets Belfærd“. Artillericapitain Schou, Troens ivrigste Apostel og trofskyldige Marcel, der i sit Ansigt Sveed havde fiddet og regnet ud, hvormange Millioner Centner Artilleri, og i hvormange Jernbanetog, en Fjende paa vor Regning skulde føre herop til Rjøbenhavn for at beleire den, blev affkediget og derefter pudset for den bornholmske Belønning, der var stillet ham i sikker Udsigt, fordi han usforvarende var kommen Ministeren og hans Planer ubequemt iveien. Capitain C. T. Sørensen ligeledes affkediget. Den hele Reductionsliste tog sig ud som et Udtryk for den samme Sindstrang. Som sagt, Slaget føles altid paa det sømme Sted. Han er ligesom et Exempel paa, at Held i l'Hombre kan bringe et Menneffe i ondt Humeur.

Den Commerç, der gaaer for sig her i Landet under Navn af Forsvarsagen, er ikke Andet end Fortsættelsen af den Brødkamp, Høiskoleriet lige fra Indgangen af Halvtredserne har ført for at beholde og udvide Magten over det hele Krigsvæsen og dermed Herredømmet over hele Landet, og Begyndelsen til Opfyldelsen af den Spaadom, gamle Krigsminister General Hansen allerede dengang gjorde: „Det er Den kgl. militaire Høiskole, der skal sætte hele Landet overstyr.“

— Danmark har mange Propheter. Det gamle Jøderige

havde ogsaa mange Profheter, før det skulde gaae tilgrunde. Ethvert Folk, der er ved at gaae tilgrunde, har altid mange Profheter. De faae altid Ret, og General Hansen er ogsaa ifærd med at faa Ret. Der er allerede siden 1867 forbrugt c. 330 Millioner Kroner til Krigsanstalter, som ifølge Rauffmann—Bahnsøns egen Forsvarsplan til ingen Verdens Nytte ere smidte og smides ud af Vinduet, saalænge Kjøbenhavn ikke er en uindtagelig Fæstning. Bunden af Kruget kan snart skimtes. Danmark er ikke saa grumme mange Gange 330 Millioner Kr. værd.

Midt i denne Velstand med Krigsanstalter er det betegnende for den oppeværende patriotiske Forvirring, at medens Militair-Chauginismen med Lethed gennem den saakaldte Selvbefatning har kunnet sammendrives Millioner Kroner til et saa barnagtigt Formaal, som at intimidere Landets Repræsentation til Krigsgalskab, har Oberstlieutenant Dalgas, der har offret sig til en heelt anden Høisfolevirkksomhed, i 25 Aar neppe kunnet sammendrives 200,000 Kr. til noget saa patriotisk Forstandigt som Opdyrkelsen af Sjyllands Heder. —

Artilleri- og Ingenieur-Lugus. Fra Oprørsfelttogene var Infanteriet kommen hjem med en Portion Indbildskhed. De havde en Følelse af, at det var dem, der havde gjort det Meste af Krigen og at Villighed talte for, at det Meste af Lønningen derfor ogsaa maatte tilfalde dem. Men deres Fordringsfuldhed havde ingen Art og indskrænkede sig til en besteden Opposition og Misfornøielse, som de lykkelige Besiddere kaldte „Misundelse“. Begivenhederne 1864 vendte for en kort Tid op og ned paa dette Forhold og forvandlede Misundelsen til Medlidenshed.

Da Armeen vendte hjem efter disse Oplevelser, var der ikke Andet end den forstrækkeligste Forsvarsnihilisme over hele Linien. Der var ikke En, der trængte til mere Krig; ikke saa meget som en Redacteur eller Bladneger kløede. Alle havde en fornøftig Fornemmelse af, at efter den Behandling, der var lidt, og den Erfaring, der var gjort, og med den Stump Stat, der var levnet os tilbage, maatte det hele Krigsvæsen nødvendigviis blive reduceret til saa godt som Intet. Alle vare

vi modfaldne og der vankede hverken Jubel, Brandse eller Triumphgilder, saadan som i 1851. Men meest beklagede man Artilleriet. Thi medens Infanteriet dog kunde prale af, at det i Alvor og Trosthyldighed havde gjort Thyfkerne den Tjeneste, de forlangte af os, at marqvere Modstanderen i Krigsmanoeuvret, og havde leveret Stof og Form til den hele Række thdske Seire: Jagel, Busdorff, Sankelmark, '18. April, Als, Frederitz, Lundby m. m. og saaledes givet Krigshistorikerne og Digterne Nok at bestille, saa havde det fgl. danske Feltartilleri — 13 Batterier, 104 Kanoner — ingen Leilighed havt til at gribe eftertryffeligt ind i disse Begivenheder, og det havde ikke havt Spor af Forandring i disse Seires Configuration tilfølgel, hvis man strax ved Feltforestillingens Begyndelse havde fjørt hele det fgl. danske Feltartilleri op paa Tøihuset og ladet det staae der i Behold, til det Hele var forbi. Det havde kun givet den Forandring, at vi havde sluppet saa meget billigere til Freden og snydt Thyfkerne for de nogle og Tredivest Stykker, de tog af dem. Dette er ikke en Bebreidelse, der rammer Artilleriet. Artilleriet laver ikke sin egen Anvendelse. Det er Infanteriet, der skal skaffe Artilleriet Anvendelse. Og det er Krigssituationen, der skal gjøre det muligt for Infanteriet at skaffe Brug for Artilleri.

Fortjenesten af den Opsigt, Kanonskydning fra Skandjer gjorde, tilfalder ikke det fgl. Højskole-Artilleri. Det var hovedsagelig Reserve- og værnepligtige Officerer, Polyteknikere, Studenter, danske Jurister, Islændere og Bornholmere, der havde en ringe Uddannelse og kun midlertidigt befandt sig i Vaabnet.

Man lavede det Householdword: I den første Krig kunde vi ikke bruge vort Cavalleri. I den anden kunde vi hverken bruge vort Cavalleri eller Artilleri. Og komme vi i Krig tredie Gang, saa ville vi hverken kunne bruge vort Cavalleri, Artilleri eller Infanteri.

Hvis man nu hertil vil svare: ja, men dette gjælder ogsaa om Infanteriet. Krigens Udfald kunde ikke have blevet daarligere, hvis man havde ladet hele Infanteriet blive hjemme,

faa er dette som i det Foregaaende viist i den Grad sandt, at faa havde Tydsferne jo ligefrem løbet med Vinstangen heroppe. Men her er kun Tale om de tydske Seire, og dem havde Verdenshistorien ikke været beriget med, hvis det danske Infanteri ikke havde været.

Men ikke nok hermed. Artilleriet havde i dette Krigs=skuepil været en heel Glendighed for os. Det var Troen paa Artilleriet og de store Skrald, der havde reist den 11 Mile lange Befæstningskandale ved Dannevirke. Det var for Artilleriets Skyld, at man ved Frederits havde bygget det smukke Høiskoleværk, den befæstede Leir, som de jydskke Bønder maatte sløise med Jorden som Slaver bag Skubtarren under østerriggiske Gebærmundinger. Det var ogsaa, for at de værnepligtige Reserve=Officerer af Artilleriet, der var lukket inde i Standsjerne ved Dybbøl, kunde fyre et Par Hundred Skud mere, at Stillingen skulde holdes over Banvidsgrændsen, faa at Infanteriet d. 18. April maatte lade sig skyde ned i Hundredviis. Paa Als naaede Preussjerne at føre tre Batterier over i Daade og opføre i Batteri, medens vore tre Batterier, der laae parate for at møde en saadan Eventualitet, naaede at faae 2 Kanoner frem, som faa strax bleve tagne med Capitain, Bespænding og det Hele uden at komme til Skud.

Det var lærerige Kjendsgjerninger. Man faae jo nu klart, at hele den forfærdelig dyre Ingenieur= og Artilleri=Luxus kunde have været sparet og at man kunde have denne Krig ligesaa god og for en Tiendedeel af, hvad den kostede, hvis man havde ladet de smaa Infanterister sparke ud ganske alene og lave det Hele paa den bare Mark. Derfor spaaede man Artilleriet ilde. Der er Nogen, der altid spaae galt. Det er dem, der ville raisonnere sig frem og som altid begynde med „fornuftigviis“. Fornuftigviis, sagde de, har man nu betalt Lærepengene nok. Nu er Livet da for bestandigt taget af dette Høiskole= og Artilleri, og den smule Krigslevebrødsvæsen tillands, der behøves til at udsætte Skildvagter for vort Kongehuus, Banker, Krudttaarne og andre Ting, maa da fornemmelig komme til at tilhøre Infanteriet. Nu er Habet vor eneste

Defensive, og Marinen maa overtage Affairerne. Det maa ogsaa blive opfattet som et Fingerpeg i den Retning, at Marinen har været nærmest ved, hvad der kan kaldes Seir i den Krig.

Men hertilands gaar Tingene ikke gjerne efter Formlen „Fornuftigviis“. Ballonen gif den stik modsatte Vej. Nu sætter man hele den Stump Land, de levnedes os sidste Gang, de vare her, paa Assistentshuset, for at kjøbe mere Artilleri til dem, hvis de ville komme og hente det.

— Det Meste af alt det Artilleri, vi have anskaffet i dette Aarhundrede, er blevet hentet hos os. I 1807 maatte Englænderne slæbe afsted med 2100 Stykker Kanoner og alt hvad der havde i Kjøbenhavn af Krudt, Kugler, Rapperter etc.; og i 1864 maatte Tyskerne transportere pr. Aage lige ned til Berlin 585 Stykker Skyts med Tilbehør, hvoraf 57 Stykker Feltkanoner. Hvis alt dette Kram var stillet op i een Trophæepark, vilde man undre sig over, at et saa lille Land kan frembringe saa mange Kanoner. Det var ikke formeget, om de kaldte os Kanonlandet.

Derfor er Danmark ved en misfund *lusus naturæ* blevet et Land med Kanonfruentimmer og Bløde Edwarder. Ligesom Tyskerne have deres Michel og Hans Wurst, Englænderne deres Mr. Punch og de Latinste Racer deres Polichinel, saaledes have de Danske deres Bløde Edward. Det er en altid sulten Mand, der lever af at raabe med, at Fædrelandet er i Fare, og at det kan hjælpe at kjøbe en Kanon. Naar bløde Edwarder og Kanonfruentimmer komme sammen, kommer der Kanoner. Det er som et naturligt Kanonstutteri. —

Det varede dog noget, inden Modet paa Kanoner kom tilbage. I „Forsvarscommissionen 1866“ fremtraadte Artilleriets Betydning endnu med saa liden Kraft, at man, for at bøde paa den mere beskædede Rolle, Hærløvsforslaget havde seet sig nødt til at tildele Land-Artilleriet, begik den Uretfærdighed at tage Søforterne fra Marinen og give dem til Artilleriet. Som man før har seet, at en Almisse har gjort en Fattig til

Kanon-
stutteri.

Millionair, saaledes gif det ogsaa her. Søforterne bleve Artilleriets Redningsplanke. Det var paa Søforterne, at von Rauffmann og Berg traf hinanden og paa halv Thydf og heel Thydf indgif det Allianceforbund, der først affødte de skandaløse 6 Kanoner, der skulde redde Landet for Kjøbenhavns Befæstning; hvilke 6 Kanoner saa igjen affødte den store Hærlovs-Revisionens-Skandale, der gav Hr. Wolsen Leilighed til første Gang at løbe over til Fjenden med Krigskassen og hele Bagagen — til et Ministerium, der havde erklæret, at det ikke kunde gjøre noget som helst Andet end netop Kjøbenhavns Befæstning! Hermed var Artilleriet fjørt op i den dominerende Position, det nu indtager, og som det vil beholde lige saa længe, som der gives Penge i Kassen til at bygge og holde Fæstninger og Kanoner for.

Hærlovs- og Confusion, der var en naturlig Følge af Katastrophen 64, revisionen. og var bygget paa 2 allerede dengang meningsløse Doctriner: 1, paa Scandinavismen, at vi maatte have et klæffeligt Krigsvæsen, da Sverrig ellers ikke vilde indlade sig paa noget Krigsforbund med os, og 2, at vi maatte kunne være parate, naar Tæppet gif op for det store Skuespil, som ikke kunde udeblive, da Frankrig rykkede ind og bankede Thydfkland af. Men af de Rigsdagsmænd, der sad for at skulle snakke og stemme om denne Lov, var der nok, der indsaae, at disse to Forudsætninger nærmest kom ind under Begrebet: Luftcasteller og ikke vare til at bygge Fremtiden paa; og derfor blev den Slutningsparagraph tilføjet, at Loven skulde behandles og vedtages paany om 5 Aar, naar man havde seet, hvorledes de to forudsatte Eventualiteter tegnede og artede sig. Men i 1879—80 vare begge Luftcasteller fuldstændig fordunstede. Scandinavismen var for længe siden henvisnet og af Bloug testamenteret til Rosenbergs og Latterligheden, og der var ikke mere tilbage af den end Blougs svenske Doctorhat. Og med Frankrig var det gaaet endnu ulykkeligere. Den franske Vælde laae foreløbig

knuust for sin heldige Modstanders Fod og maatte for uoverfælige Decennier blive et dødt Krigspapir at speculere i.

Men hertil kom et Tredie og endnu Vigtigere. Det saa længe følte Savn af en Krigsplan var blevet afhjulpet. Kauffmann — Bahnsen havde samlet hele deres umaadelige Krigsfagkyndighed og lagt den ned i en saadan Plan. I dette dristige Actstykke forklares med aabenhjertig Krigsfagkyndighed, som ethvert Barn kan forstaae er den rene skjære Sandhed, at det er aldeles haabløst at tænke paa at forsvare nogen Deel af Landet — ja, at man ikke engang kan stille saa meget Forvar op, at noget Menneſte vil kunne kalde det for Krig, og derfor foreslaae de — her kommer den for sund Menneſteforstand ubegribelige Sagkundskab — at man skal stille nogle Kanoner op her om Kjøbenhavn, for at sikke denne By samme Skjæbne i en europæisk Krig, som Sønderborg havde i 1864. Det Spørgsmaal, Rigsdagen skulde have Forstand til at svare paa, var saaledes simpelthen kun dette: Er der Mening i, fordi vi ikke kunne forsvare Landet, saa at sætte hele Landets Velfærd ind paa at faae Kjøbenhavn skudt ned i en europæisk Krig? Men saa megen Forstand havde Rigsdagen ikke. Der var allerede dengang i det brændte Slot ikke andet Sthrende end den politiske Partiindustri. Hr. Bojsen opdagede, at Hr. Berg var ifærd med at værges sit Land, og saa meldte han sig selv ved tredie Behandling og bød 500,000 over. Saaledes seirede v. Kauffmann. Dengang havde Venstre Landets Velfærd i sin Haand. Det var endnu et respecteret Parti, og det havde i dette Spørgsmaal ikke blot som ellers Magten, men ogsaa den sunde Fornuft paa sin Side; men de brugte begge Dele kun til at skubbe hinanden fra Fadet, og lod v. Kauffmann løbe med Ragen. Det er derfor mere end komisk, at det er raabt ud og troes over hele Landet, at Venstre og Krigsnihilismen altid har været det samme. Det er Venstre, der har skabt den vanvittige Umindeligværnepligt og dermed Krigsgalffaben, Bahnsen, Kjøbenhavns Befæstning, den horrible Gæværffabrik og det Hele.

Det var et Uheld for Marinen og en Ulykke for Danmark,

at den gamle Mathematiker, som lige var bleven Marineminister for anden Gang, ikke havde saa meget Begreb om Tal, at han kunde regne ud, at naar Chemilærer Bahnsen fik alle Pengene til Landkanoner, saa blev der ikke Noget tilbage til Marinen, — og saa meget Begreb om Geographi, at han kunde gjøre Herskaberne opmærksom paa, at Kjøbenhavn ligger paa Sjælland og Sjælland ligger i Vandet, og at, naar Krigsviseren bare stod paa Kjøbenhavn, saa var han Manden, man først skulde henvende sig til.

Den Seir, som Rauffmann — Bahnsen saa aldeles uventet bar hjem, er en af de besynderligste, nogen Fagspecialitet har vundet. Der var endnu ikke forløbet et Decennium, siden den aldeles nye danske Visdom, der kaldte sig „militair Sagskundskab“, var blevet opfundet og paa Gader og Torve udraabt og opslaaet som noget aldeles ubegribeligt for almindelig sund Mennekesforstand. Denne nye politiske Factor var første Gang traadt frem med hele sin imponerende Kraft i Rauffmann — Bahnsens Hærløvsforslag, og dog blev dette Arbeide fuldstændig casjeret og istedenfor maatte de tage tiltakke med et Misfæst, lappet sammen paa militaire Rigsdagsphraaser af en Krigsagkyndig af den Slags, Jo h's Digter beskriver:

Er verfstund gar herrlich das Manövrieren,
 Hatte die Schlacht bei Koffbach helfen verlieren;
 Denn er war ein ganzes Jahr lang damal
 Beim Kriegcontingente Corporal.

Reduc-
 tionen.

De lod sig dog ikke forfnytte, men begyndte strax kraftigt og livligt at regjere med Boffjenneren. Først foretog de den berømte store Reduction af det krigserfarne Officeerscorp's, der røbede ligesaameget Originalitet i Krigsherreprinciper som uforknytt Lyft til at bruge Magten og regjere frit. Der var ikke den mindste Tøddel i Boffsens Krigsgrundlov, der nødvendiggjorde en Reduction af Officeerscorpset. Ivertimod; der var Raad til Udvidelse.

Fra et almindeligt Retfærdighedssynspunkt kunde der gjøres den Bemærkning om disse Uffædigelser, at det var Folk, der

havde overlevet Reductionen efter Krigen, den eneste rigtige Maalestof for Officerers Dydighed; at det var Folk, der for største Delen havde gjort alle fire Felttog med og til hvem Fædrelandet stod i langt høiere Grad i Gjæld, end det stod i til de nye Officerer, v. Bahnsen havde været med til at oplære paa Officeresskolen og som nu skulde avancere op over de Faldnes Liig; og endelig at der ikke ved noget menneskelig Middel eller Instrument var Forskjel i Dydighed at opdage mellem dem, der bleve affædigede, og dem af samme Aldersklasse, der bleve staaende. Ja der blev endog offentlig gjort opmærksom paa, at ligefrem krigscasjable Personer vare blevne staaende uanfægtede af Reductionen.

Fra et Krigsherreshypunkt vare disse Affædigelser ligesaa mærkelige. Bon Kauffmann ventede Krig. Det var ikke længe siden, at han havde staaet i Rigsdagen og udtalt sig saaledes, at Alle, som hørte det, maatte troe, at Lydsland laae lurende med Planer om at drage herop og igjen prøve paa at føre Krig med os. Det var utænkeligt, at disse farlige Udsigter kunde have forandret sig i den korte Tid. Og den første forberedende Foranstaltning, Hr. Kauffmann gjør for rigtigt at kunne møde denne overhængende Krig, var i en Fart at blive af med saa mange som muligt af de gamle Officerer, der havde gennemgaaet vore Felttog med Hæder og vare i Besiddelse af den Krigsroutine og Erfaring, der er af saa overordentlig Betydning ved et Felttogs Forberedelse og Udførelse! Det er netop det Slags Folk, andre Krigsherrer holde paa og søge efter, naar de skulle i Krig.

For Infanteriets og Cavalleriets Vedkommende var der nu ikke saa Meget, der forbausede mere. Disse 2 Baaben ere nu eengang vante til at finde sig i, hvad et videnskabeligt Forsyn besidder dem. Men hvad der forbausede over al Maade var, at Reductionen ogsaa slog ned i selve Artilleriet. Der blev affædiget flere Artillericapitainer. Det var Allesammen Folk af selvsamme Udmærkelse som Hr. Kauffmann og Hr. Bahnsen selv. Der var ikke Spor af Forskjel. De havde Alle med stor Bekostning for Staten gennemgaaet Højskolen.

De havde ligeledes og med ikke mindre Bravour gjort alle fire Felttog med og hele den øvrige Tid været anbragte i den praktiske Tjeneste, og det var ikke muligt for dem selv eller Andre at finde anden Grund til deres Affsedigelse end den, at de skulde give Plads for Bahnsøns l'Hombre-Parti paa Roskildevei: Guldencrone, Schnack og Suell. Der var endog dem, der i deres Misfornøielse vilde paastaae, at den hele umotiverede Reduction var sat i Scene for at frembringe dette Avancement i Artilleriet. At affsedige disse ældste Artilleri-Capitainer alene vilde tage sig altfor affstikkende ud; men i en almindelig Reduction over hele Vinien faldt det mere naturligt. Affsedigede Folk ere naturligviis tilbøielige til at være urimelige. Men det maa indrømmes, at det i dette Tilfælde var vanskeligt ogsaa for Udenforstaaende at finde en rimelig og fornuftig Forklaring.

Da vi vendte hjem i 64 med de bekjendte blodige Strimer ned ad Rhygstykkerne, som Armeen forresten ikke behøvede at skamme sig over, var der Jngen, der drømte om, at der efter den Glendighed skulde komme saa megen Krigsglæde i Danmark, som det maa have været for Hrr. Rauffmann=Bahnsøn, at sidde og fordele al den Skjæbne til Benner og Jkkebenner. Og det gik godt. Der skete ingen Uheld og man mærkede ingen Forbittrelse. Jngen af de unødvendigt Casserede gik op og bankede Kameraten Bahnsøn af. Saadant Noget, som man ellers har hørt om mellem Folk, hvis lovlige Haandværk er Slagsmaal, skeer ikke her. Man har ikke Raad til det. Danmark er et lille fattigt Land og „Lille Raade er ogsaa god“. Mellembørendet stod ikke paa v. Rauffmann. Han var bekjendt som en Mand af en vis overlegen Godmodighed, og det var en almindelig Fornemmelse, at han havde tilkaldt von Bahnsøn, fordi han ikke selv gad røre ved disse Ting. Han havde hele sit Liv staaet med en fremmed Accent og vis Indifference udenfor det hele nationale Verthealm, og længtes vist kun efter at komme ud af det Hele paa den fordeeligste Maade. Men v. Bahnsøn var Manden, der havde Personellet i Departement. Og han var baade national nok og Kammerat

nos. Han var en jydsk Dreng, født udenfor Bondestanden. Han havde sammen med de Casserede deeltaget i alle Felttogene, men paa en saa uheldig ubemærket Maade, at ingen Krigshistoriker af Archiverne har kunnet udfinde det Punkt i Trainet, hvor Bahnsen har opholdt sig i de 3 første Krigsaars Slag. Det var tænkeligt, at han havde et mindre godt Øie til sine i saa Henseende heldigere stillede Kamerater og det kunde tage sig ud, som om han nu, da han havde faaet Magten, vilde bruge den til at rydde væk af alle Kræfter blandt disse Folk, for raaskt at rykke frem til det Tidspunkt, da han selv stod som et Slutstykke og sidste Repræsentant af den Generation, der havde gjort alle Krigsbedrifterne og leveret det historiske Materiale, hvoraf den nye Forsvarsreligion er lavet. Der var ikke fjerneste fornuftig Grund af nogen Slags til at affædige et eneste Menneſke i Anledning af det højenske Hærløvsbaas.

Der skete ogsaa andre Evolutioner i Personellet, der toge sig mere gaadefuldt ja endog allarmerende ud, indtil man opdagede, hvorhen de tenderede. General Scharffenberg blev affædiget som commanderende General, inden han havde naaet Aldersgrændsen og som det kunde synes i Unaade, og General Nielsen blev sat ind paa hans Plads. Ulrich Scharffenberg var vel Infanteriets meest fortjensfulde General med en heelt igjennem distingveret Krigshistorie og som saadan en Mand, hvem man skulde troe, ethvert Hærforsyn maatte vise den største Veneration, hvis der ikke skulde gøres Griin med hele Krigsparaden. Ikke destomindre blev han henhjulsøst, som han selv kaldte det, „smidt paa Møddingen“ og remplaceret af en Mand, der kun var et Aar yngre. Heraf fremgik jo tydeligt, at han var Gjenstand og Offer for et Arrangement.

Gen. Sch. havde ikke kjendt Andet end Held og Baaſkjønnelse paa hele sin tjenstlige Løbebane. Den eneste Modgang, han havde havt, var, at Gen. Nielsen var fulgt ham som en Skygge og havde afløst ham i alle hans Bestillinger ligesaa Chef for 4de Jægercorps til nu Generalcommandoen, og han kunde ikke lide denne Baa mindelse om, at han ikke var

en større Mand, end at enhver Anden kunde komme og afløse ham og være en ligesaa stor Mand. Men ellers var han ikke vant til andet end Medgang. Som Følge af dette Held havde Gen. Sch. levet hele sit Liv i den bedste Forstaaelse med Tilværelsen som conservativ Stokmilitair af stærkeste Farve og en Hader af al Friheds- og Pressbevægen; men denne hensynsløse Behandling fyldte hans Livs Aften i den Grad med Bitterhed, at han slog om og blev en hidfig Oppositionsmand og opfordrede, hvem han ansaae for capabel til at gjøre det, til offentlige Angreb paa dette Artilleristeri.

General Nielsens Krigshistorie var af en anden Natur og Iyfteligere, fordi den havde distingveret ham som en dansk Lord Feversham; og Billedet blev complet derved, at v. Kauffm. for sin egen Nødtørst maatte bruge ham og lade ham ende sin militaire Løbebane paa Armeens høieste og meest lucrative Post. Den rigtige Lord Feversham slog som bekjendt Hertugen af Monmouth og vandt Slaget ved Sedgemoor, mens han laae og sov i sin Seng og blev for denne Bedrift kaldt til Hoffet, hvor de største Udmærkelser ventede ham. Han blev gjort til Knight of the Garter og benaadet med de meest lucrative militaire Commandoer, hvilket gav Anledning til den sidste Wittighed, Historien har opbevaret af Lord Buckingham, om «that general who had won a battle in bed.» Gen. Nielsen havde kun commanderet Regiment i et eneste Slag (Jagel), og da laae han ogsaa i sin Seng og sov. Men han tabte Slaget og dog gif det ham ligesaa godt som Lord Feversham. Han blev baade gjort a Knight og benaadet med de meest lucrative Bestillinger lige op til Tinden. Den ægte Lord Feversham er saaledes det bare Vand mod den danske og George Williers Duke of Buckingham vilde utvivlsomt for 200 Mar siden have givet Meget til, at han kunde have revet sin udbødelige Wig om «that general who had lost a battle in bed». Der skal overhoved en stærk Krigshistorie til at hamle op med den danske paa mange Punkter.

I Begyndelsen studsede man som sagt over denne løierlige Roquering med de to Infanterigeneraler. De Bange vilde

bringe den i Forbindelse med Krigsudfigterne, men ved nærmere Eftertanke saa man, at dette var umuligt. Det viste sig snart, hvad det var. Det var kun Krigsministeren, der vilde fikke sig selv dette Been, og da Gen. Scharffenbergs Aldersgrændse ikke faldt ham beqvem, saa blev General Nielsen stikken ind. De vare kun ude til Artilleribedækning. Det var det Hele. Gen. Rauffm. havde været Minister i 27 Maaneder og derfor oppebaaret en Betaling af c. 35000 Kr. og for denne Fædrelandet saaledes ydede store Tjeneste ønskede han som Extrahonorar at fikke sig den bedste og mageligste Post i Armeen til Aldersgrændsen! — Folk, der bildte sig ind at forstaae sig paa constitutionelt Wirthschaft, paastode, at det var Noget, en constitutionel Minister slet ikke kunde gjøre, saaledes at sidde og tage for sig af Retterne og lave Sidstebidder af Landets Embeder. Men det var de Usagkyndige. At Regjeringen selv ikke har næret Spor af Skruppel eller Sky, men har befundet sig i den bedste Forstaaelse med Ret og Decorum, det fik man et flaaende Beviis paa ved at læse „Berl. Tidende“ for 2 Januar 1882, i hvis ministerielle Spalte om Aarets Begivenheder der ligefrem stod at læse: „I Ministeriet er der i Aarets Løb foregaaet et enkelt Personskifte som Følge af, at Krigsministeren General Rauffmann ønskede at overtage Stillingen som commanderende General i 1ste Generalcommando, der blev ledig d. 1 April, idet General Nielsen faldt for Aldersgrændsen.“ Større constitutionel Uerlighed og Oprigtighed kan man ikke forlange.

Hvis Socialdemokraterne, som man jo befrygter, snart skulle komme saaledes i Majoriteten, at Kongen bliver nødt til at tage et Ministerium af dem, og man saa en skjøn Aften, en 2 Januar, læser i „Berl. Tidendes“ Regjeringspalte: „I Finantferne er der i Aarets Løb foregaaet en enkelt Forandring som Følge af, at Finantzministeren selv ønskede at overtage hele Kassen og derfor er gaaet sin Wei med den“, saa kunne Socialdemokraterne jo paastaae, at dette er en Forretningscoutume, der ikke er uden Præcedens. Der er intet Ondt deri, naar det bare siges ærligt og ligefrem.

Moderne — Tiden er som en Malstrøm, den bobbler stadigt nye
 Ærlighed. Ting op. Dette er en af de nye Ting i Tiden, som man kunde
 kalde: den moderne Ærlighed. Ligesom man skaffer Uøi og
 ilde Lugt væk af en Madrats eller et Par Buger ved at hænge
 dem ud i Solen og den fri Luft, saaledes lade de mellem Mand
 og Mand circulerende Begreber sig ogsaa udlufte og gjøre propre.
 Man skal bare sige det ligefrem. Der var for nogle Aar til-
 bage en Mand, der ligefrem satte en stor Plakat uden paa sin
 Dør: „Sporan, Agerkarl“. Man troede først, Manden var
 gal, men man fandt snart, at det var ikke saa galt. Hvad
 man siger ærligt og aabent roser sig af, bliver let til Noget,
 som der ikke er noget Uhæderligt i. Hvis det ikke var en An-
 viisning for Politiet, vilde en Titel som „N. N. Indbrudstjuv“
 ogsaa skaffe borgerlig Agtelse. At være Snob, kongelig Spyt-
 stikker, Ordensjæger, „Fædrelandsk Slubberi“ og „Patriotisk
 Slynge!“¹ o. s. v. er nu bleven ligesaa hæderlige Næringsveie
 som at være Fiskebløder eller Kammerjæger, blot fordi man
 ærligt og aabent vedkjender sig det og er stolt deraf. —

Derjom Danmark var et Land, hvis Skjæbne paa nogen
 Maade kunde tænkes afhængig af den physiske Kraft, det kan
 Artilleri- udfolde gennem et Krigsvæsen — hvilket det ikke er — og
 styrelse. hvis der kunde være Tale om at føre Krig her paa samme
 Maade som i andre Lande, saa vilde det vel ikke falde nogen
 Krigsherre ind at lægge hele Krigsstyrelsen og Hærføringen i
 Hænderne paa Artilleri- eller Ingenieurofficerer. Sligt kan
 der ikke opvises Exempel paa i nogen Krigsstat. Artilleriet er
 kun et Hjælpevaaben og den Krigsfærdighed, Officererne af
 dette Vaaben erhverve sig ved at tjene sig op gennem Char-
 gerne, indskrænker sig til Brugen af selve Vaabnet. I Troppe-
 føring og Manøvrering afgiver selve Artilleritjenesten slet ingen
 Oplæring, Uddannelse og Erfaring, hverken i Fred eller Krig.
 Den for al Troppesføring, Manøvrering og Tumlen med Mas-
 serne fundamentale og aldeles uundværlige Erfaring erhverves

¹ See Comb. Bloug i „Blad for Danmarks Høire-Foreninger“
 for 30 Mai 91.

kun i Infanteriet, og læres ikke theoretisk eller ved at være tilstede som Tilfuer ved nogle Høftmanøvrer eller virkelige Fægtninger, men kun som enhver Kunstfærdighed ad praktisk Veie ved dagligt Slid fra Recrutfkolen af og heelt op. Infanteriet er det Materiale, hvoraf alle Krigsfigurerne modelleres, ogsaa den Figur, som gjør det nødvendigt at sende Bud efter Artilleriet, og den, der ikke er fortrolig med at tumle med dette Materiale og alligevel skal være Troppefører eller Feltherre, er ordentligviis ligesaa hjemfalden til Prostitution som f. Ex. en Mand, der vilde paatage sig at ride en ung vælig Hest og som rigtignok havde lært hele Ridningstheorien, men aldrig havde fiddet paa en levende Hest før. Von Rauffmann havde ikke mere Routine og Erfaring i Hærsføring den Dag, han gjorde sig til com. General for Krigsmagten, end han havde den Dag, han forlod Høftskolen og havde taget Examen i det Bisag, der kaldes Krigskunstens Theori. Han havde tjent hele sin Tid i Artilleriet og ingenfinde havt Leilighed til at lægge Hærsførings-talent for Dagen og heller ikke til at uddanne det. Artillerister og Ingenieurer ere i saa Henseende ikke slynderlig anderledes stillede end Læger og Auditeurer. De ere alle uniformerede Specialister, som vel høre til Krigsmaskinen, men leve inde i den og kun see den som Fisken seer Havet.

Disse og lignende europæiske Forestillinger om Feltherrecapacitet spøgede endnu omkring i Hjernen paa danske Krigsfolk, da disse Manøvrer med Scharffenberg og Nielsen for at bringe v. Rauffmann i Position ude i Castellet gik for sig. Derfor syntes man, det var et stærkt Stykke og kom stikkende frem med den gamle forslidte — nu Gudskeelov da heelt opslidte — Retfærdighedsalen og kaldte det en Uanstændighed og fuldstændig Haan mod Infanteriet. Der existerede endnu saadanne Navne som Ravn, Rosz, Bramhelst, Baupell, Weyhe o. Fl., der jo alle vare anderledes selvskrevne ifølge deres hele Tjenestefaring og Deeltagelse i Krigen til at vælges imellem. Det var kun for igjen at skaffe Artilleriet Avancement o. s. v. Men det var kun, fordi man vedblev at raisonnere fra det gamle Standpunkt og ikke rigtigt havde forstaaet, at det var en splinterny

Ura og Krigsfaçon, der var oprunden med den Kauffmann-Bahnsønske „Forvarsplan“. Sylland kan ikke forsvares. Ogsaa Fyen maa opgives. Landgang paa Sjælland kan ikke forhindres. Kjøbenhavn skal befæstes. Kampen udenfor Kjøbenhavn bliver kun kort.

Det collosalt Geniale i dette Krigsprospectus sprang ikke strax i Øinene. Den gamle Maade at føre Krig paa — i Løb fra den ene Ende af Landet til den anden med Leer og Skidt lige op til Øinene — var affaffet og Balpladsene flyttede ind til Kjøbenhavns Forlystelsesanstalter. Den hele Retraite-linie var nu fra Slusefster Kro til Tivoli. Dertil behøvedes ingen Xenophon. Det Hele bestod nu kun i at skyde med Kanoner. Det er saaledes blevet en Selvfølge, at den commanderende General maa være en Artillerist og det var derfor ikke blot i sin Orden, men næsten patriotiskt nødvendigt, at von Kauffmann selv overtog denne Bestilling. Han var ikke blot, hvad han selv vidste, det bedste Hoved i Artilleriet, hvilket altid har Noget at sige, men han var ogsaa den Eneste, der kunde Tydsf som sit Moderemaal, hvilket har Mere at sige i den Krigsplan. Det er vel ikke for Meget sagt, at en dansk Armeechef i Kjøbenhavn i Krigstid altid burde være en Mand med tydsf Moderemaal og Dannelse.

Blandt alle de Phantasier om hvad Kjøbenhavn som Fæstning skal bruges til, er der kun to virkelige Muligheder. Den kan enten blive en Capitulationsfæstning eller en Co-operationsfæstning, i begge Tilfælde overfor eller sammen med Tydsland. I første Tilfælde er det eneste Moment, hvor det for Alvor dreier sig om Snille hos den danske Hærfører, Capituleringsmomentet. Og her er det, den tydsfsødte Mand kan gjøre Fyldest fremfor nogen hjemmesødt Mand ved at optræde paa en efter Tydsfernes Begreber civiliseret Maade, bringe Erobrerne saa meget til Raison som muligt og i hvert Fald forklare dem rigtigt og saaledes at de kunne forstaae det, hvad det er, de have erobret, hvor det findes o. s. v., hvilket altid vil gjøre et godt Indtryk paa Fjenden og fornilde ham. I det andet Tilfælde vil der strax komme en tydsf Hærfører med

Stab, Tropper og Skibe her til Kjøbenhavn, som skulde operere sammen med vore. Og saa i dette Tilfælde seer man, at det vil være af allerstørste Bigtighed, at den danske General er en Mand, der kan udtrykke sig og omgaaes dem paa en efter tydske Begreber civiliseret Maade. I begge Tilfælde vilde General v. Kauffmann være den rette Mand paa den rette Plads. Han var ikke blot en fuldt ud dannet Tydsker, men derhos en intelligent og vittig Mand. Ingen tydsk General vilde kunne være bleven sendt herop i von Kauffmanns Tid, som vilde have kunnet see ham over Hovedet eller kalde ham ein dummer Däne. Det er Skade, at han nu er gaaet og med ham den sidste Mand, vi havde tilbage af den Slags, der kunde tage det op med en Tydsker.

Men her bliver det nu nødvendigt at gjøre en Digression om Tydsk. Danmarks Historie er gennembevævet med tydske Navne efter indvandrede Tydskere, der vidne om, at ligesom den danske Landsdannelse og Culturtilstand er en Aflægger fra det store tydske Kulturfrø, i den Grad, at man vel næsten kan sige, at der findes neppe en theologisk, philologisk, medicinsk etc. Candidat i Danmark, der ikke er en meer eller mindre god Overfættelse fra Tydsk, saaledes er ogsaa i det personlige Arbeide den betydeligste Indflydelse paa vor Udvikling og Samfundsfjæbne udøvet af Tydskere. Det er ikke blot „al vor Fortræd, der er tydsk“, men det Fineste og Bedste af hvad vi eie er ogsaa for en stor Deel tydsk. Vore Kongeracer have været tydske fra længere tilbage i Tiden, end den nulevende Generation med Rette kan bruge Ordet „Vi“ om Landets Befolkning, og et stort Tal af vore formaaende Statsmænd have været Tydskere.

Tydsk har i Berøring med Dansk en naturlig Tendens til at være det dominerende Element. Ligesom der paaftaaes, at enhver Dansk, der kommer til Grønland og nedfætter sig mellem Grønlænderne, bliver en stor og fremstaaende Mand der, selv om han her kun var en ganske simpel Mand, saaledes

Digr.
Tydsk.

gaaer det i Regelen ogsaa Tydske, der komme til Danmark. Og dette gjælder ikke blot selve det indvandrede Par, men ogsaa de efterfølgende Generationer, saalænge de bevare tydsk Sprog og tydsk Cultur som Familieeiendom. Gjøre de ikke det, men lade Børnene seile deres egen Sø ud i den danske Culturdam med vore Grundtvigere, Birchedahler, Blouger, Frederik Barfodder og den Slags oldnordiske Sumpfugle, saa kan det hændes, at de kun blive til ganske almindelige Danske. Men som oftest confervere de den tydske Overlegenhed i Blodet og ere da selvskrevne til de bedste Vilkaar i Samfundet, blive Kongebegunstigede, Ministre, Adelsmænd, store Eiendomsbesiddere o. s. v. og saaledes har dette gennem Tidernes Løb gaaet for sig, at største Delen af Landets Herligheder er kommen i deres Hænder. Man kan vel sige, at mindst $\frac{9}{10}$ af danske Grevsfæder, Baronier, Stamhuse etc. og opsparede contante Fideicommisscapitaler eies, ligesom mindst $\frac{9}{10}$ af de danske Adelspatenter indehaves af oprindeligt tydskt Blod. Man vil mene, at af alle Stamfædrene til de besiddende tydske Familienavne er der saa godt som Ingen, der er kommen herind med, som man siger, saa meget som en Mark i Lommen.

Under-
gangs-
proces.

Den Periode, hvori vi befinde os og som inaugureredes med Hærløven 67 og sloges fast med Revisionen 80, vil i Historien faae Navn af „Danmarks Undergangstid“. Dette er ikke vanskeligt at forudsige. Hvad enten den store europæiske Krig, som man venter paa og som man er saa bange for, vi ikke skulle komme til at tage Deel nok i, kommer eller ikke kommer, er Danmarks Ødelæggelse lige vis. Saa sørgeligt er Alt lagt tilrette med Slid og Omhu. Kommer Krigen, saa gaaer det os som „Den gamle Militair“ alt forudsagde i 1867, at vi komme til „at give den grædende Spillemand som Tydsklands Allierede“ med Fæstninger og Landets hele kampdygtige Befolkning i den affindige Almeenvæbningsrustning. Det maa i saa Henseende være opmuntrende for de tidligere Tydskædere nu at læse i tydske Blade og Tidsskrifter Agitationsanstrengelser fra det danske Krigsministerium, der forberede og slaae fast i den europæiske offentlige Mening, at den danske Krigsrummel

kun kan faae Lov at være til og tænkes at gjøre Gjældst som Hjælpedreng for Tydskland. Krigen behøver ikke at være mange Maaneder, før Landet vil være ædt heelt op af Krigsudgifter.

Holder Skrækken for den store Socialistrevolution og Stormløb mod det dynastiske System de colossale Hæere vedblivende i paralytisk Skræk, saa at der ingen Krig bliver, vil Danmark ligesaa sikkert blive ædt op af de allerede urimelige Krigsudgifter, der ville voxe som en rullende Sneebold, samtidig med, at Befolkningen bæstialiseres dybere og dybere ind under Agitationsaaget og udpidkes for den Smule sund Fornuft, der er tilbage, af de to Frelsens Hæere hver fra sin Side under Tidens Løsen: „Væk med Forstanden! Kanoner og Kirker! Kirker og Kanoner“!

Det er her værd at notere, at denne Undergangsproces Tydsk
Intelligents. ikke har kunnet sættes igang uden Paakaldelse og Bistand af tydsk Intelligents. Da Hæreløvsforlaget fra Commissionens Side var særdigt 1866, havde man ingen hjemmedanck Mand, som man tiltroede Dygtighed og Forslagenhed nok til at føre dette Vanvid gennem Thingene og maatte hente Mr. Raasløff hjem fra America, som havde expatrieret kort efter Oprørskrigen af Bæmmelse over det nationalliberale Studenterfjeld, der holdtes her hjemme med dansk Politik og Patriotisme. Han kom, saae og feirede og bar Wren og Rosen hjem for at have ført dette „heelstøbte“ Kæmpeværk ind i Livet og reiste saa igjen. Det var Krigsgalskabens første Stente.

Den næste var Hæreløvsrevisionen. Ikke mindre end 6 Gange i 6 paa hinanden følgende Rigsdagsamlinger havde hjemmedanckte Krigsministre sat hele deres Kraft og Snille ind paa at bringe Krigsgalskaben over denne Stente; men forgjæves. De prællede alle af mod det mægtige Venstre. Sagen ansaaes for aldeles haabløs og for tabt, da man kom itauker om, at man endnu havde en Mand af samme Capacitet som Raasløff. Det var Oberst Rauffmann. Han rendte strax Venene fra Berg for de 6 Kanoner paa Søforterne. Hermed var Dragen fældet, og da Hæreløvsrevisionen derefter kom for, dandsede Berg og Bojsen omkaps paa Galerne for den tydsk-

talende Mand som fortryllede Snoge, der vare aldeles krigsgale af Revolutionsiver og bød hinanden over i Medgjørlighed. Det var Krigsgalffabens 2den Seir ved tydsf Intelligents.

Herved var den nye Religion: „Forfvarstroken“ fundamenteret. Men en ny Religion kan ikke voxe frem og holde sig paa de bare Evangelier og Virekasser i fri Luft. Der maa Kirker til, enorme imponerende Bygninger i dristig Architektur med Marmor og Porphyr, fulde af Guld, Sølv og Kunstværker; og Orgelmusik, saa at ethvert Fæ og Faar af den menige Hjord kan tage og føle paa, at dette er en solid og mægtig Religion, som vil holde sig længe og som man kan have godt af at troe paa. Enhver, der har været i Peterskirken i Rom eller Stephanskirken i Wien eller Westminster Abby eller blot saa langt som i Domkirken i Køln, vil have forundret sig over, hvor man sidder og føler sig lille med sin Forstand under denne himmelstræbende arkitektoniske Ødselhed og knuges af Urefrygt for en Tro, der har kunnet reise saadanne Bygninger. Har man et Fruentimmer med, skal man passe godt paa hende, ellers løber hun stray over baade med Tøi og Barnetro og det Altsammen, hvor stærkt hun end er confirmeret hjemmefra.

Kirken for Artillerireligionen er Kjøbenhavns Befæstning. Derfor er det ligegyldigt, hvordan den er som Fæstning; den er altid lige god som Kirke. Opfinderen af Kjøbenhavns Befæstning er Capitain Heinrich von Daue. I de første Aar efter Executionen 64 og Sløifningen af vore Fastlandsfæstninger hørte Ideen om Kjøbh.s. Befæstning i det Danmark, der var fremstaaet af Freden til Wien, ikke mere til det Tænkkelige end Ideen om at befæste Maanen. Samtidigt med Hærloben blev der vedtaget en Lov om at sælge og afhænde til nyttigt Brug alt det gamle Landfæstningsfram, Bolde og det Hele. Hvis en Mand i disse Aar var kommen frem og havde givet sig til at proponere, at man skulde begynde igjen paa at anlægge Fæstningsværker omkring Kjøbh., vilde han være bleven antaget for en gal Mand. Men noget efter den østerriigske Krig begyndte Krigsphilosopherne snart at reise Hovederne, og 1871 udkom her i Kjøbh. en Piece: „Danmark i Nutidens Strøm“ af Capit. Daue, hvori han

ganste ligefrem proponerede at gjøre Kjøbenhavn til en Fæstning a la Antwerpen og motiverede dette med følgende morsomme Tankegang: „Belgien, der er mindre i Fladerum end Danmark, om end folkerigere, liggende mellem de tre Stormagter: Frankrig, Preussen og England, var vist allerede blevet Bytte for en af dem og havde ophørt at eksistere som selvstændig Stat, eller det var blevet Skuepladsen for en blodig Kamp mellem dem, hvis det ikke havde haft den stærke Fæstning Antwerpen af moderne Construction, hvorved det mod en af Stormagterne kan forsvare sig, til de andre komme det tilhjælp“.

Den dengang fine Høire-Pressen lige ned til „Dagstelegrafen“ faldt skaanselløst over Pecen og recommanderede den som „Nonsens og Galimathias“. Der fortæltes endog, at den var skrevet under et Ophold paa Marhuus Sindssygeanstalt. Det vides ikke, om det forholder sig rigtigt, men det var interessant, om det gjorde. Men dengang var Høirepressen endnu ikke militært organiseret og indexerceret med „sagkyndige“ Journalister fra Krigsministeriet, og denne Kritik var en stor Forløbelse. Von Daues Idee var en hyperlig Idee. En Idee, der løber op til Snefe af Millioner Kroner, skal man aldrig lade haant om. Ved den er der altid Noget at tjene. Først banede Capitain Koefoed sig Udsigt til Fortjenstfuldhed ved at optage og exploitere Ideen og derefter Capitain Arendrup og nu fulgte den ene alvorlige Forkæmper efter den anden for Kjøbenhavns Befæstning, indtil der blev begyndt paa den, og nu staaer den der. I den Grad havde Pressen taget feil af Opfindelsen, at Krigsministeren endog her for ikke lang Tid siden maatte gaae tilbage og tage sin Tilflugt til dette „Galimathias“ af von Daue om Antwerpen som et Argument i Rigsdagen for sin Fæstning.

Vaade v. Raasløff, v. Kauffmann og v. Daue tilhøre den omtalte Kategori af tydskfødte Danske og det er et sært Skjæbneindfald — hvori Mange for 30 Aar siden vilde have seet et uhyggeligt Spøgelse — at den Krigsreligion, som der nu raabes med og troes paa og som skal frie os fra det Tydske, er bragt frem hos os ved tydske Intelligents og Overlegenhed

og skyles 3 Mænd, hvem Commandeur Bloug — der vel er denne Religions egentlige Hæve — i sine Velmagtsdage vilde have skjældt ud for Tydfkere og Slesvigholstenere og det Bærste, han kjender: „Geelstatzmænd“. Ingen af dem hørte i 13 Aars Perioden og de forudgaaende Krigsaar til den nationale Begjæring og Ingen af dem lagde Skjuul derpaa, men vedkjendte sig det mandigt.

Von Raasløff imponerede hele sin Samtid ved den Dristighed og aandelige Overlegenhed, hvormed han i enhver Situation turde staae frem og slaae den danske Chauvinisme og Bornerthed lige i Synet. Saavel han som von Rauffmann vare tillige meget dygtige og kloge borgerlige Begavelser. Von Daue stod egentlig ikke under dem i Kræfter og Overmagt overfor det Danske; men hans Hæderlighed var for muskuløs og derfor alt for idealistisk, og han manglede som Følge deraf aldeles Instinct for Industri og personlig Fordeel. Derfor gik det saaledes, at medens Hr. Roefoed, Hr. Arendrup, Hr. Bahusson, Hr. Rauffmann og alle de andre Herrer bleve store Mænd med store Gager og store Indtægter paa Kjøbenhavn's Befæstning, saa fik v. Daue, som havde undfanget Ideen og hvem hele Verden tilkommer, ingen Verdens Ting andet end sin Afkeer, og den havde han iforveien. Hans Modersmaal maa trøste ham. „Wenn die Koenige bauen, kriegen die Kerner zu thun“.

Naturligviis kan en dansk Religion være lige god at troe paa, fordi den er opfundet af tre Tydske, ligesom en Fæstning ikke behøver at være saa gal, fordi Ideen til den maaskee er undfangen i et Galehuus; men det var pudsig, at vi for at redde det Danske og væрге os mod det Tydske, maatte som allerfjædste Nødvaaben have en Religion, lavet af Tydske, og at vor kloge Periode efter de mange begaaede Feil netop skulde begynde fra et Galehuus.

Ere Penneposer. — Dette er dog ikke andet end ganske almindelig Psykkik. Det er Loven for Forholdet mellem det Colossale og Modstandslose. Det er ikke altid den Gefærlighed, man jeer med sine Dine, man skal være meest hange for. De skjulte og ube-

regnelige Uttringer af Ræmpkraften ere ofte de farligste. Det seer man i Lande, hvor man med Diger maa dække sig mod Havet. Man kan beregne den Styrke, Diget skal have for at modstaae Havets Overflade, og det kan have staaet sin Prøve gennem mange Decennier og man troer sig vel forberet. Men saa en skøn Nat seer man Havet komme styrkende op af Jorden langt, langt indenfor Diget. Det er Virkningen af en Kraft, som man ikke seer og ikke har tænkt paa. Det er Havets colossale Vægt. Der har været f. Ex. tre smaa Sandaarer, ikke tykkere end en Pennepose hver, som have ledet fra Havbunden gennem Leret ind under Diget, og gennem disse smaa Arer har Havet ved sin uhyre Vægt trykket Vandpartikler længere og længere frem, indtil det har faaet Luft, og saa er det Hele — Dige og Land — forvandlet til Hav i et Øieblik. Den samme Lov gjælder for Forholdet mellem vor lille Selvstændighed og det tydske Samfundsøcean. Det er ikke dets Hære og synlige Magt, der er det farligste. Det ligger med sin dovne Vægt og venter paa, hvor det kan presse sig frem ad uhyrlige Veie ved sit enorme Tryk, og her har det nu gennem disse tre Arer, ikke større end Penneposer — Raasløff, Rauffmann, Daue — presset sin Intelligents op midt inde i vor Selvstændighed og lavet en Fordummelsens Vandflod, en Forsvarsreligion, der meget hurtigere vil føre til Landets Opflugelse, end Forholdene gennem politiske Tidsudviklinger kunde gjøre det modent til Erobring. Vi iværksætte nu som Virkning af et tykt Infectionsstof ved vor egen patriotiske Kraft den Destruction af vort Velvære, som vi befrygtede af den brutale tydske Magtoverbældelse og i sin Tid kæmpede imod. —

Men den kgl. militaire Høiskole, hvor de tre Herrer havde Digr. faaet deres militaire Stempel, tilkommer naturligviis sin Part Høiskole- af Vren. Deres Gjerning hører med til den store Bestem- indflydel- melse, der var spaaet Høiskolen, at den skulde besørge hele Lan- sen. dets Undergang. Før den nye Forsvarsreligion var opfunden, havde den kgl. mil. Høiskole allerede seet en heel Deel af

General Hansens Spaadom gaae i Opfyldelse. Anstalten blev kun 37 Aar gammel, men blev dog ældre end sine Værker. Den overlevede dem saagodtjom allesammen. Kendsborg-Neuwerk, Dannevirke, Myhunde, Dybbøl, Als, Frederitz med den befæstede Veir — alle disse for Ewigheden byggede store Ting, der dengang toge sig endnu frygteligere ud for de folkelige Tilskuere, end Bahnsøns Fæstning nu tager sig ud, og som vare af selv samme Slags og vilde have været udmærkede Fæstningsværker den Dag idag, hvis de blot ikke vare blevne angrebne, saae Høiskolen blive blæste om som Korthuse lige for sin Næse. Den danske Nation er ligefrem bleven latterlig berømt for sit Fæstningsbyggeri. Forfatteren af den tydske Fremstilling af Executionen 1864, Grev Waldersee — der ellers er Galanteriet selv mod os og overdænger os med Roes for vor Villighed til at lade os slaae, ledsaget af Opmuntringer til at blive ved — er aldeles imponeret af denne danske Nationalsvagthed og fortæller i samme forbausede Tonefald, som Gulliver fortæller om Lilliputerne: „De Danske have en sær Forkjærlighed for at bygge store og smukke Fæstningsværker, som de hverken have Mandskab til at besætte eller til Hensigt at forsvare. De vide ikke, at Befæstninger i og for sig ere Intet, med mindre man har den nødvendige Kraft og Villie til at forsvare dem, og at de endog blive farlige, naar Antallet af Forsvarere ikke staaer i noget Forhold til Værkerne's Størrelse og Udstrækning.“ — — Og ligeledes: „Paa Alskysten kunde man hverken opdage Batterier eller Løbegrave, med Anlægget af hvilke de Danske ellers omgaaes saa ødselt.“¹

Von Waldersee vilde have behandlet os med endnu større Udmærkelse, hvis det havde været ham bekjendt, hvad der nu er blevet udbasunet paa Forsvarsmøder og Fæstningsbatterier, at de Sagkyndige vilde have bygget endnu langt mere taabeligt storartede Værker, hvis de blot havde faaet Lov og Penge dertil. Og dette Liebhaberi hører med til de af Vorherre skabte Ting, der ikke skulle aflade. Vi blive ved at bygge, og Rygtet

¹ Der Krieg gegen Dänemark.

herom har allerede gjort os interessante. Fremmede komme reisende hertil om Sommeren for at see disse løierlige Befæstningsanstalter og maa udbryde: „Wahrhaftig, die Leute wollen sich ruiniren.“ Danmark er ved at blive ligesaa berømt for sine Selvbefæstere og Selvbefæstere som Perugia og Magdeburg vare i Middeldalderen af deres Flagellauter eller Selvpidskere. De sende allerede Bud hertil fra Norge, fra Sverrig, fra Portugal efter Recepten. Maaskee kan der tjenes Penge til Fæstningen og gøres Forretning med at leie Kaninbulf og Forjvarsnissen ud. Vi ville i Geographien blive behandlede med samme Opmærksomhed som Bæverne og Bierne i Naturhistorien. Der vil komme til at staae i de fremtidige Geographier: „De Danste lave Fæstninger af reen Naturtrang og Instinct, ut apes geometriam.“

Den personlige Wiisdom, der udstoppet med Kundskaber Den personlige Wiisdom. skulde udstraale fra Høiskolen og suurdeige Personellet i det hele Arigsvæsen, kan heller ikke siges at have svaret til Forventningen eller været til Lykke og Velsignelse for Landet. Der kom ingen Genier fra Høiskolen. De to største, Andræ og Schovelin, gik i Civilbefordring. Det var vistnok Commandeur Bloug, der engang i sin Misfornøielsesperiode lod udsnippe sig den Bekjendelse, at det var nogle elendige Krige, disse flensvigske, der ikke havde været til nogen snyderlig Fornøielse for Kaminkrogspatrioterne hjemme. De havde kun skabt eet Feltherretalent, men forresten kun aabenbaret Nummerlighed og Middelmadigheder. Dette Feltherretalent var Læssjøe. Men Læssjøe. dette Talent vil neppe staae for en sandhedsøgende Underfølgelse. Sagnet om Læssjøe som strategisk Talent fyldes alene Historiedigteren Baupell, for hvis mærkværdige Virksomhed med Arigshistorier det har svaret Regning at skabe en greatman-cultus omkring dette Navn. Hans Styrelse af Affairerne i 1848 røbede paa intet Punkt Noget, der ligner Tegn paa Feltherretalent. Fægtningen ved Slesvig med paafølgende Retraite og komiske Epifode i Flensborg var vel ikke et Bulls-

run, men dog nærmere dette end et strategisk Mesterstykke, og lod hele Halvøen aaben for Fjenden med Undtagelse af Alsunds Vestbred.

Det vilde være ubilligt at lægge ham dette tillast. Den Smule Armeé, der i Hui og Hast var bleven stillet paa Venene, var i en kummerlig Forfatning, og Capitain Læssøe selv havde saa godt som aldrig seet en Soldat. Hans praktiske Militairuddannelse indskrænkede sig til, at han havde gennemgaaet Skolerne i Baabnene. Den lille danske Hær stod ligeoverfor en dobbeltstærkt Modstander, anført af en 64-aarig Feltherre, der havde gennemgaaet en praktisk Krigsskole i Krigene mod Napoleon og distingveret sig der. Der var ingen Forliig i det Parti. Capitain Læssøe kan meget muligt have været et strategisk Talent, men han fik aldrig Veilighed til at vise det. Alt maatte gaae, som det bedst kunde. Situationen var saa confus, at der ikke engang var Veilighed til at vise Mangel paa strategisk Talent. Det var derfor Uret, at Sagen fik dette Udseende derved, at Læssøe fjernedes og Flensborg afløste ham. Læssøe saae virkelig ud til at være en Mand, der var Noget i og som havde den bedste Willie og maaskee ogsaa Forudsætninger til al være Feltherre. Men derfra til noget Beviis for strategisk Talent er en lang Vej. Han var en ober al Roes hævet brav Mand, men det er en Misbrug af hans Navn og en Forhaanelse af hans Mission at bilde Efterverdenen ind, at han havde viist at være et strategisk Talent. Det, Læssøes Historie lærte, var, at man ikke kan læse sig til at være Feltherre, og den sørgelige Død, han fandt, viser endvidere, at man endnu mindre kan læse sig til at være Bataillonscommandeur.

Flensborg. Hans Efterfølger Flensborg havde et ganske anderledes Held med sig og er bleven meest historisk mærkelig derved, at han fik to af ham selv undfangne og haardnakket forfægtede strategiske Ideer casherede af Krigsraad, hvilke for en Stabschef ikke saa almindelige Uheld sikkerlig kunne betegnes som de to Iykelige Omstændigheder, der skaffede os de dengang saa be-

thjningsfulde Seire Frederitz og Jsted. Disse Generalstabs-ideer vare som bekjendt i 1849, at Udfaldet fra Frederitz den 6. Juli skulde sfee deelsvis tilsvæes med en Landgang ved Snoghøi eller Skjærbæk, hvorved den store Seir sikkerligt vilde være bleven forvandlet til Fiasco, om ikke, hvad der er endnu sandsynligere, til et nyt Gæternförde; og 1850, at Armeen skulde have marcheret ligefra Flensborg-Stillingen til Jsted og leveret Angrebet midt paa Formiddagen d. 24de dødtæret og i en brændende Solhede. Det var daværende Oberst Frmingers store Fortjeneste, at han kastede sig med Kraft i Brechen mod denne vanvittige Idee og fik den kuldkastet. Oberst Flensborg kjendte ikke saa meget til den Maskine, der kaldes en Soldat, at han vidste, hvor meget 5 eller 4 eller blot 2 Timers Søvn og Hvile har at bethyde for denne Maskines Kampdygtighed. Det var et utroligt Held for ham, at disse to originale Ideer bleve kvalte i Fødselen af den brutale Infanteriforstand.

Selve Slagplanen til Angrebet paa Jstedstillingen vil til fene Tider i sin Ordlyd opbevares i Historien som et originalt Udslag af videnskabelig Krigskunst, ligesom Oberst Flensborgs Navn vil bringes fra Generation til Generation af den skjæbnevangre Ordonants, som han affendte til sin Svoger Oberst Schepelern med den Ordre, at han „som snarest havde at forene sig bagom med Hovedstyrken ved Jsted om muligt over Egebæk.“ Det er vanskeligt at forestille sig den Forstandstilstand, Stabschefen maa have været i, da han conciperede denne Ordre. Han skrev den, fordi han ansaae Slaget for tabt og irreparabelt. Men han burde vide, at Ordonnanten vilde være 4 a 5 Timer om at naae Schepelern og at denne for at „forene sig med Centrum“ maatte marchere den samme Bei tilbage, over Sølvested, Jørk, Egebæk — en Strækning af over 5 Miil — og at det altsaa vilde være over 16 Timer inden Schepelern kunde antomme, dødtæret og ukampdygtig.

Nu skal Kritiken ikke være for streng mod selve Ordren og Ordene. Det var jo et forfærdeligt Moment. Bore Insurgen-ter vare — forunderligt — blevne os udeliveredede af Diplomati- til Holmgang og privat Udfankning. Hele vor monarchiske

Tilværelse var sat ind paa dette Kort. Europa saae i Spænding paa os. Og der stode vi nu paa Marken totalt slagne. Monarchi, Sprog, Ronge, Berling og det Hele laae der Hulter til Bulter i Sølen. Og det skulde nu rykkes ind i Historien under Hr. Flensborgs Navn. Det var en Redelighed, der nok kunde faae Forstanden til at staae stille. Men Solen stod ikke stille og den var ikke gaaet noget langt Stykke paa Himlen, før Flensborg havde opdaget, at Krigshykken klarede op og at Slaget var i god Gang igjen. Her var da Opmuntring for Forstanden til at vende tilbage og indsee, at nu gjaldt det om at sætte i, hvad Remmer og Tøi kunde holde. Hvorledes kan det nu forklares, at Stabschefen glemmer baade Ordonnants og Svoger — glemmer, at han har trukket en 6te Deel af hele sin Styrke ud af Kampvirkningen, og den 6te Deel, der nu skulde gjøre Udslaget? Hvorfor sendte han ikke i samme Dieblit, Kampen optoges paany, 10 Ordonnantsjer afsted med Ordre, at de skulde ride deres Heste ihjel paa at naae Schepelern og faae ham til at vende om og hugge ind? Dette vil staae som en høifoliatistisk Gaade til evig Tid.

Det var et Uheld, at denne Ordre skulde være udstedt til en Mand, der var ude af Stand til at see, at den var meningsløs, og som følte sig saa lettet ved at blive kaldt tilbage, at han blev ilde berørt og fornærmet, da der indtrængende blev gjort ham opmærksom paa, at man sikkert havde kunnet skjelne ude i Kjædens venstre Fløi, at Kanonfyndningen var rykket raft mod Syd i de sidste Timer og at Centrum følgelig maatte være i Avancering. Havde Schepelern taget Notiis heraf og gaaet paa istedenfor at vende om, hvilket jo var det rene Nonsens, saa vilde hele den flesvigholsteenske Krigsstyrke være bleven opreven og tagen tilfange. Men det var dog en Ulykke, at denne Ordonnants ikke kom 2 Timer tidligere; thi i saa Tilfælde havde den Kanonade ved Schuby, hvis Skrald jog Willisen paa Flugt, ikke opstaaet og Slaget ved Jsted været tabt — om det forresten var en Ulykke, og om det ikke havde været bedre, at Landets Skjæbne var bleven afgjort dengang.

Begivenhederne 1864 bleve heller ikke nogen Triumf for 1864.
 Krigsvidenskabelig og Højskoleriets Selvfreenhed. Selve
 Krigen bestyredes fra oven af de tre Højskoler: Lundbøe,
 (efter 18de Mai Reich), Ankjær og Capit. Lorenzen Dybbøl.
 Mobiliseringen eller rettere den nye Organisation, som den jo
 egentlig var, besørgeedes af disse tre Højskolekræfter, og skjøndt
 denne Styrelse saavel under som efter Felttoget blev haardt
 angreben, kom det dog ikke frem, i hvilken Grad den var under
 al Kritik, fordi selve den frembragte Krigssituation var i den
 Grad haabløs og under al Kritik, at det var saa godt som
 ligegyldigt, hvad der skeete og hvorledes der styredes.

Saaledes gik det til, at det ikke engang blev rigtig for-
 staet og bekjendt, hvilket Mesterstykke af Krigsforstand hin
 harmelige og saa sørgelige 18de April var. D. 9. April ind-
 berettede Verlach, at Stillingen var uholdbar, og d. 13.
 — hele 4 Døgn efter!! — telegrapherer Lundbøe tilbage, at
 et Ministerraad havde besluttet, at Stillingen skulde holdes til
 det Yderste — et Nederlag og Blodbad vælges! — af politiske
 Grunde! Lundbøe sidder i dette Ministerraad og repræsenterer
 efter Samraad med sin Næstcommanderende ikke saa megen
 Sagkundskab til Krigsvæsen, at han kan forklare den blodtørstige
 Bisp, der var opsat paa at offre Mennesker, $\frac{1}{3}$ hift, $\frac{1}{3}$ her —
 naar Fruentimmer komme paa Auctioner ere de som bekjendt
 flotte og byde høit — at naar det af politiske Grunde er nød-
 vendigt for enhver Priis at holde ud, saa maa Stillingen netop
 strax rømmes. Kampen maa optages paa Als. Det er vor
 sidste, men ogsaa vor bedste Chance. Det vil være ulige far-
 ligere for Fjenden at begive sig ud i Baade og paa Pontonner
 og indtage Als, end at skræbe over nogle demolerede Jordvolde.
 Sider Armeen efter den Seigpining, den nu har udstaaet saa
 længe, et Nederlag og decimeres mellem Ruinerne af Dybbøl-
 stillingen, saa vil den betragte det som Kampens endelige Af-
 gjørelse, saa at det vil blive aldeles umuligt at faae den stivet
 op til Mære, og Indtagelsen af Als, Fjendens vanskeligste Op-
 gave, vil blive gjort ham let. Rømme vi derimod inat, hvis
 det endnu er Tid, saa narre vi Fjenden for en Seir og spare

os selv et Nederlag, og saa vil Armeen faae en opmandende Følelse af, at det er paa Os, Slaget skal staae, og samle sig sammen til at levere det. Saa megen Forstand paa Sagen havde Gerlach selv, hvis han havde maattet raade sig selv. Saa megen Forstand havde ogsaa Mandskabet. Det var vist den 10., at Wörrishöffers Brigade gjorde Oprør og nægtede at lade sig føre over til Slagterbænken, og kun lod sig overtale ved, at man lovede dem, at det skulde blive sidste Gang. Den simple menige Masse havde bedre Forstand paa Diebliffets Alvor end Krigsstyrelsen i Kjøbenhavn!

Stormen var først bestemt til d. 14de. Da der kom Brev fra Kong Wilhelm, at han fandt, at 600 Men var for lang en Stormmarche og at der derfor maatte gaaes frem med den 3die Parallel og Stormen som Følge heraf udskydes til d. 18de, blev den tydske Hærføring meget nedslaaet. Man gik allerede i den største Skræk for, at de Danske vare igang med at forlade Stillingen og snyde dem for Seiers-Tableauet. Derfor var Stormen over Hals og Hoved bleven bestemt til d. 14de fra 2den Parallel. Men at Dansken skulde blive ganske roligt staaende i den demolerede Stilling med en demoraliseret Befætning, efterat Terrainet til den 3die Parallel i Natten mellem 14de og 15de var blevet indtaget, anfaa man — tiltrøds for de gode Tanker, man havde om ham — dog for aldeles utænkeligt. Men Dansken viste sig paalidelig.

Det kan beklages, at General Gerlach ikke var en selvstændigere Mand, og han kan ikke forsvares. Men til hans Undskyldning taler det skandaløse Præcedens, som „Dagbl.“ og „Fædrelandet“ havde leveret hans Forgænger de Meza. Formodentlig har han ved Udnævnelsen maattet forpligte sig til i Et og Alt at lyfste den blad-ministerielle Ledelse fra Kjøbenhavn.

Det er nu en ringe Triumph for os, at Tydskerne stode som nogle Narre i 10 Uger foran denne „Düppeler Festung“ med deres europæiske Beleiringsrabalder og ikke vidste af, at de i de første 14 Dage efter Dannevirkes Rømning kunde have løbet ligesaa let til Alsund, som de gjorde d. 18de April.

Saa snart de i Kjøbenhavn vare færdige med at bestyre Efter Dymbøl Nederlaget, hvorved 5000 Mand og en stor Maaſſe Materiel, der altsammen med Lethed kunde have været sparede og reddet for Forsvaret af Als, gif tabt, fik man at bestille med den Deel af Forsvaret, der bestod i Fredericias Rømning d. 28de April. Derefter kom Baabenhvilen fra 10de Mai til 26de Juni. Der var nu Tid og Ro til krigsvidenskabelig Beslutning om, hvad der skulde gøres, hvis Fjendtlighederne optoges igjen. For sund Menneskeforstand syntes det at ligge lige for Næsen, hvad dette skulde være. Monarchiet var forloren. Det var gaaet med den første danske skarpe Patron d. 1ste Febr. Stridens Væbne var nu Slesvig. Als var ikke alene den sidste Stump Slesvig, vi havde tilbage, men tillige den eneste Stilling i hele Landet, hvor vi havde Mulighed for at levere nogen virkelig Krigsvirkning. Den havde den store Fordeel, at Fjendens colossale Overmagt ikke var absolut afgjørende ligeoverfor den. Han maatte springe ud i det Dumdriftige og Farefuldeste*), hvis han skulde undgaae et regulært Angreb, der kunde blive mere langvarigt og problematisk end Dymbøllaffairen, og hvortil der maaskee ikke var diplomatisk Tid. Bor idelige Forbandelse: Afmagt mod Overmagt, var her vendt fuldstændig om. Her skulde han ud mod Overmagten. London-Conferencen sad endnu — og de „politiske Hensyn“, der d. 13de April havde tvunget Styrelsen til at vælge et Nederlag og Blodbad i Dymbølstillingen, maatte vel være tilstede endnu. Vilde vi ikke capitulere, saa var der slet ikke Andet at gjøre end at sætte Alt ind paa dette Kort: Als.

Men Krigslærdommen i Kjøbenhavn vilde hverken capitulere eller forsvare Als. Den vilde vælge Pladsen mellem af Als. De to Stole og gjøre nogle Plaffefagter paa Fyen og nogle Plaffefagter paa Als. Det fik man snart Beviis for. D. 23de April var Styrken paa Als omtrent 21,000 Mand. Det var

*) Das Schwierige und Bedenkliche der Unternehmung, die in der Kriegsgeschichte kaum ein Beispiel aufzuweisen hat. Waldersee Pag. 469.

ikke en Smule mere, end hvad der behøvedes. Men man saae med Forbauselse, at Krigsstyrrelsen strax begyndte og under hele Waabenhvilen vedblev at trække Tropper bort fra Als over til Fyen, saa at Styrken tilsidst neppe beløb sig til 12,000 Mand. Der havde været mere Mening i at forstærke Besætningen paa Als med Tropper fra Fyen. Hvad Nytte skulde disse 9000 Mand gjøre paa Fyen? Den Ø kunde der under ingen Omstændigheder være Mulighed for at forsvare, og efterat Thydskerne havde occuperet Sjælland, var det ingen større Ulykke, om de occuperede Fyen med. Dernæst var General Steinmann bleven udnævnt til Krigshøvding for den sidste blodige Kamp paa og om flesvigsk Fjord. Dette var ogsaa et Bink om, at Krigsstyrrelsen ikke nærede fororne Planer med Als. General Steinmann havde mange fortræffelige baade borgerlige og militaire Egenskaber, men at udpege ham som Armeens selvskrevne Dare-devil, vilde være at gjøre Nar baade af Døvelen og ham. Det var tydeligt, at det maatte dreie sig om noget Krigsvidenskabeligt, og det saae man ogsaa snart af Tillavningen. Alt, hvad der hørte til Retraiten over Regenæs, var udmærket forberedt og tilrettelagt. Forsvarsplanen var derimod, som Enhver kunde see, samlende og ikke alvorlig meent. Det tog sig næsten ud, som den fornemmelig var lagt an paa, at Thydskerne skulde skydes i Vandet ligesom Wildænder, og at Allemand skulde have Lov til at tabe Hovedet, saasnart et tyff Commando var kommen iland. Styrken var spredt rundt omkring og ude af Hænder. Med den Besætning, der var levnet paa Den, var det meningsløst at belave sig baade paa en Ovgang til Nordlandet og en Ovgang over Alsund. Men General Ravn har Ret i, at det var meningsløst — horribelt meningsløst — at Styrrelsen havde ordineret, at der kun skulde „offres det mindst mulige paa Forsvaret“, og ved at formindfke Styrken paa Als havde gjort det umuligt at tænke paa Forsvaret af Nordlandet, hvis Marinen ikke kunde besørge det.

Vinien langs Alsund, hvor Fjenden kunde ventes, var c. 14,000 Men. Havde Styrken været deelt i to Piquet-Deire, hver paa c. 6000 Md. og hver med Deirplads c. 5000 Men

fra Forsvarskliniens nordlige og sydlige Endepunkt, kunde der, inden en halv Time efter, at der var givet Melding om Landgangsforøg, være 6000 Md. paa hvilket som helst Punkt og en halv Time senere hele Styrken, 12,000 Md. Der var ingen Telegraphtraad langs Forsvarsklinien, saaledes som Tjenden havde paa den modsatte Side. Derimod mellem Nordlandet, Ulkebøl og Sønderborg.

Kl. 2 gjorde den første Baadcolonne Landgang. Over halvanden Time efter Angrebets Begyndelse stode de fleste af vore Tropper endnu ubirksomme. Kl. 3 havde Steinmann endnu ikke modtaget nogen Melding. Først Kl. 4¹/₂ vidste man rigtigt i Hovedkvarteret, at Angrebet var Alvor. Og da var Mannsteins hele Division med 3 Feltbatterier allerede paa Als! Med de to Baadcolonner, hver paa 2600 Md., var den 12,000 Md. stærke Besætning paa Den allerede saa godt som slagen Kl. 3¹/₂. Kummerligere Krigshistorie har ingen Generation haft at fortælle sine Børn.

Men Retraiten gik udmærket. Brutto-Tabet var 3200 Md., hvilket forresten var ligegyldigt, da disse Mandskaber nu i heldigste Fald kun vilde have været til at bruge paa Retraite et andet Sted. Alt det faste Skjts, Materiel og øvrige Løsøre, der fandtes paa Als, gik tabt. Vi vare nu lykkeligt bleven qvit alt det Skjts, Materiel og øvrige Artillerikrammel af gammelt System, som vi i mange Decennier havde anskaffet til Montringen af Rendsborg, Dannevirke, Myhunde, Frederits, Dybbølstillingen og Als, og vare saaledes godt indrettede paa at begynde at trænge til det Artillerikram af nyt System, der nu skulde til at opfindes. Det var ganske fornøieligt at tænke paa den Masse Penge, det maatte koste Tydskerne, hvis de vilde flæbe alt det gamle Kram ned til deres Trophæe-Park i Berlin.

Efter Sigende fik General Steinmann en varm Anerkjendelseskrivelse for de udmærkede Dispositioner, efter hvilke Forsvaret af Als var bleven indrettet og ledet, og d. 5te Juli blev han udnævnt til commanderende General for Armeen og derefter til Storkors af Dannebrogen. Der blev nedsat en

Commission for at undersøge, om det dog ikke skulde være muligt at udfinde, hvem der var de egentlige Ophavsmænd til denne Dags ulykkelige Begivenheder. Saavidt vides, fandt de mellem de c. 12,000 implicerede Personer en Compagnichef og nogle Underofficerer eller Undercorporaler, der nok ikke havde været, hvor man ønskede dem. De bleve alle revsede. Capitainen med Afseed og de andre med haarde Straffe; og Folk bleve glade ved at see, at en saadan tilshneladende Skandale, som denne Affaire jo unægtelig var, dog ikke kunde gaae hen uden at drage sin retfærdige Straf efter sig. Men Wren for Hovedbruddet og det Hele tilfaldt alene Høiffoledannelsen. General Steinmann, Lundbye, Reich p. p. havde lavet det Alt sammen i Forening.

Det var beklageligt, at Styrelsen, efterat de med velberaad Hu havde reduceret Commandoen paa Als til en Uriaspost, alligevel af Hensyn til det i al dansk Krigsførelse velsignede Kjernepunkt „Retraiten“ nødvendigtviis maatte have en Høiffolemand og derfor valgte General Steinmann. Det maa imidlertid fremhæves til Gen. Steinmanns Roes og Ære, at han hele Tiden kæmpede djærvt for en fornuftig Opfattelse af Alsstillingens Bigtighed. Han holdt oprindeligt paa et determineret Forsvar med hele 23de Aprilsstyrken, men blev reduceret længere og længere tilbage in absurdum af de klogere Hoveder i Kjøbenhavn og ydmygede sig tilsidst paa de bare Knæ til at tigge om, at de dog blot vilde give ham „et eneste godt Infanteriregiment til“, men fik endog paa dette bestedne Forlangende det Svar, at man ikke vilde spendere en Mand mere paa ham og hans Als. Man var nu ude i brede strategiske Talemaader om at forsvare Landet. Nu havde man kun Tanke for Fyen og Sølvøiet ved Middagsgilderne i Kjøbenhavn.

Gen. Steinmann havde paa en vistnok ganske forklarlig Maade erhvervet sig Navn af Armeens første Gentleman og var derhos privat saaledes stillet, at hans militaire Virksomhed ikke var noget Levebrøds spørgsmål for ham. Det var uheldigt, at han i Kraft af disse Egenstaber netop skulde føle sig opfordret til først og fremmest at være blind Soldat og finde sig i, hvad

man hød ham. Det havde vistnok været til større Lykke, om hans Hæderlighed var kommen til en anden Accord med hans Forstand og at han aabent havde erklæret, at han ikke ønskede at lægge Ansvar og Navn til et Foretagende, som han ansaae for meningsløst. Han kunde have Grund til at ansee sig selv for for god til at være Retraitecommandeur, og han var for meget Gentleman til at troe sig selv en Leonidas.

Der var en Mand, hvem Mangfoldige ansaae som selvskreven og som den Eneeste, der magtede en saadan Opgave. Denne Mand var Max Müller. Havde man givet ham 20000 Mand til at forsvare Als med, saa vare Thydskerne aldrig komne til Als paa den Maade, og havde Forsvaret d. 29de Juni med de samme 12,000 Md. været lagt i hans Hænder, saa vare Thydskerne neppe komne over den Dag. Dette fustastiske Baadeløb skulde lykkes første Gang. Blygede det een Gang, saa var der ikke megen Chance tilbage. Ingen kan sige nu, hvilken Indflydelse en saadan Fiasco vilde have havt paa Fredsunderhandlingerne. Men Max Müller var allerede d. 3die Mai bleven trukken bort fra Als og sin Brigade.

Skjøndt Udjagningen af Als strax antog Characteren af Krigsviden- en saa paatrængende Nødvendighed, at der ikke blev Tid til skabelig snyderlig anden Modstand end den Modstand, et Menneſte, der Infanteri- falder ned fra en stor Høide, ogsaa gjør ved at gribe for sig føring. i Luften, gif den dog ikke af uden at berige Historien med et nyt markabelt Exempel paa krigsvidenskabelig Infanteriføring. Det var den sørgelige Episode, da Oberst Faaborg selv tog Ledelsen i sin Haand af nogle Delinger og brød frem fra Nørremarkstoven for at gjøre et Angreb mod noget fjendligt Infanteri, der befandt sig der i en mindre selvtillidsfuld Position. Han tillod ikke Compagnicommandeuren at formere sig til Fægtning, men befalede „Blot fremad“ og rykkede i sluttet Sections- colonne (1) frem mod den forbausede Fjende, der laae dækket bag Hegn. Han blev gjort opmærksom paa, at Mandstabet nødvendigviis maatte have Blads og Frihed til at bruge sine Baaben, men gjentog: „Nei, nei, nei! Blot fremad“ og blev saa skudt ned af et Par Salver. Men til den Slags Troppe-

føring, der bestaaer i at tabe Hovedet, luffe Vinene og raabe „Blot fremad“ burde Landets Sønner ikke betroes.

Den ynkelige Figur, vi gjorde som krigsførende Magt, og det sørgelige Resultat falder i det Store ikke den active Armees tillast, men finder sin gyldige Forklaring i, hvad Enhver jo paa Forhaand kunde sige sig selv, at vi ikke kunde føre Krig med to Stormagter. Armeen blev aldeles misbrugt af Styrelsen. Men der er to Epifoder i den hele Række af Nederlag, der ikke falde ind under denne Undskyldning. Det er Als og Lundsby. Disse to Navne staae som et Par sæere Logogripher i den hele Misfæ. Seet forfra tager det sig heelt mirakuløst ud, at det skulde blive muligt for Skjæbnen i denne Krig at arrangere to saadanne Veiligheder til Revanche, hvor Rollerne vare byttede fuldstændigt om og den dumdriftige og halsbrækkende Foretagssomhed mod en decideret Overmagt tildeelt Ræmpen; seet bagfra synes Skjæbnen dermed kun at have villet vise os, at selv med den dobbelte eller tredobbelte Overmagt vilde vi have været hjemfaldne til Brygl af det tydske Krigsvæsen.

Men en saadan Bouquet af udsøgte Ydmygelser, som Lundsby. Slutningstableauet i denne Krigscomedie blev ved Fægtningen i Lundsby d. 3die Juli, var dog maaskee mere, end vi havde fortjent. Det var, som om Guder og Tydskere havde slaaet sig sammen om at fervere os alt det Latterlige ved vore Krigsbefræbelsler i een eneste Mundfuld. Oberstlieutenant Beck faaer Meddelelse om, at der er løbet en Rotte i en Fælde — at den tydske Hauptmann von Schlutterbach har forvildet sig op i Vandet og staaer isoleret i Christen Winters Kalkgaard i Lundsby med 124 Mand. Han faaer Dybt til at overrumple den driftige Preussler og selv bringe ham ind til Aalborg. Han tager et Compagni og maaskee noget mere af sit Regiment og 16 Dragoner og foretager sin March saaledes med denne Styrke, at han kommer ad Weien Syd fra og har saaledes Hr. von Schlutterbach aldeles affjæaren. Det Problem, der her er stillet Krigskunsten, er den simpleste Felttjenesteopgave, der kan gives. Men han gjør slet ingen Forberedelsler. Han

hverken arrangerer sig i Fægtningsformation eller Rogenting. Da Compagnichefen vil sætte sig i Kampformation, tager Oberstlieutenant Béch Commandoen fra ham og raaber — afurak ligesom Faaborg paa Als — „Nei, blot fremad — resolut og driftigt!“ Og saa løb Styrken i sluttet Sectionscolonne! som døde Skibeobjecter mod Fjenden, der laae dækket bag Steendiger, og blev stødt sønder og sammen i tre Salver!

Saaledes var det beklippet af Krigsguden, at den sidste blodige Daad i den Krig skulde kaldes op efter den Høiskolift, der havde forestaaet den danske Krigsførelse og hedde Lundby, at den skulde være et Minde om høiskoliftist Infanteri-Troppeføring, at Høiskoliften, der forestillede den danske Manøvre-dygtighed, skulde hedde von Béch og at den tydske Bravourmand, som slog ham, skulde hedde von Schlutterbach. Hr. Béch mistede 97 Md., hvoraf 85 Døde og Saarede. Hr. Schlutterbach havde 3 Saarede! Saa snart von Schlutterbach var kommen til rigtig Befindelse om den vidunderlige og uventede Seir, han havde vundet, satte han sig i Formation og rykkede ud for at forfølge og nedskyde de Flygtende. Heldigviis fik han en gal Melding og afmarcherede i en gal Retning. Ellers vilde Resten af Expeditionen sandsynligviis være bleven nedstødt og tagen tilfange af disse 121 Tydskere. Saaledes endte denne Krig med Stormagter —

Om det kan kaldes Krig, naar man maa stille staae,
Sig lade prygle kun og ikke fra sig slaae.*)

Heldigere end her er givet i korte Træk og uden al chauvinistisk Overdrivelse har den Indflydelse ikke været, Høiskolieriet har havt paa Danmarks Stjæbne hidtil. Sporene vende alle indad, derind, hvor General Hansens Spaadom peger. Og af dette lidet lystelige historiske Materiale er det, at den nye politiske Factor, der kalder sig selv „Den krigsvidenskabelige Sagkundskab“ har tømret sig selv den Hardiesse, hvormed den nu træder frem og forlanger, at Landet skal stille hele sin Bel-

*) Peder Paars.

færd til dens Raadighed for at den fremdeles kan blive ved at sørge lige saa godt for os ved Krigsanstalter, ja, ligefrem frækt erklærer, at ingen Mand, for hvem denne Sag ikke er Levebrød og Industri, — at Ingen, der ikke har Udsigt til at tjene høie Gager, Kongeudmærkelser, store Provisioner, Prioritetslaan etc. ved at præke dette fordærvelige Humbug — maa have nogen Mening om den. Denne Fordring er bleven honoreret og gjort til Religion. Og denne Religion er nu i fuld Fart og skal løbe sin Bane ud, indtil den naaer Katastrophen og flaaer om i sin Modsatning; men før dette kan skee, maa Landet være lagt øde af den.

Nye Men nu gaaer det os med disse Digressioner — sans Digres- comparaison — som det gif Herkules, da han var kommen sioner. midt i Stalden. For at komme ud igjen, maatte han igjennem hele Dhyngen. Det maae vi ogsaa.

Par. — Apropos om disse Digressioner. Det kan gjerne være, Slange- at Nogen ikke synes om dem og føler sig stuffet over, at gang. Lectiuren ikke er lagt sædvanlig tilrette, logisk og stringent i Capitler og Bers o. l. og derfor siger, at det er en løierlig Fremstilling. Det finder jeg selv. Den gaaer ud og ind i Slangegang ligesom Capit. Rothes Frontmarch for Brigadegeneralen paa Rendsborg Exerceerplads, da hans Fløimand havde valgt en Ro paa Marken til Fixpunkt og Roen gav sig til at bisse. Stort bedre gaaer det ikke mig med denne Parade-march. Mit Fixpunkt er den danske Uforstand. Den bisser ogsaa og derfor er min Fremstilling ud og ind. Dette er beqvemt for mig og kan maaskee ogsaa være beqvemt og kjærkomment for Kritikerne og Manipulisterne af den journalistiske Phrase. De kunne tage og behandle mig som en Mand, der forfængeligt stræber efter at skrive i Hvide med dem og ikke kan. Maaskee ville de trække den vittige Mand frem mod mig og sige: Forfatteren skriver hverken fra Venstre til Høire som Europæerne, eller fra Høire til Venstre som Araberne eller fra

neden og op som Chineferne, men paastrævs fra det ene Hjørne af Papiret til det andet som Damer i Danmark. Det brøder jeg mig ikke om. Jeg kan ogsaa skrive logisk og stringent. Det har jeg viist. Men det er ikke Umagen værd længer. At sidde som afdøde F. Oldenburg i sit Ansigts Sveed og skrive stilistisk stringent omkaps med Spinoza og Søren Kierkegaard efter en logisk Snor alene for at tage sig ud som Forfatter, er taabeligt paa en Tid, da den hele Forstaaelse paa Forhaand er organiseret som en Bataillon, der gjør Alt paa Commando. Det var for 20 Aar siden. Som Magt har Logik nu ikke Noget at sige, naar den ikke er organiseret i corporlig Agitation. Ingen enkelt Mand kan udrette Noget i Danmark mere med Logik.

Selv om noget Saadant kunde tænkes som paa Eventyrenes Tid, at Vorherre selv incognito traadte op for det danske Folk paa Nørrefælled og prægede sin egen Logik, vilde Hr. Lars Dinesen eller en anden gudfrygtig Mand kunne komme frem mod ham og med disse tre Ord: „Gud, Konge og Fædreland“ tvinge ham ned af Talerstolen og faae ham til at forsvinde paa samme Maade, som Mephistopheles paa det egl. Theater maa skule og skeele sig væk for Crucifixet paa Fallesens gamle Kaarde i Valentins Haand. Derfor kan Digressioner nu være godt nok. —

Det med Hærlovsrevisionen og dens nærmeste Følger nedlagte Frøforn ventede nu kun paa Grøde. En Religion er ikke stiftet med at opfinde Troesmaterialet. Der skal Jordbund og heldige Omstændigheder til. Det var Altsammen tilstede i rig Maalestof. Der var nu allerførst dette, at Landet levede i et saa lykkeligt Forfatningsklimumlarum, der kunde frembringe den Situation, at en politisk Speculant som Frede Bojsen kunde staae som forklædt Høiremand og Maar i Benstre-Hønselhuset med Saften af Grundtvigianisme og alt vammelt overtroiff Skraatobak sivende ned fra Mundvigerne og bruge Landets fremtidige Krigstributffjæbne som Trumf i sit Tjavs-Spil med Medbeilere om at blive Minister.

Derhos var Jordbunden godt præpareret og tjenlig for al reactionær Udsæd. Kulegravningen var allerede skeet med det store Socialistkørløb paa Nørrefælled i 1872. Det kom ved denne Leilighed frem, hvilken hemmelig Skræk den bedre klædte og mindre bestillende Deel af Befolkningen gif i for Prygl af den simplere Klasse. Politiet havde med stor Sindrigheid før, under og efter Kørløbet forstaaet at indrette sig saaledes, at Folk maatte troe, at det var en forfærdelig Katastrofe, der var tilstræbt og afværget. Trone og Clausen førte i Drofte og Carrière og Kaarde og trekantet Hat gennem Gaderne med Kampens Rædsel udtrykt i deres Anfigter. Tropperne stode configurerede i Casernerne og der blev udstillet 2 Artillericonstabler tilhest med dragne Sabler udenfor Plougs Port for dog idetmindste at redde ham ud af Fædrelandets Ødelæggelse. Husarerne vare med i Slaget og fandt endog Leilighed til, hvad de forgjæves havde søgt i vore 4 Felttog, at ride ind og prøve den blanke Klinges Flade paa Menneskefjød. Som sagt, det Hele gif aldeles magnifique, saaledes at den roelskende Deel af Befolkningen virkelig bagefter troede, at de vare slupne for en stor Dragt Prygl; og de tre beskedne Eventyrere Pio, Brig og Geleff, der ikke havde Andet ifinde end at forsøge at tjene Noget paa samme lovlige Maade som Dr. Lehmann, Ploug og de Folk i 1848, følte sig forbauset smigrede og brændemærkede som nogle gesærlige Catilinaer, der hadde været lige ved at vælte Verdens Orden. Fra den Dag begyndte Politi og Militair, der hidtil hadde været mere ildebet end elsket, at anses for de to nyttigste og meest indbringende Institutioner i Samfundet. Denne Dag paa Nørrefælled 1872 betegner Tidspunktet for Ræntingen i den Frihedsretning, der var bleven sat igang fra 1848, og Begyndelsen til den Reaction, der nu staaer i fuld Flor med Provisorier, Gensdarmmer, Lars Dinesenner, conservative Klubber, Fæstning, Krigs-Generalcommission o. s. v.

Saaledes fik vi ad ærlig Bei ved Hjælp af Socialisterne Has paa dette Frihedssludder og fuld Bind i Seilene paa Reactionen og Servilismen allerede i 1872. Der var andre

Socialistkørløbet
1872.

Lande, hvor man i lang Tid forgjæves ventede paa et lignende Held og tilsidst ved Kunst maatte lave Socialistoprør for at stive Reactionen op. Saaledes maatte de bære sig ad i Belgien. Det er bekendt, at det klerikale Ministerium Beernaert, det saakaldte „Spionministerium“, ved de berhyggede agents provocateurs selv maatte arrangere den store Arbeideropstand i Foraaret 1886 og paa den skammeligste Maade gennem sine Agenter ophidsede Arbeiderne til Uroligheder og Volds handlinger. Processen mod Loffespionen Bourbaix har fremkaldt fyldestgjørende Beviser for, at Ministrene Beernaert, Devolder og Dejeune selv udsendte og personligt instruerede de Agenter, der præfede Oprør mod Regjeringen i Bjergværksdistrikterne. Havde Pio, Brix og Geleff ikke været saa venlige i god Tro og Pengeforlegenhed at reise denne latterlige Socialist-comédie her i 1872, saa var bort reactionaire Regjeringsparti sandsynligviis blevet nødt til at bære sig ad paa samme Maade som det belgiske.

— De, der leve af at regjere over dette Folk, have ikke Grund til at være brede paa Socialisterne. Ivertimod er der Tugen, som de have saa Meget at takke for. Det var Socialisterne, der vendte Diligencen paa Nørrefælled 1872. Det var Skræk for Socialismen, der bragte Servilismen og Laquaisismen i Laugsform og gjorde Provisorierne og Gensdarmene til paatrængende Nødvendigheder. Det er nu igjen under Paaskud af at redde os fra Socialisterne, at den sidste Scandale er skeet og Hr. Bojsen med Consorter har sprengt Oppositionen mod Skattebevillingsretsfratagelsen og styrtet sig i Armene paa Lars Dinesen og Regjeringen med Kasse, Skattebevillingsret og det Hele. Fortræd have de danske Socialister hidtil ikke gjort Andre end dem selv. De ødelægge sig selv til Fordeel for deres Agitatorer ved at lade sig forlede til forarmende Striker, Uordentlighed og Erhvervslede. Den saakaldte Socialisme er endnu kun Navnet paa Agitationens Efterstræbelser, rettet mod Arbeiderne selv. De pubes idelig løss paa Capitalen

Par.

Socialis-
mens
Rytte.

og Geniet uden at vide, at det er at æde deres egen Navlestreng over, og at Geniet og Capitalen er for dem det samme som Hjernen og Lungerne er for Maven. Geniet, Capitalen og den raa Arbeidskraft ere de tre Organer, som danne Livets store Tilveiebringer. De rangere i Bigtighed i den Orden, hvori de her ere nævnte. De ere fødte Kamerater. Ingen af dem kan undvære de to andre. En Krig mellem dem indbyrdes er fælleds Død. Arbeidernes Anløb paa at opsluge Capitalen er Unatur. Det er som om Fiske vilde drikke Havet ud for at faae det paa det Tørre. Deres fælleds Fjende er Samfundsudskielserne, de store Lærere, der opsluge hele deres Sveed: de altopædende Regjeringsapparater, de store Hære og Krigsanstalter, Forlystelsesfabricanterne o. s. v. Det var de skadelige Lærere, der skulde begyndes med at rydde væk, hvis der skulde være Mening deri, netop for at forsøge det store Reservoir af arbejdsdrivende Capital. Den moderne Socialisme er kun en tankeløs Yttring af den store Destructor mundi: — Agitationen. —

Frelsens Hær. Den fra Socialistoprøret udgaaede Reaction havde i det første Decennium præpareret den offentlige Sindsjordbund saaledes, at den ikke var modtagelig for anden Udsæd end Uforstand. Tidspunktet var saaledes gunstigt. Dertil kom, at den dominerende Generation sad inde med Erfaringer om det Iffe-Uoverkommelige ved Religionsstiftelse som ingen anden forudgaaende Slægt. Denne Generation havde seet Mormondommen blive til. Det var ikke længere tilbage end 1843, at Mormonismen med Fleertoneri første Gang blev præket og nu 1881 var den allerede en saa mægtig Religion, at det vilde være en Umulighed at udrydde den med Magt i Menigheden. Ja indenfor Landets Grændser, midt i vor nationale Uands habitus havde vi et endnu mere storartet og opmuntrende Exempel i Grundtvigianismen. Den var maaffee endnu yngre end Mormonismen og vel næsten ligesaa kraftig allerede. Hvorfor skulde det saa ikke ogsaa gaae med en Krigsreligion?

Det var ikke affkræftende, at Troesemnet var urimeligt; thi jo længere en Ting ligger borte fra almindelig Forstand, desto bedre skiftet er den til Troesfag. Hvis Nogen vilde reise ud i Landet og præke den Lære, at To og To er Fire, saa vilde Jngen komme og høre ham. Men bekjendtgjør han, at han vil overbevise om, at To og To er Fem, saa vil Folk strømme til og der vil strax danne sig en Menighed, der siger: „Jeg troer sgu ogsaa, at To og To egentlig er Fem“. Troen behøves og begynder først, hvor Forstanden hører op. Folk vare baade fjele og lede ved al denne Hampren med Forstand og vilde nu have Tro.

Saa kom der som et Dannebrog fra Himlen en Ting fusende gennem Tiden og satte Liv og Fart i Tingen. Det var „Frelsens Hær“. En engelsk Seminarist William Booth havde en halv Snees Aar tidligere gjort den epochefrembringende Opfindelse «Salvation Army», om hvis vidunderlige Virkninger Beretningerne længe havde talt og som alt var begyndt at træde op her under Navn af Frelsens Hær. Det var en genial levende Maskine til Indbankning af al Slags Tro, ledsaget af en detailleret Opfskrift paa Methoden. Det vigtigste og største Capitel i hele Opfindelsen heed ligefrem: «How to exalt the masses» — „Kunsten at gjøre Mæsjerne gale“. Ved nærmere Studium saae man, at det var ligesom en stegt Due, der var fløiet ind i Munden. Den hele Lære var som et Exerceerreglement og Exaltationsapparatet var en Armee — Generaler, Oberster, Majorer, Capitainer, Lieutenanter, Hælelujahpiger, Alt i Uniform, og det havde man jo Alt sammen. Der fordreedes fremdeles kun Penge og dem havde man ogsaa. Dertil en Avis og saa en Floed af opbyggelige Pamphleter. Det blev Alt sammen sat i Scene med stor Værdighed. Man sagde, at det var Oberst Baupell, der havde opdaget denne „Frelsens Hær“ og faaet den glimrende Idee at overføre den paa Dansk og spænde den for den militaire Levebrøds-Livsfag. Det forsonede Mange med den Skjæbne, han tiltrods for sin udmærkede Deeltagelse i Krigen og øvrige Oualificationer bagefter havde, at blive casjeret og affkediget af en Krigsmand som Bahnsøn, at

han havde været med til at skabe dette Hjæst til Fordeel for Bahnsen.

Først blev Bladet oprettet. Booths Blad heed «The War Cry» — „Krigsfriget“. Man fandt, at dette Lød for udfordrende og kaldte det danske Krigsblad „Bort Forsvar“. Til Redacteur fik de en ung Mand, Cand. Hall, en Søn af Notekrigen og Novemberforsætningen, altsaa et Navn med en vis Prestige i det Skjæbnesvangre af Danmarks Historie og derhos en Mand saa hæderlig ukyndig med Alt dertil hørende, at han umuligt kunde have noget Begreb om det Fordærvelige i journalistisk at agitere et Folk paa 2 Millioner Menneker op til at troe, at det kunde gjøre sig frygteligt for sine Fjender ved sin Krigskraft. Men den egentlige Redaction var i Krigsministeriet. Oberst Schroll meldte sig i det første Nr., der udkom 2. Januar 1881; og i et heelt Decennium er der nu hver 14de Dag sendt et saadant War Cry ud over Folket med chauvinistiske Forherligelser af alle vore Krigselendigheder og opflammende Formaninger til at give Penge til nye. Danmark er vel den mindst frygtelige af alle Verdens Krigsmagter; men den er den eneste Krigsstat, i hvilken der ligefrem holdes et Blad med den Opgave at mande den op til at troe, at den er frygtelig frygtelig.

Forvars- møderne. Saa begyndte Vandofficerer deres Apostelgang som Frelsens Hær rundt om i Landet med Krigsreligionen. Der stete samme Bidnnder, som der er berettet om ved lignende Leiligheder. Folk, som slet ikke kunde tale, fik Mæle og traadte op som Fortyndere. Det var det samme, hvem det var, naar det bare var en Mand i Uniform. Og de sagde Allesammen det Samme. Hele Væren bestod egentlig af een eneste §, at kun de, der skulde leve af Krigsvæsenet, kunde bestemme, hvorledes det skulde være og hvor mange Penge der skulde offers paa det og at det alene var den rigtige Fædrelandskjærlighed at stemme herfor. Men der kunde være Grund til at frygte for, at denne Være kunde falde noget grovfornt, ligesom det ogsaa var muligt, at disse uniformerede Præster ikke vilde tage sig tilstrækkelig skriftlærde ud. Propagandaen maatte have et Universitetsstempel

før at faae Anseelse og komme igang og fik det. Professor Usher meldte sig som Usher. Han reiste rundt med og præsenterede Frelsens Apostle for Folket i en Indledningstale, der kastede et ligesaa mærkeligt Skjær over de Fire Specier og den Nene Mathematik, som var hans Haandværk, som over hele vor akademiske Forstandsherlighed. Den lød hver Gang omtrent saaledes: „Det, vi er kommen sammen om her idag, Folkens! er at høre Noget om Forsvarsagen. Det er Jeres Livs- og Døds- og Sjæls- og Sjælesag! Se, det er nu en Ting, som hverken I eller jeg forstaae os Noget paa, men her har jeg fundet en Mand i et Par blaa Buxer, som forstaaer sig paa det. Han er Sagkyndig, og hvad han nu siger Jer, det skal I troe paa“. Og saa tog Apostlen fat: „Naar der kommer en Tjende“ o. s. v. Med lavere Aandsmidler er ingen Negerstamme i det sorteste Africa bleven behandlet af Missionairer, end de danske Folkeforjamlinger bleve behandlede af disse uniformerede Præster og denne Frelsens Professor. Og William Booths Methode viste sig ogsaa probat her, ligesom den havde viist sig i England. Det faae i Begyndelsen ud, som Folk strømmede over til Troen; dog viste det sig snart, at det kun var det sædvanlige Høire- og Levebrødsfolk. Af dem myldrede det frem med bløde Edwarder, Kanondamer, Krigsforeninger, Baller, Bazarer o. s. v., som om Situationen var den selv samme som i 1848 overfor Slesvigholstenerne og som om disse elendige 2 Millioner danske Menneſter — for at tale med Coleridge «mostly fools» — var en colosal p̄hysisk Kraftmasse, som det blot gjaldt om at arbeide Liv og Gjæring op i.

Men disse heldige Omstændigheder vare kun Følgesvende og Følger af en Tidshændelse, den mægtigste siden 1848, der var ved at fuldbyrdes. Det var Presseomslaget. Uden den derved frembragte Drivhuusvarme vilde det nye Religions- og Presseomslaget hverken kunnet udjaaes eller trives. Den Retning i Udvikling, Pressen havde taget fra 1848 som en Virkning af Trykkefriheden, havde nu naaet sit historiske Vendepunkt og var ved

at staae om i sin Modsetning. Den havde arbeidet sig ind i Folkets Bevidsthed som den funde Fornufts Røst og et Vaaben og Værn mod Magtvilkaarlighed, Nepotisme, Uretfærdighed, Forførelse, Pengeudpresninger, politivigtig Indgriben i Personfriheden o. s. v. Feltraabet var: Folket, Alt for Folket.

De Mænd, der besørgede Pressen, vare komne ind i denne Virksomhed mere af Begeistring for Friheden og som Følge af et naturligt Kald og Talent end af Forretnings-speculation. Grüne, Giødwad, Ploug, Rimestad, Bøgh, Wille m. Fl. og tildeels ogsaa Topsøe vare Alle sammen mere Borgere, der førte Ordet for Medborgere, end Forretningsmænd og Penge-speculanter, der dreve Bladindustri eller tjente naadige Herstaber for Løn. Hele den Deel af Pressen, der holdtes og læstes af den saakaldte dannede Deel af Befolkningen, var med Undtagelse af „Berl. Tid.“ redigeret fra de skatteborgerlige Interessers Standpunkt mod Regjeringen. En Bestyrelse for Regjeringsfervilithet mod disse Organer vilde have været et Skjældsord. Saaledes var den læsecapable Deel af Befolkningen gennem henved 40 Aar voget op i den Forestilling, at den intelligente Presse varetog deres Interesser og besørgede Oppositionen : den nødvendige Control med Regjering, Lovgiveri, Administration og Pengeafpresninger, og det var vel kommen dertil, at saagodtsom Ingen bekymrede sig om at danne sig nogen selvstændig Mening om de offentlige Ting, men hentede den fra disse Blade. Derved var Pressen ligesom bleven hele den dannede og meest bevidende Pøbels Forstandsorgan og derved løb den offentlige Forstand den Fare, at den kunde komme i Hænderne paa dumme og venale og erhvervsdrivende Personer. Den borgerlige Bevidsthed kunde en skjøn Dag bringes fra Forstanden.

Dette begyndte at skee med Udgangspunkt fra Socialist-opløbet i 1872. Allerede med 1881 vare Ploug, Rimestad, Wille, Bøgh, Topsøe, Steentrykker Ferslew med Hiort-Lorenzen avancerede til Riddere af Dannebrog, saa at de Blade, der vare eller havde været knyttede til deres Navne, kunde kalde sig „Ridderpressen“. Dette betegnede tydeligt nok

Katastrophen. Man havde opdaget, at Magten og Regjeringen vare en langt finere og behageligere Herre at tjene end Folket. Og Regjeringen havde opdaget, at naar de selv redigerede den offentlige Forstand, saa gik det som Fod i Høse at regjere. Saa faldt efterhaanden de Gamle fra for at trække sig heelt tilbage i Raadens Træes behagelige Skygge, og nye Folk kom til. Det var en ny Slags Mænd, der hverken havde borgerlig Erfaring at skrive ud af eller Talent at skrive med. Men det behøvedes heller ikke; de Gamles Talent havde nu skabt et Haandelagsfag, en Kunst, nemlig Manipulationen af den journalistiske Phrasé, der laae hen paa offentlig Torv og som Enhver, selv Dreng, kunde tage og bruge; og saaledes kom den meest indflydelsesrige Deel af Pressen, den saakaldte „Ridderpressen“, i Hænderne paa erhvervsøgende Haandelagsfolk, der kappes i Tjenstiver for at opnaae Paastjønneelse af Regjering og Autoriteter og for at gjende Folket ind under Forarmelses-systemet og Skatteaaget. Istedensfor selv at være Opposition blev Bestillingen nu at bekæmpe al Opposition. Oppositionen blev henviist til at være et særskilt statsfjendtligt Parti, der havde afløst Slesvigholstenerne. Vi have ingen offentlig Mening længer. Vi have kun offentlige Mandfolk. Pressen, der begyndte som Folkets Værn, er vendt i Folkets egen Haand som et Sværd mod det selv og dets Ret.

Denne Pressetilstand var den vidunderlige Lampe, som Hr. Bahnsøn foresandt, da han af v. Kauffmann blev kaldt til at sidde oppe i Krigsministeriet indenfor Justitsraad Westergaard, og som nu senere har gjort ham til den mærkeligste Uddannet af en jydsk Proprietair, der nogensinde har levet i Danmark. I 1872, da den første Hærlovsrevision skulde for i Thinget, mødte Hr. Bahnsøn frem med en Piece: „Ogsaa et Par Bemærkninger i Anledn. af Hærlovens Revision, af en ældre Militair“. I denne rettede Hr. Bahnsøn som et haabeløst Suk stærke Bebrejdelser mod Pressen, fordi den ikke gjorde sin Pligt og arbejdede paa at skaffe os noget mere Krigsvæsen. Ellers kunde den være allert nok. Den havde været „svært paa Venene“ for at gjøre Nar ad ham for hans Krigsrets-fag

mod Frijs Holst om Bapegøien i det krigsvidenskabelige Selskab; men saadant Noget som at skaffe os større Militairudgifter og Artillericommercis vilde den ikke være med til. Nu kunde det rigtignok ikke nytte, meente han, at de „egentlige Redacteurer og de almindelige Medarbejdere“ skrebe om Sagen, fordi de manglede „Sagkundskab“; men de skulde skaffe sig Assistance af „sagkyndige Folk“, hvorved han naturligviis har tænkt sig det krigsvidenskabelige Selskab, og lade dem tumle med Sagen. Var denne Fortkunst med Pressen først gaaet, saa var det en Selvfølge, at den ogsaa maatte gaae med Lovgiverne, som jo heller ikke vare sagkyndige. Saaledes vilde Krigslevebrøds-mændene faae Commandoen over Rassen. Og saa vilde det først blive godt at være Kriger i Danmark. Hr. Bloug, som dengang endnu ikke var rigtig vant i Ridderrustningen, gjorde i Anledning af disse Bahnsøns morsomme Hjertesuk den træffende Bemærkning: „Ja, kunde den Drøm gaae i Opfyldelse, saa var Landet priisgivet.“

Det vil komme til at staae som det mærkeligste Moment i Bahnsøns Historie, at han allerede 1872 havde denne Drøm. Saa fulgte der 7 Aar efter hinanden, i hvilke Hærlovsrevisionen stod opført for hver Rigsdagssamling, men viste sig en Umulighed. Det var Krigsgaldefabens 7 magre Kæer, der gik og ventede paa de 7 fede, for at blive fede. Men Ingen ventede, at det skulde gaae dem bedre end Pharaos.

De tre
Artilleri-
rister.

I dette døde og haabløse Septennium gik der tre Artilleri-rister ude paa Officeerskolen, som ikke anede, at Forsynet var ifærd med at lave en Roman af dem, der i virkelig Eventyrlighed skulde flaae Sparto til Eugen Sues: De tre Musket-terer. Det var Capitainerne Bahnsøn, Guldencrone og Premierl. Schnack. Det gik under Navn af l'Hombrepartiet paa Roeskildevei og søgte ved et gemhytligt kameratligt Samliv at bøde paa de triste Udsigter for Artillericarrieren hertilands, som de dengang levede under. Det var ikke til at regne ud, at denne kunde blive til andet end Glendighed. Der fortaltes

rigtignok, at Bahnsøn, der agerede en Slags Gudfader i dette Olymp paa Roeskildevei, ved flere Leiligheder, naar Stemningen var potenseret, har holdt Taler fulde af Phantasier om at gjøre Artilleriet til den dominerende Magt her i Landet ved Hjælp af Daues udmærkede Idee om Kjøbenhavns Befæstning og det krigsvidenskabelige Selskab. Men det var kun en kort Varme. Der blev en Fornemmelse tilbage af, at det var Bisen om Konen med Wegene. Dagen derpaa stod Virkeligheden der igjen i sin nøgterne Strenghed. Der var uoverkommelige Hindringer. Pressen var det umuligt at komme til Accord med og Lovgiverne forkastede den ene Hærløvsrevision efter den anden; og op ad Dagen vendte man tilbage til det gamle sorte Regnestykke om Aldergrændsen og Avancementsudfigterne.

Jo længere der avanceredes op i Halvfjerdserne, jo sortere kom det til at see ud for dem alle Tre. Skjæbnen havde begyndt at rhyke Brynene mod Gudfader Bahnsøn. Han havde overtaget sin Fædrenegaard, Taarupgaard, og kasted sig over at vise sine Landsmænd Syderne, hvorledes saadan en Gaard kunde drives efter chemi-rationel Befæstningsmethode. Men denne Methode, der er saa brillant, naar man har en Statskasse at tage til, viste sig her anderledes. De regnede snart ud der paa Egnen, hvad han selv efterhaanden vist endnu tydeligere følte, at han var paa den fiftte Bei til Underbalance. Derhos vare hans Statslevebrødsudfigter ogsaa begyndt at løbe an. Han havde brouilleret sig med Excellencen Dreyer i Anledning af noget „Sludder og Konsens“ om Artillerivæsen, som han havde skrevet i „Dagbl.“, og blev med ublid Haand revet bort fra sine Kølber og Krukker og Privatfortjeneste paa Officeersskolen og sendt ud i Artilleriet til Repetition af militaire Kunster og praktisk Tjeneste. Han kunde nu med Sikkerhed regne ud, at hans militaire Løbebane vilde ende akkurat 1882. Han havde giftet sig 2den Gang i en ældre Alder og havde ung Familie. Han var, som det hedder i l'Hombren, til Rotterne. Saa kom Hjælpen, da Nøden var størst. Dreyer kom ikke til at affædige Bahnsøn. Han gik selv af og Artilleriet kom til Regjeringen. Rauffmann blev Minister og kaldte Bahnsøn.

Disse Momenter af Bahnsøns private Liv ere uundværlige Forklaringer til Forstaaelsen af den fremragende Figur, han vil komme til at indtage i Danmarks Forarmelseshistorie. Ingen Mand vilde kunne udfolde den utrolige Energi, som ikke var dreven af den hderste Fortvivlelse og havde den strigende Sult i sine Hæle efter sig, og ingen Mand kunde beslutte sig til, af Interesse for sit Laug, at prøve at faae sit afmægtige Folk lagt i Skat for uberegnelige Snes af Millioner til endnu langt mere fortærende Samsundsplager, som ikke var saaledes stedt, at han havde Intet at tabe og kun paa denne Maade Alt at vinde. Spillet vandtes. Baade Kjøbenhavn og Taarupgaard er nu befæstet. Han har som byggende Krigsminister snart tjent mere i faste Indtægter end Taarupgaard er værd.

Da Hr. Bahnsøn kom op i Krigsministeriet i 1879 var det Vidunderlige skeet og den latterlige Drøm, han for 7 Aar siden havde havt om Pressen, gaaet i Opfyldelse. Naar Høifkoleriet hidtil ikke rigtig havde faaet Bugt med det Hele, saa tilfaldt Skylden derfor alene den forbandede Presse, der ved alle Leiligheder var kommen „svært paa Benene“ og havde spoleret det Bedste. Og nu stode de der Allesammen: Berlingske, Dagbladet, Fædrelandet, Dagens Nyheder, Fersleveriet etc. — hele den saakaldte Høirejournalistik, som paa Geled og meldte sig til Tjeneste, som han havde drømt! Endnu førend han var bleven Minister, var han bleven en heel Bladgeneral og Chef for den Modstand, der hidtil havde været farlig. Dette var en brillant Position. Over en saadan Krigsstyrke havde ingen Krigsminister i Danmark været Herre, og det maa siges til Hr. Bahnsøns Berømmelse, at han har forstaaet at bruge den baade med Energi og Dgthighed. Der blev strax udvalgt et Corps af Officeersjournalister, der skrebe omkaps i Krigsministeriet og hjemme under Hr. Bahnsøns Inspiration og Veiledning. Hvert Blad fik sin krigsministerielle Journalist, og Hr. Bahnsøn selv skrev Nat og Dag Artikler, Brochurer og holdt endeløse Foredrag. Og dertil kom „Bort Forsvar“ og Frelsens Hær med Selvbefatning o. s. v., og nu gif det som der var smuurt. Hele Høirefolket over hele Landet stod og raabte gjennem Hr.

Bahnsøns egen Mund i alle deres Blade paa Artilleri og Fæstninger. Han var nu selv Componist og Dirigent for den Hallelujahsang, han ønskede opløstet til sin Forherligelse.

Den geworbne Presse var som sagt Tidens store Gave til Hr. Bahnsøn, uden hvilken den hele Speculation havde været dødsødt og Taarupgaard aldrig var bleven befæstet. Men ved Siden deraf havde han et andet ligesaa stort Held. Hs. Maj. Kongen tog hans Project-Kamerat, Capitain Guldencrone, til sin Adjutant. Det var, som det kunde have været arrangeret efter Francis Bacon's Opsats om politiske Cabaler og Intriger, i hvilken den første Paragraph lyder: «The first thing to be done is the conquering of the Kings ear». Det er dog ikke rimeligt, at Nogen i Regjeringskredsen har kjendt denne Anviisning, men at Kongens Valg har været et reent Tilfælde. Heldigere kan en Mand, der tragter efter at blive Minister for at føre et halsbrækkende Project igjennem, ikke være situeret, end at have den formaaende Part af Folkets Røst i sin Hals og samtidigt sin Projectkamerat og Formand i Expropriations-Commissionerne anbragt i Kongens umiddelbare Nærhed og midt i Hof- og Ministercirkelen. En fjendtlig eller anderledes patriotisk anlagt Mand paa den Plads kunde let være bleven skjæbnesvanger for Bahnsøn og hans Project. Dog synes der, hvilket der ogsaa gik Rygter om, i Begyndelsen at have været Vanskeligheder at overvinde. I hvert Fald maatte Bahnsøn sidde og bestyre Krigsministeriet under Marineminister Ravn i 3½ Aar, inden Hs. Excell. Estrup besluttede sig til at indstille ham til Krigsminister.

Saa kom den aldeles ubetalelige Julius Rasmussen Julius Rasmussen. med sin Hsenkræmmerpistol og skød den af lige i Centrum paa Estrup. Hele det kgl. danske Artilleri har aldrig skudt et saa mægtigt Skud med nogen Kanon, som denne stakkels affindige unge Mand affyrede med denne latterlige Pistol. Paa dette Skrald sprang pludselig Bahnsøn frem som Redningsmanden mod alle Rasmussenner med sine Gensdarmmer, og hvad Befæstningen og Finants-Provisorierne ikke havde været paa-trængende Nødvendigheder før, det bleve de nu. Ja, nu saae

han endog, at det Vidunderligste — det, han aldrig havde drømt om, laae lige for Næsen. Man kunde lave et Presseprovisorium. Den gevorbne Presse havde holdt Ryggen godt dækket for Hr. Bahnsøn og ikke tilladt nogen dissenterende Militair eller Statsborger at komme frem. Men alligevel blev han i høi Grad generet af Modstandere. De gik i Venstrepressen. Det blev der nu sat en Stopper for. Nu blev det ligesaa godt som Blasphemi at angribe hans Befæstningsindustri.

En sikkere Seiersstilling end den, Bahnsøn nu befandt sig i med sin tydske Religion, kan ikke tænkes. Det store stattebærende Folkesleertal var sat ud af Spillet. Folket var nu Landssthingsfolket. Regjeringsmagten var Kongen og Landsthinget. Landssthingsfolket streg i sin Presse gjennem Bahnsøns sagtyndige Spalter uaflabeligt paa hans Projekt og hans Fæstning, og i Hof- og Ministercirkelen gik Religionen personificeret omkring i Baron Guldencrones Skikkelse. Der kan ikke tænkes en saa vanvittig Ting, som det ikke vilde være muligt at sætte igjennem og gjøre til „En fuldbyrdet Kjendsgjerning“ med en saadan Bølseaffine. En Mand skal paa Amalienborg Slot i Anledning af denne Tingenes morsomme Constellation have sagt den gode Vittighed: „Det er forunderligt, at man altid har havt saa meget mod denne Grundlov. Det er jo en meget god Grundlov.“

Det er en Selvfølge, at den tredie Kammerat, Capitain Schnack, fulgte med i Opmarschen. Han maatte forslaae nogen Tid med at fordrøie det gode Avancement 1880 med tilhørende Udfigter, i hvilken Ventetid han kun nød Ridderkorset 1882. Men saasnart Bahnsøn var bleven Minister, kom det. Skjøndt han var den bedste Krop i Corpsset og det eneste forsvarlige Stykke Kanonføde, det havde tilbage, efterat Thalbøger var gaaet over i Civilbefordring, god til at bære med tunge Ting og freidig og frisk og skabt for Jordens Frugter, saa blev han dog taget fra Kanonerne og det Jordiske og befordret ind i den styrende Visdom som Departementschefsconferentsraad, at sidde ved Bahnsøns høire Haand. Som Krigsministeriet i det Hele

taget er et heldigt Stykke Eden fra den gamle Tid, der i den storpolitiske Portefeuillekamp har ligget lykkelig glemt i et Hjørne af Omstabelsen, ventende paa sin Lutrup og det Keisersnit, igjennem hvilket alle Indboldene skulle vælte ud i Dagens Lys, ere disse Departementsposter i „Sagkundskaben“ blevne til et Slags Figurantbestillinger, som der slet ingen „Sagkundskab“ behøves til.

Ellers forstaaer man ved en Departementschef en Person, der har tjent sig frem gjennem Contoirerne, og i hvem den hele Forretningsroutine er repræsenteret og samlet som i et Brændpunkt. Men Departementerne i Krigsministeriet have fra før Bahnsøns Tid været betragtede som vel afslagne Forsørgelsesposter, velseete Officerer kunne avanceres ind i. Der fortælles, at en vittig Contoirmand beroppe for nogle Aar siden, da en Infanterist var bleven Departementschef, havde forfattet et Forslag til Oprettelsen af et nyt Embede for en Cancellist, der skulde hedde „Fægefingeren“ og have den Bestilling at gaae med Skrivelserne til Departementschefen og sætte Fingeren paa det Sted, hvor han skulde skrive sit Navn. Capitain Schnack kjendte ikke mere til Departementsvæsenet end den Mand, der aldrig har seet saa meget som en Contoirstol. Ikke desto mindre blev han dog i hele sin imponerende Vægt som en Fjer i en Hvirvelstorm i utrolig kort Tid svunget op i Dygtighedens høieste Skyer, og allerede i Begyndelsen af 1887 blev det nødvendigt at hædre ham med Sølvkorset i Anledning af, at han i Fælledsskab med Oberst Schøller havde besørget Pengene givne ud og sat Navn til det geniale Caserne-Hospitals-Project. Der fortæltes ude paa Frederiksberg, der betragter sig som Krigsministeriets egentlige Sogn og Medfortrolige, at Conceillespræsidenten i en speciel Tiltale havde tolket ham sin Glæde over at kunne have været medvirkende til at skaffe „en saa dygtig Militair“ Sølvkorset. Departementschef Schnack var Elev ved Højskolen 1864. Siden har der jo ikke været megen Veilighed. Han naaede dog i Dygtighed ikke op i Høide med Oberst Schøller, der i samme Forretning blev Commandeur

af Dannebrog; og de havde ogsaa stjaalet hans Portemonnaie fra ham.

Denne forunderlige Madbinsroman er det lykkelige disse tre ganske almindelige erhvervstrængte Mænd at lave alene ud af den ved Freden til Wien 1864 Danmark overgaaede colossale Ulykke, og denne Roman gaaer nu med ind i Tidens lykkelige Ting som et gryende Tegns paa, at det ikke er Løgn, hvad Hr. Bahnsen forleden i Rosenborg Have ved Lars Dinesens Side stod og raabte Høirefolket ind i Ørerne: „End er der en Gud foroven, der raader over Danmarks Skjæbne.“ Man kommer til at tænke paa Beretninger, man har læst, om Skibe under Fortiis, hvor en Bande af Besætningen er brudt ind i Probiantrummet og holder en vilde Orgie med Champagne og lækkre Ting, mens Skibet gaaer under.

Det Mærkværdigste ved denne Artillerireligion er Evas-Stræk for gelierne. Ellers pleie Evangelierne jo at være det Uforander-
Fjenden. lige, det Fundamentale, hvorpaa den hele Troesbygning hviler. Men Evangelierne i den danske Forsvarstro vare allerede forsvundne som Dug for Solen, før Fæstningen rigtig var bygget. Den Stemning, Troesudbrederne søgte at fremkalde i Folket for at skaffe Væren Indgang, var Stræk for Fjenden. Fjenden kunde komme og erobre Landet. Nu har jo Danmark ingen anden erobningsfarlig Fjende eller Fjende overhoved end Tydskland. Det er Noget, der er banket saa godt ind i dansk Kjød og Blod, at enhver Mand i Landet fra den fineste til den simpleste er aldeles paa det Rene dermed. Og det var paa denne Fjende, den hele Forsvarsagitation og Selvbefatning reistes. Det sagdes ligefrem. Det officielle Omqvæd paa hele Rummelen var det gamle: „Naar Tydskten kommer her“ o. s. v. Enhver, der traadte fjendtligt op mod Industrien, blev stemplet som Tydsker og tydskervenlig. Det meest trumfende Argument, der blev ført i Tiden for Kjøbenh.s Befæstning, var, at Tydskterne i 1864 tænkte paa at gaae til Kjøbenhavn, og at General Moltke skulde have givet Ideén hertil. Ja, hele den berømte

Forsvarsplan gif jo alene ud paa at forklare, at man kun tænkte paa Tydskerne som Fjende. Sjælland kan ikke forsvares. Fyen heller ikke o. s. v. Dette var rigtigt overfor Tydskerne; men overfor en Magt, der kom seilende langveis fra, vilde det da være alt for latterligt at opgive Haabet om alt Forsvar.

Men inden Fæstningen var bleven færdig, forsvandt pludseligt „Fjenden“ og blev til noget ubestemmeligt Noget, der kunde „komme“. Dette skeete uforvarende. Der var blevet sagt og skrevet saa Meget om, at Tydskerne ikke vilde finde sig i den Fæstning paa den Maade, der declameredes om den. I den Anledning besluttede man i Tillid til det gamle Ord: „Hvad gjør Tydskene ei for Penge“, at faae den tydske Presse til at udtale sig til Fordeel for Fæstningen. Det hele krigsministerielle Materiale af de bekjendte Floskler og Phraser om Kjøbenhavn som en imponerende Factor i de eventuelle europæiske Krige blev sendt til Tydskland og kom frem først i „Nordd. Allgem. Zeit.“ (Novbr. 1890) og derefter i „Preuss. Jahrbücher“, men i en for Danske høist forbausende Skikkelse. De tydske Organer forklarede, at den tydske Hærføring havde al Grund til at være rigtig vel fornøiet med Fæstningen, fordi den vilde være til stor Hjælp for Tydskland i en Krig mod Frankrig eller Rusland. I Alliance mod Tydskland vil Fæstningen aldrig kunne bruges, da Tydskland jo besætter Sjælland, Fyen og Sjælland (de kunde gjerne have sagt: og Fæstningen med) inden de Danske vide af, at der er Krig. Derhos ligger det i Sagens Natur, at Danmark ingenfinde i sin egen Interesse tør indlade sig paa en fælleds Optræden med Frankrig eller Rusland mod Tydskland, da det kan sige sig selv, at det „i Tilfælde af et Nederlag utvivlsomt vilde komme til at lide høist følelige Tab i Henseende til Statsomraade.“ Derfor har Tydskland kun Grund til at være i høieste Grad glad ved Kjøbenh.s Befæstning. Fra Fæstningen Kjøbenhavn med den danske Krigsmagt tillands og tilvands til sin Raadighed kan Tydskland spare mange Hærcorps'er til Dækning af sine Østersøhytter!!

Det var den Unbefaling, Hr. Bahusson opnaaede af Tydskerne for sin Fæstning. Men han lod sig ikke paa nogen

Maade forknytte heraf. Han lod uden videre de tydske Artikler oversætte og indrykke i sin danske Pressespalte som et Slag i Ansigtet paa dem, der kaldte Kjøbh.s Befæstning for en Udfordring mod Tydskland. Nu kunde Folk selv see, at det var en god Løgn, at Tydskerne ikke syntes om Fæstningen. Og den Kameel gik glat i Forsvars-Menigheden som en ny fortræffelig Egenskab ved Fæstningen og Opmuntring for Krigsgalstaben. Forsvarskrummelen gaaer lige gladelig under Opsangen: Naar Tydsken kommer her. Og „Sagkundskaben“ slaaer mere bagud af Staldmod end nogenfinde. Wagner og W. Kauffmann og H. Kauffmann og Ernst og Bahnsen i „Bort Forsvar“ og Bahnsen i „Dagbl.“ o. s. v. klopfægte sig rundt paa Arenaen i alvorlige Overveielser, om den Fæstning nu ogsaa er stærk nok — som Baaben i Tydskslands Haand mod Tydskslands Fjender! Oberst Dalberg udstiller i Falbe-Hansens og W. Scharlings Statistik et stort Oliemaleri af alle de Fæstningsanstalter, der nu ligge parate her til Tydskerne. Sammensmelteren Rasmus Clausen reiser rundt og erklærer, at naar Neutraliteten fordrer Kjøbh.s Befæstning, saa vil han og hans stemme for den. Ingen Vandringsmand paa Beien fra Jericho op til Jerusalem er falden i den Grad blandt Røvere som dette lille Folk. Det vil blive udplyndret til den sidste Tredel af sund Fornuft.

Det er det Feige ved denne gagerede Forsvarsagitation, at den reistes paa det dyriske Revancheinstinct i Befolkningen mod Tydskland og nu ganske einverstænden finder sig i, at dens Resultat, Fæstningen, officielt tages til Indtægt som et selvfølgeligt Tilhørende til den tydske Krigsmæssion. At den store Masse af et Parti, der er agiteret confust af Befolkningens Spidser under et tilløst Skin af kongelig Protection, ikke kan see det, er i sin Orden. Deres Forstand rækker ikke videre end til at forstaae at følge med. Men der er dog Folk i Partiet, der ikke kunne være bekjendt at gjøre sig til umælende. Der synes allerede at være god Anledning til at opfaae det Spørgsmaal, der sikkerlig i den fremtidige Historiefkrivning vil blive

Gjenstand for stort Hovedbrud: Er Excellencen Estrup en alvorlig Mand?

Med Kjøbenhavns Befæstning have vi skabt et nyt Slesvig-Holsteen og uden mindste Nødvendighed givet vor farlige Nabo langt mere Hals- og Haandsret over os, end da vi for at bevare Sproget i Slesvig og vor strategiske maritime Betydning maatte finde os i et Afhængighedsforhold til ham. Den Ulykke, der overgik os i 1864, medførte den Fordeel, at vi ikke blot kom ud af dette piinagtige Forhold til Tyskland, men ogsaa, at vi mistede enhver fornuftig Opfordring til at strenge os an som Krigsmagt. I den Skikkelse, Wienerfreden overleverede Danmark til Geographien, var det fritaget for alle krigsdrabelige Forpligtelser og kunde kun tage sig latterlig ud i en Forsvarsrustning med bramarbaserende Fagter. Og der var derhos ikke mindste fornuftig Grund tilbage til at besnygte en Overvældelse fra Tysklands Side. Med Kieler Havn og Herredømmet i Farvandene var den tyske Politik bleven mættet og havde opnaaet hvad den vilde. Det var taabeligt at tænke, at Tyskland vilde svække sin strategiske Position ved at udvide den over Danmark og derved tillige forøge sine indre nationale Bryderier. Det viste Tyskland selv tydeligt nok derved, at det ophævede og sløifede Dybbølstillingen og trak sin strategiske Grændse tilbage til Kiel.

Dybbølstillingens Sløifning var for Danmark den vigtigste Dybbøl-udenrigske Begivenhed siden 1864. Derved antydede Tyskland itillingens ikke blot sin Opfattelse af dets krigeriske Forhold til Danmark, Sløifning, som nogle Folk levede af at male Fanden paa Væggen af her hjemme; men denne Begivenhed ryddede tillige den uoverstigelige Hindring afveien, der hidtil havde været for Gjennemførelsen af den famose § 5. Paa Grund af denne strategiske Grændse var § 5 dødsfød. Danmark kunde jo umuligt indlade sig paa eller tage imod en Opgjørelse af det nationale Spørgsmaal i Slesvig, med mindre de afgjort danske Districter Sundeved og Als fulgte med. Og Tyskland kunde jo umuligt indlade sig paa denne Afstaaelse — og ingen Magt ikke engang vi selv kunde forlange det — saalænge dets strategiske Grændse mod

Nord netop laae i Sundevad—Als. Denne uoverstigelige Hin-
bring for en Overenskomst var nu aldeles uventet ryddet
afveien, og denne Begivenhed indeholdt derfor den alvorligste
Opfordring for os til i vor hele Færd baade ved vore militaire
Anstalter og ved den Stemning mod Tydskland, der kom til
offentlig Udtalelse, at lægge Alt tilrette for et oprigtigt for-
sonligt Forhold mellem de to Naboer. Det er nok mere end
et Rygte, at Hensynet til denne eventuelle Opgjørelse med Dan-
mark har spillet en ikke ubetydelig Rolle i de Overveielser, der
førte til Beslutningen om den strategiske Grændses Flytning.

Men denne store Begivenhed fik ikke Lov til at vække den
mindste Opsigt eller Bevægelse i Danmark. Krigsrummelen og
Bahnsøns Artilleri-Industri var nu i fuld Gang. Der skeete
ikke alene intet Forsøg paa Tilnærmelse fra dansk Side, men
Præssen skjulte over og omtalte knapt Sagen, og der er neppe
et Menneske nu i Danmark, der veed, hvilken Udsigt denne
strategiske Grændseflytning havde aabnet for en Løsning af det
nationale Spørgsmaal i Slesvig. Fæstningsrummelen og Krigs-
tillavningen med dengang endnu talrige Udfald mod Tydskerne
— der følges med Opmærksomhed og archiveres i de tydske
Regjeringscontoirer — gik med høiere og høiere Bølger og op-
fattedes fra tydskt Synspunkt som et nyt dansk Forsøg paa at
gjøre Reclame for en europæisk Krig mod Tydskland, en
Manøvre, der — saa lidet frygtelig den i og for sig var —
fik Relief fra vort Kongehuses imponerende Slægtstabsforbindelser
med europæiske Hoffer. Havde Danmark forholdt sig som en
fredsommelig afvæbnet lille Stat, hvad det var Meningen med
Freden i Wien, det skulde være, saa kunde der ikke usand-
synligt have været Mulighed for, at Tydskland selv havde til-
budt sig.

Under den for Tydskland høist mistænkelige chaovinistiske
danske Krigsrummel, kunde der naturligviis ikke blive Tale
herom, saa meget mindre, som denne Krigstillavning aabnede
Tydskland en uventet ny Udsigt til at faae en endnu bedre
Capjun paa os, end det i gamle Dage havde havt. Hr.
Bahnsøns Forsvarsvirksomhed kunde endnu mindre taale, at man

nu begyndte at gjøre Forsøg paa en fredelig Tilnærmelse til Tydskland. Det laae nær at forudsætte, at saasnart den danske Regjering begyndte at røre ved den Sag, saa vilde Tydskland svare: „Ja, det er godt nok; men hvad er det med denne Fæstning og denne Krigsrummel. Lad os først komme til en reen Aftale om det.“ Og saa var det paa et alt for tidligt Tidspunkt kommet frem, at det var for Tydskland, Hr. B. laae og byggede Fæstning, og saa kunde der let være kommet en forkeert Gang i l'Hombren. Det var Hr. Bahnsøns Fæstnings-speculation og den florerende Krigsrummel, der forhindrede, at de saa uventet fremkomne gunstige Betingelser for en Udsoning med Tydskland om de danske Slesvigere kunde prøves benyttede.

Danmark havde efter Freden til Wien alle politiske Betingelser for at kunne nyde den Lykke ved udelukkende fredelig Virksomhed at læge sine Saar og paa den Maade skaffe sig en respectabel Rang blandt Europas Folkeslag paa en Tid, da alle andre Smaastater, der ikke havde overstaet en Katastrophe, laae og forarmede sig i stræklammet Efterbølge af Stormagternes altopslugende Krigstillavninger, og havde derhos under denne beskedne og høist bequemme Livsform som Fredsstat en betydelig Chance for at faae den danske Deel af Slesvig tilbage.

Fæstningens
Løisning.

Dette er nu Altsammen sat overstyr med Kjøbenhavns Befæstning. Og derfor skal denne Fæstning rives ned. Det kan ikke hjælpe, at Hr. Scavenius i beskeden Uforglemmelighed af, at han i 1864 var blandt de c. 60,000 Mandfolk, der aftjente deres Bærnepligt uden at stille for sig, danser frem for Herrens Afsyn i Landsthinget og kalder den „en fuldbørdet Kjendsgjerning“ og at „nu ligger den der og er lagt der af lutter gagerede Sagkyndige, for hvem den er Indtægt og Erhverv, og at de Officerer, der sige, at den er det rene Banvid, ikke ere sagkyndige, fordi de ikke ere gagerede og slet ingen Fordeel kunne have af den“ — den maa alligevel rives ned, hvis General Hansens Spaadom ikke skal gaae i Opfyldelse.

Der har været en Tilbøielighed fremme til at synes, at Søforterne kunde det maaskee dog være ufsadeligt at lade blive

liggende, men at Landbefæstningen er det farligste. Det er ravgalt. Det er Søforterne, der erklære Kjøbenhavn for en Fæstning og give Enhver Ret til at styde den ned og behandle den som Krigsbaaben, og Landfæstningen er kun et latterligt Appendix. De ere lige skadelige. Kjøbenhavn maa være en aaben By. Paa anden Maade kunne vi aldeles ikke haabe paa nogen Neutralitet eller undgaae Ødelæggelse. Søforterne maae gjøres til civile Der, hvis man ikke vil sprænge dem i Luften, og ethvert Spor af den nye Artillerikirke maa sløifes med Jorden. Den, der elsker sit Fædreland med den Angst, der er den inderste Kjerne i al virkelig Kjærlighed, og som ikke er ligefrem Idiot, maa see, at hvis det ikke er en Lynleder, der fører lige ned i Folkets Seng — fordi intet Lyn gider gjøre sig den Uleilighed — saa er det en uhyre Kræftblyd, der i kort Tid vil æde Samfundet saaledes til Raadenskab paa Krop og Sjæl, at et Lynslag vilde være en Velgjerning, og at den derfor maa rives ned, og at dette er Noget, som maa gjøres heelt og gjøres strag. Noget Halvt kan ikke hjælpe her. Det sædvanlige danske Mellemdetostole-Raisonnement kan ikke bruges. Man kan ikke sige: „Saa, nu ligger Fæstningen der. Lad den nu ligge. Vi behøve jo ikke at gjøre Videre ved den, men kunne lade den forfalde. Lad os dog idetmindste spare de Penge, det koster at sløife den.“ Enten Fæstningen er i Forfald eller i fuld Stand, er den lige farlig. Den er ligesuldt stemplet i Folkeretten som et Krigsbaaben, Enhver er berettiget til at komme og tage. Og er den i Forfald, saa ville Tydskerne, saasnart Krigsmyndighederne trække op, komme og forlange, at vi sætte den istand, eller selv gjøre det paa vor Bekostning. Derfor maa man ikke krympe sig ved at spendere Penge til Sløifningen. Det er de første nyttige Penge, der er givet ud til Krigsanstalter i Danmark efter Wienerfreden. Det er sandt, at nu ligger den der. Men den ligger der Gudskeelov ulovligt og tiltrods for det store Folkesleertals forfatningsmæssige Protest, og den ligger der som et Product af en hazarderet Agitation og Cabale, sat igang af nogle faa Personer, hvem den har skaffet umaadelige Indtægter og umaadelige Levebrødsudfigter.

Og det kan blive af Betydning, at den ligger der saaledes. Det er ikke saa mange Aar siden, at man læste i „Dagbladet“ i Anledning af Martensens Ethik, at al denne historiske Kampren paa Regjeringen for Tabet af disse 3 usle Hertugdømmer var det bare Nonsens; thi Regjeringen havde hele Veien handlet i fuld Overeensstemmelse med Repræsentationerne; Repræsentationerne vare valgte af Folket og Folket havde altsaa det hele Ansvar for Tabet af de 3 Hertugdømmer!!*)

Dette glimrende Forsvar kan da heldigviis ikke føres for Fæstningen. Og saa fra den som fra alle andre Sider ligger denne Fæstning forsvarsløs hen.

Men det gjør ikke Bahnsen og hans Folk Noget. De risikere Jngenting. At sætte dette Land overstyr, er ikke nogen farlig Deeg. Det lærte man godt nok i 1864. Naar man har en solidarisk Presse med sig, saa vil den for sit eget Liv være nødt til at præke den Lære, at det er ligegyldigt, man selv har fremkaldt Skjæbnen; den vilde være kommen alligevel, Dæfning. og saa ville Folk med Begjærlighed gribe den Trøst og sige: „Det gjorde ikke Noget, det vilde være kommet alligevel“. — Pressen, der havde fremkaldt Novemberforfatningen, forhindret dens Tilbagetagelse og opflammet Bøvelen til Demonstrationer mod Kongen for at faae Krigen og derved give hele Europa Leilighed til at komme og hjælpe os, sagde naturligviis bag efter, at det gjorde ikke Noget og at det vilde være gaaet os acurat ligedan alligevel. — Men den Mand paa Samsø, der stak Ild paa sin Gaard og brugte samme Raisonnement, at det gjorde ikke Noget, fordi den kunde være brændt alligevel enten ved Lynnedslag eller anden Ildsvaade, blev dog dømt af Høiesteret.

Og saa om Hs. Maj. Kongens Forhold til denne Sag maatte Pressen lade som ingen Ting. Det er en bekjendt Sag, at Kong Christian havde det rette Syn paa Diebliffets Alvor

---

*) Udhævet her.

og ikke vilde underskrive Forfatningen og kun gjorde det nølende og, som det blev fortalt, paa det Forebringende af Hall — midt i de kjøbenhavnske Bøbedemonstrationer — at man ikke turde antage, at Rigsraadet vilde forkaste hvad det havde vedtaget saa saa Dage iforveien, hvilket Forebringende var urigtigt, idet Forfatningen var bleven vedtagen alene derved, at Ministrene stemte med og følgelig vilde være bleven forkastet ved en ny Afstemning, naar blot Ministrene afholdt sig fra at stemme. Alle de Opspind om formelle Vanskeligheder, der skulde gjøre det umuligt at faae Novemberforfatningen caaseret, er kun Historien om Prindsen, der drukner, fordi Etiquetten ikke tillader Noget at røre ved ham. Landet var i Livsfare. Dette stod over Etiquetten.

Men paa Grund af denne Pressens Anstrengelse for at skjule over dens egen Andeel i Skandalen og dylse det Hele ned i Vigeegyldighed er det interessante Factum aldrig kommet til sin rette historiske Gyldighed, at Kong Christian IX. i det alvorligste og farligste Regjeringsdilemma, der har været fremme her i mange Kongers Tid, var den kloge Mand i sit Raad og sit Land og at hans Forstaaelse af Situationen vilde have reddet Landet, hvis den samme Belopdragenhed og Respect for Kongens Villie, som nu er raadende i de øverste Lag, ogsaa havde været det dengang. Man vil neppe finde mange Konger i den hele Samling af Rækker, der saa historisk bestemt har været i dette Tilfælde. Men det vil ikke blive benyttet som Røgenting til Hans Characteristik, hvorimod Han vil blive overøst med Lovtaler og Vers, fordi Han har haft det Høimod at gjøre Plougs politiske Hæderlighed til Commandeur af Dannebrog.

Den Fordeel har Bahnsøn, at han ikke risikerer at komme i det historiske Forhold til Kongemagten, naar det resterende Danmark bliver sat overstyr ved hans Krigsdumheder. Thi ifølge Statscalenderen er H. S. Maj. Kongen høistbefalende over Krigsvæsenet, ligesom H. S. kgl. Høihed Kronprindsen ogsaa beklæder activ Stilling i Hæren. Det er altsaa for og af Hr. Bahnsøn maget saaledes, at det overfor Historien

snarere bliver Dynastiet, der dækker ham, end ham, der dækker Dynastiet — hvilket Sidste dog utvivlsomt var Grundlovens Mening.

En saa vigtig materiel Sag for et lille Samfund som Ny Krigsvei. dets Krigsopgave kan ikke bestemmes i Reebflagergang med Nyggen mod Nutiden og Fremtiden og Vinene stirrende mod Hjulet, hvorfra Traaden kommer, som man holder i sine Hænder. Naar et Samfund er blevet saa omkalfatret, som det danske blev i 1814 og 1864, saa kan man ikke blive ved at sige „Vi“ og kjøre i den gamle traditionelle Skure. Det var den Feil, der blev begaaet 1866—67 og gjentagen — som i det Foregaaende antydet — indtil Banvid 1880. Vi skulde vedblive at være Landkrigsmagt, efterat al Mulighed for at opføre nogensomhelst Slags Landkrig er tagen fra os. Og vi skulde gjentage det gamle Spil, der sidste Gang betalte sig saa godt, at have vore Krigsanstalter parate til, naar Leilighed gives, at foranledige og tage imod en Krig med Tjhdskland, for at vore Allierede kunne komme og hjælpe os. (Den Rauffin.=Bahn. Forsvarsplan). Dette er Galehuusforstand.

Det nuværende Danmark er den yngste Stat i Europa. Medens andre Stater befinde sig i en traditionel Udvikling, skulde vi finde Udgangspunkter og Former for en heelt ny Fremvæxt. Vi maae bære os ad som Stat aldeles som en fornuftig Forretningsmand bærer sig ad, der er gaaet fallit og begynder en ny Forretning. Han maa tage de nye Forhold og Omstændigheder i Betragtning. Han maa aflægge de gamle flotte Baner og Liebhæberier og holde sig fra det Hazardspil, der sidst voldte hans Ruin. Det maae vi ogsaa. Kunne vi ikke skaffe os Plads i Tilbærelsen paa anden Maade end ved den physiske Kraft, vi repræsenterer i vort Krigsvæsen, saa er vor Undergang vis. Den Lære have vi betalt dyrt nok.

Danmarks Krigsopgave har ikke det mindste med Fortiden at gjøre, men maae gjøres til Gjenstand for en ganske ny Betragtning.

Den store Fordeel ved Wienerfreden var, at vi kom ud af alt directe og indirecte Vasalforhold til Tydskland og fik Udfigt til under Folkeretten at kunne leve et selvstændigt fredeligt Liv.

Farerne ved den ny Situation vare:

- 1) at Folkerettens Værn kunde briste og Tydskland skride ind og erobre os, eller
- 2) at vi med eller uden egen Skyld kunde blive tvingne ind i en forud stipuleret og forpligtet Militair-Alliance med Tydskland — blive Tydsklands Krigsstat.

Den første Fare, Erobringen, kunde ved første Blik synes at være det største Onde, men er i Virkeligheden det mindste. Ligesom en Erobring, som i det Foregaaende viist, er aldeles ufandsynlig, medmindre vi selv fremkalde den, saaledes vilde den, hvis den skeete, ikke blot være en Sikkerhed for, at vi ikke kom ind under større Krigsbyrder end det øvrige Tydskland og heller ikke i Krigene bleve anvendte stærkere end efter den almindelige Lov for Krigens Gang og Tilfældigheder; men den vilde ogsaa frembringe et mere sammenfluttet nationalt Liv og et for et civiliseret lille Samfund sundere og mere passende Blik paa Krigs- og Militairvæsen, end den fremkastede løgnagtige Krigsrummel, hvorunder vi nu leve.

Den 2den Fare, den officielle Alliance, „Unionen“, vilde være en langt større Ulykke og en langt modbydeligere Statsform. Den vilde „degradere Befolkningen til at blive Preussere af 2den Klasse“.*) Vi vilde komme til at leve under en ufand, kun nominel Selvstændighed, til hvilken vi maatte hente Parolen i Berlin. Vore Militairbyrder vilde blive os forefrevne af Overkrigsherren og sikkerlig ikke i en mindre men større Maalestok end de tydske, og i Krigstilfælde vilde vi faae Alliance-troppers sædvanlige Skjæbne, at blive brugte som Stødpuder og til det værste Feltarbejde ved alle Leiligheder. Amnem transgressuri elephantos parvos præmittunt. Saaledes brugte Russerne Rumænerne i den tyrkiske Krig og saaledes ville vi ogsaa blive brugte. Derfor vilde Erobringen være langt at

*) Kronprinds Friedrichs Udtryk.

foretrække for Alliancen. Dog har Alliancen samme gode Side som Erobringen. Den vil gjøre Krigsvæsenet forhadet og udrydde al Krigsrummel.

Værre var det Værste ikke, som vor Seirherre — eller hvis man som Bahnsen ikke vil stamme sig for nogen Ting — „den Gud foroven, der raader over Danmarks Skjæbne“ ved Freden til Wien havde lagt for os paa vor Bei. Erobring eller Alliance. De vare begge Undergangsformer, men kun for vort Statsliv. Vort indre nationale og mentale Samfundsliv vilde de ikke alene ikke kunne kue, men de vilde gjøre det sundere og rense det for al chauvinistisk Forryktighed. Men den Undergangsform, som Hr. Bahnsen i sin Egenkab af Guds Finger nu har beredt os, havde ingen Skjæbne tiltænkt os dengang. Vi skulle frivilligt underkaste os værre Vilkaar, end hvis vi vare blevne erobrede. Vi skulle døe af Skrak. Vi skulle sætte Landets hele Velfærd i meningsløse Fæstningsværker og Kanoner og vi skulle opdrage hele Befolkningen, om der bliver Tid, gennem Generationer til med Begeistring at leve hen i den Døgn, at alt dette skal være et Værn mod Tydskland — og saa, naar det kommer til Stykket, træde ind i Rampen med hele Krigsmaskinen mod Tydslands Fjender. Vi skulle selv frivilligt og patriotiskt lave et større tydskt Krigsvaaben ud af os, end Tydskerne selv havde forlangt eller kunnet lave af os, hvis de havde erobret os! Og denne Sag har været den „paa-trængende Nødvendighed“, som har tvunget Godseier Estrup efter Samraad med Hr. Melleman til at gjøre en Opfattelse og Fortolkning af Forfatningen gjældende, som Ingen drømte om kunde gjøres, hverken den Gang Hs. Maj. Kongen underskrev Forfatningen eller da han underskrev den reviderede Grundlov, den Fortolkning, at Skattebevillingsret er Skattebevillingspligt og at Regjering med Landstying kan tage Pengene selv, naar Folkethinget siger Nei.

— Mange store Ting ere interessante ved deres ubetyde- Par-
lige og tilfældige Tilblivelse. Hærloven af 67, der har ført Dan-

Raasløff mark ind i dette fuldstændige Abracadabra af Krigsrummel, og hører til disse Ting. Dens Gjennemførelse var som bekendt Hærloven af 1867. General Raasløffs Værk; men de Bevæggrunde og Betragtninger, der overtalte ham til at paatage sig dette Arbejde, tage sig nu heelt besynderlige ud. — Der gaves mig tilfældigt mellem Lovens 1ste og 3die Behandling Anledning til at have flere Timers Samtaler med Krigsminister Raasløff om denne Sag og i en af disse Samtaler tilstod han med den ham eie- dommelige uforknytte Aabenhed ligefrem, at han var fuldstændig enig med „Den gamle Militair“ i hans Opfattelse af Danmarks Stilling og Opgave som Krigsmagt og at den hele foreslaede Krigstillavning var unyttig; men, tilføiede han, han havde ikke ladet sig trække herover fra sin Carrière i America for at spille Fiasco. Han havde strax stufket Fingeren i Jorden og lugtet, hvor han var, og Repræsentationen var et Galehuus. Han havde kun truffet to fornuftige Mænd, Andræ og Alf. Page. Alle de andre Formaaende vilde ikke høre Tale om Moderation i Krigsforberedelser eller opgive deres Revanche- tro paa Sverrig og Frankrig. Han deelte ikke disse Phantasier; men han troede, at den foreslaede Krigsmagtsordning kunde gjøre Nytte som Opdragelsesmiddel og Vaaben overfor Befolkningen og til at støtte Kongens Autoritet, som han dengang endnu ikke ansaae for tilfredsstillende betrygget, og derfor vilde han gjøre sit Bedste for at faae Loven sat igjennem. Men han vilde have Loven tilføiet den Slutningsbestemmelse, at den skulde vedtages paant om 5 Aar og til den Tid kunde man lo saa see, om dette Forhold havde forandret sig.

Denne Betragtning var ingenlunde ubeføiet og det var utvivlsomt den, der skaffede Hærloven Majoritet; men det var et Feilsyn af Raasløff, at dette meningsløse Krigsvæsen kunde bidrage til at styrke Kongeautoriteten, ligesom det nu er et Feilsyn af de Riig- og Landsthingsmænd, der følge Bahnsøn, at Landets Forarmelse paa Fæstningsbyggeri skal bidrage til at betrygge Capitalen mod Socialisterne. Ivertimod; er der Noget, der nærer Socialismen, saa er det Forarmelsen.

Raasløff var det fineste Hoved, der har havt med den

Sag at gjøre og utvivlsomt den største Begavelse, der har været fremme i vort offentlige Liv, og saaledes vare de Omstændigheder og Betragtninger, der bragte ham til at skaffe os Hærloven. Vi fik den som Baaben mod Folket og Bærn for Kongen mod de Bloug'er og Wille'r. De Bloug'er og Wille'r æde for længe fiden af Haanden, Folket ogsaa, men Hærloven staaer endnu som den berømte Skildvagt ved det een gang tjærede Plankeværk. —

Den Krigsopgave, det nye Danmark fødtes med i Wien, var at undgaae Alt, hvad der tænkeligt kunde give Anledning til nye Krigspectakler eller Krigsmaskopi med Tydskland. Vi maae passe paa, at vore Krigsanstalter ikke komme til at danne en beqvem Hænke paa os at tage fat i. Staae vi med hele Landets værnepligtige Befolkning officielt indordnede i et Krigsvæsen og med hele Landets Velstand anbragt i defensive Krigsanstalter, saa er vort Krigsvæsen Landet. Vort Krigsvæsen maa være saaledes indrettet, at den, der bemægtiger sig det, ikke dermed har bemægtiget sig Landet. Vi kunne ikke paa nogenjomhelst anden Maade forhindre eller firkke os mod, at Tydskland enten ved Erobring eller tvungen Alliance tager og strax bruger os som Krigsbaaben, naar en Krig udbryder, end ved at indrette os saaledes, at der skal en Tid paa flere Generationer til at opdrage og organisere os som Krigsmagt. Andet Forsvar eksisterer ikke for Danmark.

Det Wiener-Danmark er et født Neutralitetsland og dets Krigsvæsen skal kun være et Neutralitetspoliti. Vi skulle kun ved given Leilighed, naar den europæiske Krig kommer og hvis den naaer os, constatere vor Sympathi, og den maa altid blive for Tydskland. Paa det Punkt have vi aldeles ingen Selvbestedemmelsesret. Men vi have i dette Dieblif en langt vigtigere Selvbestedemmelsesret, den nemlig at indrette vort Neutralitetspoliti saaledes, at man er nødt til at lade os være neutrals, og den skulle vi benytte.

Her kan jo nemlig ikke være Tale om andet end simpel

Vor
Krigs-
opgave.

Neutralitet i Ordets gamle Betydning. En saakaldt væbnet Neutralitet, garanteret af Stormagterne med Forpligtelse for vort Bedkommende til at stille alt det Krigsvæsen paa Venene, vi orke, for at „forbære“ os, er jo det rene Vaas og Konsens for en saa elendig lille Magt. Vi ville jo i saa Tilfælde altid komme til at kæmpe mod een eller flere Stormagter, hvilket vi ikke kunne og hvilket derfor Ingen kan forlange af os. Vi kunne ikke bedre holde os en saadan Stormagt fra Livet med et Krigsvæsen til sidste Mand, som vi nu have, end med en ganske lille Styrke; og naar den paagældende Stormagt ikke vil respectere den lille Styrke, der markerer vor Neutralitet, vil han heller ikke respectere vor store Anstrengelse. Af Skræk for os eller Mangel paa Midler vil ingen Stormagt lade sig afholde fra at angribe os.

De gængse Phantasier om, at den Smule Stump Udkaat af Europa, vi udgjøre, i en Krig skulde have den Betydning for nogen fjerntliggende Magt, at den kunde være tjent med at sprede sig herop, ere kun et Foster af dansk militair Levebrøds-sagkundskab. Hertil kommer, at vi jo ere i det bestemte Tilfælde, at Tyskland paa ingen Maade vil finde sig i, at en Stormagt kommer og sætter sig fast her og overlade til os at see, hvordan vi kunne blive af med ham. Tyskland vil, saasnart saadant Noget truer, strax være bei der Hand og besørge det Hele. Her vil man nu komme med den forslidte Indven- ding, ogsaa af dansk Opfindelse, at Tyskland ikke vil have Raad til at svække sig ved at sende Tropper herop. Dette er ikke sandt og kom, hvis det var sandt, ikke os ved. Der kan jo kun være Tale om en Krig: Tyskland—Frankrig eller Tysk- land—Rusland eller Tyskland—Frankrig + Rusland. Men i alle tre Tilfælde vilde Modstanderne ved at begaae den Dumhed at vælge en saa ubequem, affides beliggende kostbar Valplads jo svække sig selv paa den egentlige Krigsfueplads i samme Forhold — financielt uforholdsmæssigt mere — og Tyskland vilde jo saaledes ikke have Anvendelse for den tilsvarende Styrke andensteds end her. Men den Slags Flagermus-Strategi paa saa lange og usikre Operationslinier vil neppe nogen Mod-

stander af Tjydsfland vælge. Danmark bliver kun Krigsfueplads ved egen Reclame og Anstrengelse.

Spørgsmaalet bliver nu: Skal dette Neutralitetspoliti være Landkrigsvæsen eller Søkrigsvæsen eller begge Dele? Her springer det strax i Dinene, at det bliver meget vanskeligt at paavise, hvad et Landkrigsvæsen skal bruges til. Mod Tjydsfland behøves jo saa godt som ingen Demonstration. En Krigspositur af os mod Tjydsfland er kun latterlig. Vort Forhold til Tjydsfland maa som antydet altid forudsættes at være venstabeligt, og Tjydsfland vil ikke bryde sit Neutralitetsløfte, medmindre en anden Stormagt bryder ind paa os, altsaa for at komme os tilhjælp. Men i dette Tilfælde bliver jo Tjydsflands Kraftoptræden for dets egen Skyld saa stor, at der ikke bliver Nødvendighed eller Plads for vore Demonstrationer.

Heller ikke paa Øerne kan der blive Tale om Anvendelse af Landkrigsvæsen uden at komme ud af Neutralitetsbegrebet og ind i den gamle Uendelighed „Forsvaret“. Kommer en Stormagt langveis fra seilende hertil med et saa colossalt Krigsapparat, at den først overvinder den tydske Flaades Modstand og det danske Søpolitie's Demonstrationer og derefter gaer iland paa Sjælland, saa er jo dermed Tæppet gaaet op for et saa storartet europeiskt Krigsfuespil, at vi slet ikke kunne spille nogen virksom Rolle med i det og heller ikke have Interesse af det, saa meget mindre som en saa latterlig utænkkelig Begivenhed jo slet ikke vilde være nogen national eller materiel Ulykke for os, naar vi ikke ligge med hele Nationens Blod og Velstand inde i et Krigsbaaben, som de tage og bruge og æde os op med. Ja, en saadan — som sagt utænkkelig — Krigsballade vilde være en reen Lykke for vort lille erhvervsfattigt beliggende Land. Den hele Bunke Penge, der krigebedes op, vilde blive lagt her. Befolkningen vilde komme til at bugue af Velstand som Rumænerne efter den sidste russisk-tyrkiske Krig og som Bønderne i Gritsø, Stoustrup, Stallerup, Igum og den øvrige Omegn omkring Frederits bugnede, efterat Slesvigholstenerne i Mai og Juni 1849 havde ligget og beleiret deres Krigsomkostninger op der. At være Krigsfueplads er i vore civiliserede

Krige ikke det samme, som det var i den store Napoleons Tid: Man skal kun præfervere sig mod at være dømt forud til at betale Krigsomkostningerne.

Om Erobring af en saadan Langveis fra tilseilende Magt er det altfor barnagtigt at tale og det grændser til Gemeenhed at binde det uvidende Folk Sligt paa Vermet for at lægge det i Skat. Hvad Nytte skulde Frankrig, Persien eller Rusland have af at ligge med os som erobret Land? Danmark er dog ikke saadan som en herreløs Ø i Sydhavet, som Enhver kan komme og erobre og beholde. Hvis vi skulle erobres, vil Thydf-land nok hævde sit Præabonnement paa den Forretning.

For noget Landkrigsvæsen kan der saaledes ligesaalidt blive Anvendelse paa Verne som i Sjælland. Man kan maaskee stille et Par Kanoner op under Kronborg, som Capit. C. T. Sørensen saa gjerne vil have, for at holde Justits i Farvandet og gøre vor Politimyndighed bemærket ogsaa fra Landjorden, skjøndt et flydende Batteri i Sundet vilde være mere correct; men andre Artilleriplacements omkring ved Farvandene kunne ikke ansees for tilraadelige og det hele Landkrigsvæsen kan indskræntes til, hvad der er nødvendigt til Opretholdelsen af den sociale Orden, til Bevogtning af de offentlige Ting og Hønnertjeneste; maaskee bedst i Form af et stort Gensdarmcorps.

Den Omstændighed, at her aldeles ingen Anvendelse kan tænkes for et Landkrigsvæsen, er den lykkeligste Eiendommelighed ved vor nye Situation. Derved ere vi blevne henviste, ja ligefrem tvungne til at vælge en Form for vort Krigsvæsen, der ikke blot er det eneste Anvendelige m. H. t. Opgaven, men som derhos er det fuldstændige Ideal af et Krigsvæsen for en lille Neutralitetsstat, der for enhver Priis maa undgaae at være Militairstat og ligge med hele Folkets Blod og Velstand inde i et Krigsvæsen som paa en Præsenteerbakke og som endelig vil give os en større ydre Anseelse og et bedre Fornuftpræg, end noget andet Krigsvæsen i denne Millionhærenes og Finantsmilliardernes Tidsalder kunde give os. Vort Neutralitetspolitiskal alene være et Søkrigsvæsen.

Farvandene ere vor eneste Defensive og der kan neppe Søkrigs-
 tænkes nogen Krigsøventualitet, hvor der kan blive Anvendelse væjen.
 for Andet end Søkrigsvæsen for at constatere den krigeriske
 Holdning, vi ønske at indtage. Lad os først tænke os den
 berømte „Fjenden“, der skal komme seilende. Det maa jo
 blive enten Rusland eller Frankrig eller England. Men hvem
 han saa er, saa skal han komme seilende, og det bliver altjaa
 aldeles nødvendigt at levere vor Constatering mod ham paa
 Søen, i vore Farvande. Men det maa erindres, at dér gaae
 vi jo ikke alene længer. Tydskland gaaer der med. Og er
 det lykkes den seilende Fjende at rende den tydske Flaades
 Modstand og vor Constatering overende, saa vilde det da være
 meningsløst at begynde en ny Constatering paa Landjorden.
 Hvad enten det bliver en af vore to Svigermagter Rusland
 eller England, der komme og bombardere deres Svigerfader ud
 af hans Rede, eller det bliver Frankrig, vil det jo, som foran
 antydet, i intet Tilfælde være af saa colossal Vigtighed for os
 at forhindre dette Besøg, at vi behøve at kæmpe paa Liv og
 Død mod det. Vi have jo kun Forpligtelse overfor Tydskland,
 og den have vi jo indfriet ved vort fælleds Nederlag paa Søen.
 Hvad derefter skal gøres ved den landgangne Fjende, faaer slet
 ikke Lov til at blive vor Sag. Den Sag vil Tydskland af-
 gjøre. Finder Tydskland sig deri, saa kunne vi sagtens finde
 os deri; thi vi ville kun have Fordeel af deres Besøg.

Ogsaa i vort militaire Forhold til Tydskland vil et Sø-
 krigsvæsen under alle Forhold være det formaalstjenligste. Have
 vi en anerkjendt Neutralitet, saa vil Tydskland jo i sin egen
 Interesse ikke falde paa at bryde den, med mindre en anden
 Stormagt har brudt eller er ifærd med at bryde den. Og ere
 vi ikke anerkjendte, saa have vi jo ikke Andet at gjøre end at
 constatere vor Sympathi for Tydskland og det er ikke alene til-
 strækkeligt, at vi gjøre dette paa Søen, men Tydskland vil
 aldeles utvivlsomt sætte langt mere Priis paa vor Assistance
 som Sømagt i de fælleds Farvande, end om vi ligge og drive
 her med et stort Landkrigsapparat, der altid maa blive dem

mistænkeligt og ikke kan have anden Virkning end maaskee at lave en Krigsfuueplads her, hvor Thydskland maa træde op.

Saa er der jo rigtignok Plougs skandinaviske Solnedgang: en Krig med Sverrig — at den europæiske Statsfikkerhed kunde blive saa opløst, at en Magt som Sverrig kunde bryde den europæiske Fred og føre en privat Erobringskrig heroppe. Men heller ikke dette vilde Thydskland i Længden finde sig i. Vige siden Carl XII.s Besøg her for Kjøbenhavn have Svenskerne jo forresten været ganske stikkelige; men skulde de komme og erobre os, saa vilde det jo egentlig ikke være en saa stor national Ulykke, at det var Umagen værd at sætte hele Landets Velfærd i en Rustning for at forhindre det. Det vilde jo være den saa længe imødesete Scandinavisme — „Altter det Skilte fører sig sammen“ — og vilde kun gaae ud over bort eller det svenske Kongehuus, hvem af dem, der traf det korteste Straa. De ere jo Begge omtrent lige adkomftsberettigede. Men dette Skræmmebillede vilde det vel dog være alt for barnagtigt at stille op i fuld Alvor. Saa meget har den fornuftige Scandinavisme siden sin Solopgang ganske sikkert efterladt sig af Virkning, at Sligt ikke kan tænkes.

Men det Curioseste er, at selv om man vil opstille de samme Luftphantasier, som Kjøbenhavns Fæstning er bygget paa og de nogle og Trede Millioner Kroner militaire Extraudgifter allerede ere formøblede til, saa kunne disse Phantasier ikke realiseres paa anden Maade end ved et Søkrigsvæsen og slet ikke ved en Fæstning.

Som disse utrolige Fæstningsanstalter nu ligge hen der, skulde de sikke Kjøbenhavn mod Overrumpling. Først heed det sig, at de skulde sikke Kjøbenhavn mod at blive skudt ned, hele Landet og Gud veed hvad. Nu skulde de sikke den mod Overrumpling. Det gaaer Landet rundt og det er man glad ved. Kjøbh. er nu sikket mod Overrumpling. Det kan man jo sagtens sige; thi hvad skulde det være for Røvermagter, der saaledes seilede omkring i den dybeste Fred og overrumplede Bjer? Det kan man sige om enhver By i Europa, saalænge der er Fred. Men hvis der kunde være Tale om en virkelig

Ovrrumpling, at — som man ikke har undseet sig ved at fremføre som Argument for Fæstningen — „Fjenden“ ganske lumskelig i den dybeste Fred kunde komme seilende med „eet eller to Skibe“ og give sig til at skyde Byen ned, eller en Ovrrumpling ved en Krigs Udbrud uden forudgaaende Krigserklæring, saa kunde en fast Fæstning naturligviis aldrig sikkre derimod. Dertil fordredes, at hele Landets Krigsstyrke skulde ligge der altid. Og saavidt i Galsskab vilde man vel dog ikke engang kunne drive det danske Landssting, at det vilde bevilge Penge til at lade Landet ligge i permanent Krigstilstand af Skræk for en Ovrrumpling.

Hvis den Tanke, at sikkre Kjøbenhavn mod Ovrrumpling, var Noget værd, hvilket den ikke er, saa kan dette kun skee ved at gjøre den til en aaben By og ved seilende Artilleri, Skibe, der ligge ude hele den isfrie Tid og optage Kampen mod Høveren saa langt borte, at den ikke naaer Kjøbenhavn. Kunne Skibene ikke staae sig, saa kommer Høveren til Kjøbenhavn; men den bliver ikke beskudt, fordi den er en aaben By og Kampen er nu overstaaet. Er den en fast Fæstning, saa skal hele Byen brænde, førend Fjenden indlader sig i nogen egentlig Fægtning med Fæstningsværkerne.

Kjøbenhavn har samme lykkelige Naturbegunstigelse som alle Sjællands andre Kystbyer. Den kan paa een Gang være aaben By og være Fæstning. Uden faste Fæstningsanstalter er den i Folkeretten legitimeret som aaben By og Tungen kan give sig til at skyde paa den uden at bryde Ketten. Og med flydende Fæstningsværker er den en bedre Fæstning end nogen anden almindelig Fæstning. Thi Kampen om den kan aldrig komme til at naae den. Det skulde være en dum Nation, der ikke tilsidst vilde faae Vinene op for, at det ikke kan gaae an at sætte hele Landets Velfærd til paa at skaffe Kjøbenhavn af med denne lykkelige Naturbegunstigelse.

Fordelene ved denne Form for vort Krigsvæsen, der ligesaa Fordelene meget er dicteret os af Landets naturlige Giendommeligheder

som af vor Rang mellem Staterne, vor politiske Situation og de eventuelle Krigsopgaver, der kunne stilles os, ere meget iøinefaldende.

1. Det vil stille os i et reent og fjært Lys overfor Tydskland og betage os ethvert Anstrøg af med vore Krigs= anstalter at tilstræbe tydskfjendtlige Krigsforviklinger.

2. Dermed ville tillige Udsigterne for det saa ømme Punkt: det danske Slesvigs Tilbagevindelse sikkerlig træde ind i en mindre haabløs Phase.

3. Det vil gjøre det temmelig ligegyldigt for os, om vi blive en anerkjendt eller ikke anerkjendt Neutralstat — det sidste vil sikkert være det fordeelagtigste —, idet den Rolle, en fjært= liggende Magt — mod al Sandsynlighed — kan komme og tvinge os til at spille i en europæisk Krig enten ved at besætte Dele af Landet eller ved at tage Commandoen over vort Krigs= vaaben eller begge Dele, ikke kan blive ødelæggende for os eller mere, end vi med Lethed kunne bære, selv om denne Tilstand skulde vare i længere Tid.

4. Det sikker os mod, at vi med hele Nationens Blod og Velstand kunne komme til at danske med i en saadan Krig efter fremmed Ralveskind.

5. Det vil vel endog saa gjøre vor Deeltagelse i en hvilken som helst europæisk Krig i høi Grad usandsynlig, hvilket er Idealet af et Krigsvæsen for en saa lille Magt.

6. Det vil kun lægge Beslag paa en i Forhold til Landkrigsvæsenet ringe Deel af Befolkningen og gjøre det muligt for os i disse Staternes krigsfinancielle Selvmordstider at ind= frænte vore Militairudgifter til en Sum, der ikke som nu vil komme til at spille den afgjørende Rolle i vort materielle Liv og forarme os.

7. Det vil give Folket et sundt og ædrueligt Begreb om dets Betydning som fysisk Magt, der i Krigstilsælde vil spare os for den uhyre nationale Skuffelse, de nuvalerende Krigs= declamationer uundgaeligt ville berede os.

8. Endelig ere vi ved at vælge det os af Naturen og alle Omstændigheder anviste Vaaben i det exceptionelt heldige

Tilfælde, at vor Krigsforberedelse ikke bliver som nu en udelukkende materielt og aandeligt tærende Samfundsbyrde, men en ogsaa for Freden nyttig Institution, der vil tilføre vort materielle Liv ikke ubetydelige Fordele. Vi ere et søfarende Folk og burde være det i endnu højere Grad, end Tilfældet er for Diebliffet. Alt hvad der gøres i Retning af at befordre og ophjælpe Søværnet, er derfor absolut af stor materiel Fordeel for Nationen. Jo mere Anledning der gives til at dyrke Sølivet og den hele dermed følgende Trafik og Industri, desbedre. Med et stærkt udviklet Marineliv følger en Mængde Foranstaltninger, hvoraf den private Søtrafik kan drage den største Fordeel. Hvis det i korte Træk kunde oplyses, hvilken Andeel f. Ex. den engelske Marine har haft i det uhyre Opsving, det engelske Søværn har taget i Tidernes Løb, vilde det maaskee vise sig, at det engelske Marinebudget trods de uhyre Summer, det andrager, dog giver glimrende Renter.

Naar man som sagt ikke vil følge Hr. Bahnsen i hans ligesaa taftfulde som delirerende Mundsvær, der har gjort saa megen Dylke hiinsides Sundet og som blev saaledes forstaaet, at vi sagtens kunde tage over og banke Svenskerne, saa kan der ikke tænkes nogen Form for Danmarks Deeltagelse eller Optræden i en Krig undtagen ved et Søkrigsværn. Selv om saadanne Chauvin-Opstød som det, der nys har lydt, at selv Individider af et lille Folk maa have Udsigt til Mulighed for at udføre en Bedrift andre Steder end i Smaagaderne, skulde vække Blodtørst, saa vil ogsaa denne sandsynligere sluffes paa Søen end i Bahnsens Fæstning. Det danske Thermophylæ kan kun tænkes paa Søen og netop i den Phantasi, som Fæstningen er bygget paa, at en „Fjende“ kan bære sig saa taabeligt ad at komme seilende med 40,000 Mand stuvet ned i en Transportflaade for at slaae sig ned her. Er dette en Tænelighed, saa er det en langt større Tænelighed, at det vil kunne lykkes den danske Flaade at rende hele denne Ladning isænk. En Krigsspeculation, der løber ud paa at ligge parat med Folkets hele Kraft og Velstand for, naar Krigen kommer, at lade hele Landet ligge aabent og lukke sig inde med Krigs-

væsenet i en Fæstning og vente paa, at nogle Allierede skulle komme og banke Tjenden, affjærer enhver Mulighed for Krigs- og Bedriftshumeur allerede af den Grund, at Befolkningen af Armod vil være bragt i Rejsningen, længe før Krigsmomentet indtræder. Dertil kommer, at den allierede Krigsstyrke slet ikke kan tænkes, der skulde formaae ved Landgangsoperationer at jage Tydskerne ud af Landet, naar de have besat det. Intet vorrent Menneſke kan være bekjendt at raade Fremtidens Muligheder paa en ſaa forſtandsforladt Maade.

Runne vi derimod ved at indrette os med et Søkrigsvæſen fikke os mod, at Landet bliver udtæret af Krigsforberedelser og tillige have Mulighed for dermed at træde ſaaledes op i en eventuel Krigſſituation, at det baade er tilſtræffeligt til at conſtatere et Fredsbrud eller Overfald og præſtere Alt, hvad der med Billighed kan forlanges af en ſaa lille Magt, ſaa er dette viſſelig den ſtørſte og ſmukkeſte Bedrift, der tør drømmes om i et ſaa lille Land, ſaa viſt ſom et Forſvar ſkal gaae ud paa at bevare Landet og ikke paa at ſætte det overſthr. Naturligviis vil dette føles ſom et Ryk i Strikken om den proviſoriſke Forſvarshals og fremkalde Snappen efter Beiret i de ſædvanlige Raab, at det er Forſvarsnihilisme, Mangel paa Drabelighed o. ſ. v. Men det er løgnagtige Raab. Bahnſons Fæſtning, ſom Tugen kan ſeile til Sydſra og ſom Tugen har Tid og Raad til at beſøge nordſra og ſom Tydskerne alene, hvem vi ikke tør prøve paa at tage det op med, kunne komme marcherende til, er den reneſte „Forſvarsnihilisme“ og kun poſitiv Forarmelſe. Et Søkrigsvæſen derimod indeholder den eneſte Mulighed for Krigspoſitivisme, ſom kan tænkes i dette Land.

Slutnings- Digreſſion. Man kan ſige, at det er Skade, at vor Marine ikke har havt rigtigt Die for den Sag og traadt op mod dette Landkrigsrumleri, mens det var Tid. Hertil maa bemærkes, at det har været meget vanſkeligt for Marinen at komme frem ved denne Leilighed. Førſt ſatte Landagitationen, efterat hele Ridderpreſen havde meldt ſig til dens Tjenelſte og ved ſin Frelſens

Hær, Selvbefatning, Kanonfruentimmer o. s. v. i med en saadan Fart og Kraft, at det var haabløst at prøve paa at ffrige den over. Dernæst var dermed Façonen angiven, og det geraader kun Marinen til Vre, at den ikke vilde indlade sig paa et Kapløb i Markskrigeri for en Sag, der for Skrigerne fornemmelig var en Standsfag og personlig Fordeelsfag. Dernæst havde Agitationen et saadant Regjeringspræg, at det blev en Oppositionsforretning at gaae imod den, saa meget mere som den blev startet under deres egen Minister som Krigsminister og med ham i Raadet under hele Evolutionen. Der var vel før og ogsaa under Agitationsperioden fremkommen respectable Indlæg fra Søofficerer, der havde rigtigt Sigte paa, at Marinen i den fremstaaede Krigssituation selvfølgelig maatte være Hovedbaabnet; men de hængte endnu fast i Forestillingen „Forsvar“ og indviklede sig derfor i utopiske Combinationer af Sø- og Landoperationer, hvilket naturligtviis havde tilfølge, at de bleve slagne ned og bragte til Forbløffelse af Landspeculanternes Raab om, at saa vilde „vor næste Krigs (!) Rapport“ komme til at begynde som Us-Rapporten: „Da det ikke lykkes Marinen at forhindre Fjendens Landgang, maatte vi opgive hvert Haab om Forsvar“ (hvilke uheldige Ord forresten kun have Betydning som Falliterklæring fra Armeen) og at for hvert Skib, vi kunde anskaffe, kunde Thydskerne anskaffe 25.

Først for kort siden, efterat den allerede formidable Sum Penge var formøblet til Fæstningen, fremkom den store Udtalelse i Rigsdagen af Marineminister Ravn, at vor Krigsopgave kun var at „constatere“ vor Holdning. Dette slog Sømmet paa Hovedet. „Den gamle Militair“ havde allerede 1880 forklaret det Samme, at vor Opgave kun var at „demonstrere“ vor Holdning. Men „constatere“ er ligesaa godt. Med denne Udtalelse slog Hs. Excellence Ravn Det fast, som skulde have været slaaet fast for 10 eller 20 Aar siden, at Ordet „Forsvar“ slet ikke kan bruges i Danmark. Det blev opfundet i 1866 af den Confusion, der kaldte sig Forsvarscommissionen, i den Tro, at det var et fredssommeligere og spagfærdigere Udtryk end Krigsvæsen. Men det forholder sig

aldeles omvendt. „Forsvar“ og „Forsvarsvæsen“ er alt for broutende og vilbødende Forestillinger for os. Tyskland kan tale om sit Forsvar. Frankrig og de andre Stormagter ligesaa. Men vi kunne ikke kalde vore Krigsmidler for „Vort Forsvar“. Det Blad maa skaffe sig et andet Navn. Alt Forsvar er offensivt og forudsætter mindst Liighed i Styrke. Defensivt Forsvar er Død. Det er ikke „Forsvar“ kun at kunne give Anledning til og Undskyldning for Angreb. Vi kunne kun holde et Krigsvæsen.

Men denne epochebebudende Udtalelse kom som sagt 10 Aar for seent. Var den kommen frem i rette Tid og havde den danske Marine med Marineministereu i Spidsen traadt kraftigt op med denne fornuftige Grundvold under sine Fødder, saa havde der været Haab. Nu, efterat Bahnsøn havde faaet alle Pengene, var den foreløbigt kun et desperat Raab efter Deligencen, der allerede var svunget om Hjørnet.

Det er et farcastisk Træk, at de to Mænd, der have besørget Landet ikklædt denne mærkværdige Krigsrustning, nærmest falde ind under Betegnelsen Civilmilitarister. Hverken Ravn eller Bahnsøn ere militaire Erfaringsmænd i anden Forstand end den, at de have havt Lov til at gaae i Uniform det meste af deres Liv. De ere Begge mere Ferlens Mænd end Sværdets Mænd. Ravn er gammel Matematiklærer. Bahnsøn er Chemilærer. De have hentet deres hele Sagkundskab i Privat-erhverv, og deres Portefeuiller ere et Slags Informatorhonorar. Ingen af dem har erhvervet militair Judicium og Overblik gennem continueerlig praktisk Tjenstudvikling og Ingen af dem har havt en saadan Deeltagelse i vore Krige, at de have havt Leilighed til paa nært Hold at observere den danske Krigsnatur i det kritiske Kampøeblik — Seir eller Nederlag. Den, der ikke med sine egne Øine har seet, hvilken Virkning det har paa den danske Soldat, at han gaaer med den ulykkelige Samvittighed i sin Tornhyster, at han er 1 mod 40, skulde ikke have Lov til at sidde og udkaste Drømmerier om at gjøre Bedrifter

med ham. Den Samvittighed tynger ham ned. Det er det samme, hvor mange patriotiske Foredrag, der er holdt for ham, hvor mange fædrelandske Sange, han har været med til at synge, hvor mange Krigsløgne der er heldt i ham og hvor mange halve Bayere og hele og halve Historier han har druffet i Begeistring over Fædrelandet. Saasnart han seer den første skudte Kammerat blive baaren forbi, vaagner denne Samvittighed og tvinger ham til som Fornuftvæsen at gjøre sig selv det Spørgsmaal: Hvad kan det nytte? Ingen Nation kan gjøre Krigsbedrifter i en saadan indvendig Røstning. Nei, giv os vore Legioner tilbage, Varus! Giv os vore gamle Slesvigholstenere! Dem kunde vi slaa med.

Nu maa det indrømmes — thi der skal Ingen kunne beskylde os for, at vi hænge os i Bedanterier —, at den Erfaring, der vindes ved Ferleslag, kan være ligesaa god som den Erfaring, der indvindes ved Krigslag til at afgjøre det Spørgsmaal, om der er Mening i, at et lille Samfund paa 2 Mill. Mennesker vil stille det som sin første materielle Opgave at være Krigsstat; thi dette er jo egentlig et ganske civilt Menneskeforstands-Spørgsmaal, der ikke har det Allermindste med Gueværgreb og militair Fagroutine at gjøre. Det burde Hr. Estrup, paa hvis Navn det Hele dog skal gaae ind i Historien, have forstaaet for længe siden og dermed indseet, at han selv kan læse eller tænke sig til akkurat den samme Sagklogskab. Saa Meget ligger da ligesom, at naar Hr. Ravn officielt erklærer, at Danmarks Krigsopgave er kun at constatere vor Holdning, og Bahnsen samtidig sætter hele Folkets Blod og Velstand ind paa at gjøre Reclame for en selvstændig Krig fra en Fæstning, et Forsvar, saa svinge disse to Ferler mod hinanden, og saa er Hr. Estrup exponeret stillet mellem dem med sit Ansvar.

Den, Guderne ville lade gaae tilgrunde, gjøre de først blind. Dette gjælder om os. Vi ville aldrig før bagefter see Fordelene eller de gode Sider ved den nærværende Tilstand.

Vi have kun Die for Manglerne og en forunderlig Trang til at forberede os paa, at der skal komme noget Urimeligt udefra og hjælpe os af med dem. Den danske Forstand venter helst et nyt Dannebrog fra Himlen. Saaledes gif det os med Heelstaten. Der habdes kun Die for de Ulemper, Forholdet til Tydskland voldte; ikke for Fordelene: Herredømmet i Farvandene og Kongens Magt til at værne Sproget i Slesvig mod Bold. Derfor fatte vi den overstyr. Og saaledes gaaer det os nu ogsaa med Wienerfreden. Vi stirre os blinde paa det Tab, vi lede, og ville ikke sætte Priis paa, ja ikke engang aabne Vinene for Fordelene ved den nye Tilstand, før den ogsaa er sat overstyr.

Navnligt med Hensyn til sit Forfvar blev det nye Danmark saa eiendommelig heldigt situeret som intet andet lille Land, ja, man kan næsten sige, som intet værgeløst Dyr i Naturen. Vor store Fjende var nu bleven vor store Beskytter, vor store og eneste naturlige Defensibe. Vi behøvede bare Forstand til at see det. Vi ligge i Læ bag ham som Skibet under Klippen. Hans colossale Vælde kan hverken volde os fornøftig Vengstelse eller ægge os til Kraftanstrengelse. Vi kunne ingen Kraft stille op mod ham. Hvadenten vi have 2 Mand under Gevær eller alle dem, vi formaae at avle med 2 Millioner Mennesker, ere vi lige nær ved eller langt fra at kunne gjøre nogen Modstand. Den Eventualitet, at vor Nabo-colos kunde blive ondfindet og bryde ind over os, er det derfor unyttigt at gaae i Vengstelse for. Den maa vi leve under paa samme Maade, som Indbyggerne af vulkanske Egne leve under Udsigten til vulkanske Eruptioner. Dog er der den Forskjel mellem hine Indbyggere og os, at vort Uhyre ikke er en død og uberegnelig Naturkraft, men en med os selv beslægtet Fornuftmasse, som vi kunne omgaaes med Forstand og paa hvis Sindelag vi ved en forstandig Opsørjel tør gjøre os Haab om at kunne have nogen Indflydelse. Dette er jo unægtelig et Slags Smaakaarsliv. Men naar vi have forsonet os med det — og det burde jo egentlig ikke være saa vanskeligt; thi Stormagt kunde vi jo dog under ingen Omstændigheder blive —

faa have vi den store Fordeel af at ligge bag denne Ræmpes Ryg, at han for sin egen Skyld ikke vil taale, at Nogen kommer og gjør os Fortræd.

Desuden er der psychologisk Rimelighed for, at Tyskland mere og mere vil komme ind paa at føle sig i Taknemmelighedsgjæld til os for den store Tjeneste, vi gjorde dem i 1864 ved at give os til at stydes med dem og derved ikke alene friede dem ud af det uhyggelige Forhold, de saa længe havde maattet finde dem i, at her laae et lille Monarchi, der med sin Sømagt beherskede de fælleds Farvande og i Krigstilfælde kunde tage Parti mod dem og ved at blokkere deres Havne tilføie dem langt større materielt Tab, end de med deres Landhære kunde tage Regres for ved Brandstatninger paa Halvøen, men ogsaa derved aabnede Veien for deres paafølgende store Seiersgang og det tyske Keiserdømmes Stiftelse. Det vil ikke være aldeles taabeligt at haabe paa, at det tilsidst vil gaae op for Tyskland, at vi have været dem en god lille Kamerat. Deres Historiefrivere anerkjende det jo allerede.

Og i Lø af denne naturlige Defensive nyde vi den meest ubetingede Selvfændighed som Nation og Samfund, der gjør det muligt for os i No at udvikle al den Fortræffelighed, vi ellers maatte være i Besiddelse af. Denne Tilstand er visstnok ikke værre, end at den er værd at søge bevaret med alle de Forstandsmidler, der staae til vor Raadighed, istedenfor at vove os ud i harzarderende og forarmende Muligheder for at sætte den overstyr.

Denne Tanke har jeg som Enkeltmands Røst søgt at skaffe Følgang lige siden 1865, uden at jeg derfor vil sige, at den er min. Der er, som bekjendt, ingen Tanker der tilhører Nogen. De ligge omkring i den fælleds Livsluft, og det er et Tilfælde, hvem de falde ind. Den samme Tanke kan falde Forforskjellige ind paa samme Tid. Denne hører vel ikke engang til det Slags Tanker, der egne sig til Giendomsstrid. Ingen kan kalde det en Tanke, som han har fundet paa, at han gaaer

paa Venene og ikke paa Hænderne, eller at han, naar han vil tage fra Kjøbenhavn til Malmø, ikke prøver paa at gaae, men feiler, eller at han ikke pløier sin Mark med en Harve, men med en Ploug, ell. lign. Hvad der ligefrem paahydes af de naturlige Forhold, kan ikke kaldes en Opfindelse. Af samme Slags er, som foran viist, den Tanke, at det Krigsvæsen, vi skulle have, maa være et Søkrigsvæsen. Den kommer af sig selv.

Det er derfor muligt, at Mangfoldige have havt den samme Tanke; men jeg troer ikke, at den har været fremsat i denne bestemte Form af Andre end af mig. Den er ikke fremsat her paany i det forsængelige Haab, at den hele Fæstnings-svindel med sine „conservative“ Indelukker, Forter, Phraser, Kanoner, Levebrød o. s. v. strax skal falde for den som Jerichos Mure for Præsternes Trompeter. Der skal Tid til at aabne Øinene og Tid til at vende. Den offentlige Magt er bleven tagen med en Trumf. Kjøbenhavn er ikke befæstet mod en Overrumpling; men den er bleven befæstet ved en Overrumpling. De Folk, som have besørget Overrumplingen og som kunne befrygte Ansvar gjort gjældende mod sig, befinde sig i en Balmacedas-Position. De maa kæmpe for den paa det bare Liv. De maa blive ved at smide Millioner i Vandet paa Middelgrundsfortet og rundt omkring, som Balmaceda maatte lade stybe det ene Hold unge Mænd efter det andet for at imponere Pøbelen. Det er sikkert nok. Men de uventede Ting ligge rundt omkring og ere ligesaa sikre. Selv om den nysvakte Krigsforhaabning ikke bliver til saa Meget, at Danmark kan komme til, hvad der nu speculeres paa, at slaae sig sammen med Frankrig om at hjælpe den asiatiske Populationsbølge ind over Europa — Dr. La Lehmanns Spøgelse! og den forudsigte Form for Europas Undergang; den skulper alt i Finland — og saaledes fremkalde den endelige Katastrophe, saa kan der ske andre Ting. Pengene ville snart være brugt op. Misvæxt og Producternes Værdisvindstot kunne komme til. De vise sig alt i Horisonten. Dvintesfentzen af den styrende Forstand i Danmark behøver ikke

at blive ved at hedde Lars Dinesen. Det længe kan et Samfund med Hunger vel ikke blive staaende paa Hovedet i en saadan Muddergroft af Nedværdigelse. Eller det kan gaae Landets Lars Dinesen som Paulus, eller hvem det var, i Uveiret. Frelsen kan vise sig i et Lynglimt. Dette kan skee før Nogen aner det. Og jaa kan det være godt, at Veien er kjendt og stikken ud.

Man vil naturligviis marchere op med den hele Bataillon af de sædvanlige Phraser og Flostler om Fjender, Fædrelands-kjærlighed og Forsorenhed. De ville alle findes gjendrevne i det Foregaaende. Derimod kan der fra en anden Side ønskes Forklaring om den finantsielle Begrændsning for et saadant Søkrigsvæsen. Hertil maa svares, at naar man ad rationel Veie ved en Sammenligning med andre Magter og den Vigtighed, Krigsvæsenet er for dem, vil søge Størrelsen af det danske Krigsbudget, saa kan denne ikke udregnes større end til de gamle 6 Millioner Kroner for hele Krigsvæsenet. Men paa Grund af den udmærkede Egenskab ved det Danmark af Naturen anviste Krigsbaaben, at det bliver en ogsaa for Freden ikke unyttig Institution, vilde der ikke være nogen Ulykke i, om man, for at blive i det eengang tilvante Flothedsspor, gik ud over denne Sum, selv om den skulde løbe op til et aarligt Budget af 12 Millioner Kroner.

Endelig skal bemærkes, at det nuværende Artilleri-Befalingsmands-Personale vilde kunne bringes til fuld Anvendelse i Søkrigsbaabnet, ligesom Obergangen til det nye System ogsaa lettelig vilde kunne udføres saaledes, at det nu eksisterende Befalingsmands-Personale ikke kom til at lide noget Tab, men fik Lov til at avancere sig selv ud af Tilværelsen paa selv samme materielle Vilkaar, som de nu have Udsigt til. Det vilde være ubilligt, om Staten vilde lade et Systemfiske komme til at gaae ud over Personer, som den staaer i contractmæssig Forpligtelsesforhold til. Det kunde Staten gjøre efter en Krig, saaledes som skete i 1864. Den kunde dengang affædige de hjemvendende Officerer efter Pensionsløven og fige til dem, at

de endda skulde være glade ved, at de ikke vare blevne skudt, som de jo havde forpligtet sig til. Men denne Tankegang kan ikke bruges ved et Systemskifte i Fredstid.

Per tot discrimina rerum befinde vi os da endelig igjen i Selskab med vore Tre Bonner, som vi slap Side 46 midt i den bahnsonste Forsølgelse mod Sarauw i „Berl. Tid.“ Det journalistiske Gensdarmersifirma gaaer nu over til den anden Deel af Beviisførelsen for, at „v. S. neppe har Krav paa Medfølelse i Danmark“, og hente denne fra hans patriotiske Virksomhed som kritisk Militairforfatter. Som Følge af, at S. er et af de i det Foregaaende omtalte lykkelige Menneſter her-tillands, der har ligesaa fuldkommen Raadighed over det tydske som over det danske Sprog, er han ogsaa optraadt som Forfatter paa Tydsf, hvilket naturligtviis er reen gefundnes Tressen for de skrivende Herrer som Middel til at lægge ham for Hæd. Alt, hvad han har skrevet paa Tydsf, er det rene Landsforræderi. Han har været Medarbejder af „Vöbells Jahresberichte“, men skjøndt Dhrr. maae kalde dette Organ „det saa høit renommereede militaire tydske Tidsskrift“ og indrømme, at der „var intet ligefremt Urigtigt i hans Beretninger“, saa ere de ligefuldt nederdrægtige, fordi de ikke indeholdt den mindste Smule dansk chauvinistisk Løgn.

Endnu værre gaaer det S. med den i Leipzig udkommende „Internationale Revue“, af hvilken han ogsaa har været Medarbejder. Her har han ikke alene leveret en skrap Kritik af „det danske Hær- og Befæstningsvæsen“, men han har ogsaa ligefrem dristet sig til at gjøre Nar ad Bahnsøn. Tænk! „Han har saaret vor Hær paa dens ømfindeligste (sic!) Punkt.“ Han har sagt, at de tilgaaende Officerer neppe vare i Befiddelse af kun middelmaadig Dannelse, „en Anke, der, hvis den fandt Tiltro i Tydskland, var nok til at nedstemme Tilliden til en

Hær!! En mærkelig Tanke, at det er i Tydskland, man skal have Tillid til den danske Hær! Skulde Munden allerede dengang i Distraction være løben over paa v. Bahusson med, hvad Hjertet er fuldt af, og hvad man nu her fra Kjøbenhavn har faaet Hr. Dellbrück o. A. til ligesfrem at bekjendtgjøre i tydske Organer, at det kun kan være til Brug og Nytte for Tydskland, at han her ligger og laver alt dette Krigsvæsen? Hr. Manicus hdmyster dog vist „Berl. Tid.“ mere end nødvendigt, naar han gjør den til geworbent Organ for et saa qvalmende Hykleri, at det skulde være en skjult Sag for den tydske Krigsstyrelse, hvad Dannelse de danske tilgaaende Officerer have, og at den Sag overhoved skulde have Nogetsomhelst at betyde enten for Tydskland eller os. Det er som det skulde være en forræderisk Dphsning at skrive i et tydsk Tidsskrift, at Danmark er 696 □ Miil stort med 2 Millioner Mennesker, eller at Tivoli, tiltrods for, at det er til stort Divertissement for Tilreisende, er en dansk Dagdriveranstalt. De tydske militaire Bedkommende kjende Hr. Bøjsens Hærløve og hans Organisation af Officeresskolen bedre end nogen Dansk i en Hast kan forklare, hvis det er Noget, som de bryde sig om, og man maa være sig bevidst at have bragt et Blads Læsere langt ned i Stupiditet ved Agitation, naar man drifter sig til at bilde dem ind, at det er patriotisk at troe, at man i vore Tider kan ligge skjult med Kroppen, naar man bare som Strudsen stikker Hovedet ind i en Bust.

At faae danske Løgne colporterede i Tydskland er let nok. Man kan sagtens sende en Forsvarsnisse eller anden gebroffen Person ned til tydske Redactører med den dundrende Løgn, at Kjøbenhavn er en farlig By som Basis for franske og russiske Flaaders Angreb paa tydske Østersøhavne, og ved Gesandtanstrengelse og for Betaling faae dem til at skrive det i deres Blade; men den tydske Marine og den tydske Krigsstyrelse veed lige godt, at Kieler Havn behersker Østersøen, og at ingen russisk Østersøflaade kan komme til Kjøbenhavn, ligesaa lidt som nogen fransk Flaade kan komme fra Kjøbenhavn ned i Øster-

sjøen uden at passere Kieler Havn, og at Rjøbenhavn ikke har mere Betydning for en Østersøkrig end Løgstør.

Ligeledes skal Sarauw i samme „Intern. Revue“ have skrevet om „Forsvarsbefræbelsene herhjemme“ det Samme, som alle Direkasserne paa Forsvarsmøderne fik med og som Høirepressen har haft flere løbende Men Spalte fulde af, at „de vare rettede mod Tydskland“, — som om det var Noget, Tydskerne aldrig havde faaet at vide, hvis han ikke havde skrevet det! Fremdeles skal han have skrevet om vort Hærvæsen, at det hørte til de „wunderlichsten militärischen Einrichtungen, die existieren“, og om Befæstningsanstalterne: „es ist dies gewiss der wunderbarlichste Befestigungsplan, der je zu Tage gefordert ist“, hvilket ogsaa skal stemple ham som en reen Fædrelandsfjende. Men hvorledes skulde Capit. Sarauw, naar han nu eengang havde lovet at skrive om disse Ting — og han stod som affædiget Officeer ikke i nogensohelst Forpligtelse til Hr. Bahnsøns Erhvervs-kunster — undgaae at betegne dem saaledes for et sagkyndigt Væsepublicum, hvis han ikke skulde sætte hele sin Anseelse som forstandig Militair-sagkyndig overstyr? Den hele Characteristik er jo ligefrem euphemistisk. „Wunderlich“ er vistnok et barmhjertigt Udtryk for de Bøjsen — Bahnsønske Hær- og Befæstnings-kunster.

Det er ikke ufisfigt af den bahnsønske Journalistik at fremstille det som landsfjendeligt at skrive i de tydske Militair-organer om dansk Krigsvæsen i Forbindelse med, at det uden Skaanjel mod General Kauffmanns og Høierestaændes Familieerindringer accentueres som noget Vignende, at han har været Insurgentofficeer. Men Opstillingen af denne Thesis bliver jo let ubehagelig for Hr. Bahnsø og Medinteressenter selv, der ogsaa beskyldes for at skrive i de tydske Organer. Det Landsfjendtlige maa vel dog bestemmes af den Tendentz, det Skrebne har havt. Hvis S. som betalt Mand af den Clique, der har faaet disse landsfarlige Krigsanstalter lagt hen som en Haan og Trods mod Folket og Forfatningen, havde ligget og lovpriist dem i den tydske Presse som Herligheder, i den Hensigt, at disse Lovpriisninger skulde gaae over i den danske Presse og

give disse fordærvelige Anstalter Autoritet og overtale Befolkningen til at forløse sig med dem, saa havde hans Virksomhed været foragtelig og landsfjendtlig.

Men S. var jo i det stik modsatte Tilfælde. Han havde af reen patriotisk Overbeviisning og ikke alene uden Spor af Udsigt til personlig Fordeel, men med sikker Udsigt til Magthavernes Had og Forfølgelse, — som han da ogsaa høstede i rigt Maal — underkastet disse løierligt tilverdenkomne Krigsanstalter en sandfærdig og i høieste Grad jaghyndig og jagklog Kritik, og befandt sig derved i næste Overeensstemmelse med sit Lands forfatningsmæssigt berettigede store Fleertal af Befolkningen og dens Repræsentation, saa at han var i sin gode Ret til at antage, at hvis hans Kritik skulde faae nogen Virkning hjemme, saa kunde det kun blive en god. Dette kan ikke kaldes landsfjendtligt. Er noget af dette tydske Skriveri forargeligt, saa er det de danske chauvinistiske Forsøg paa gjennem tilhueladende tydske Udtalelser at skaffe den danske Krigsagitation Anseelse i Danmark.

Men den Hjælpse, det har været Dr. Manicus's ministerielle Medarbejdere at stemple Saraus's tydske Forfattervirksomhed saaledes i den officielle „Berl. Tid.“, er ikke Noget mod den ligefremme Sviir, det er dem nu, da han er bragt i en saa ynkelig Situation nede i Tydskland, at kunne hagle løs paa ham for hans danske Skribentvirksomhed. De have hidtil ikke rigtigt kunnet binde an med ham eller faae Haas paa ham; men nu kunne de det. Denne Saraus's patriotiske og meget fortjenstfulde Forfattervirksomhed som Modstander af den bahnsoniske Krigsindustri characteriseres naturligtvis ligeledes som fædrelandsfjendisk og som Noget, der maa berøbe ham alle rettænkende Medborgeres Agtelse og Medfølelse. Han har ikke alene skrevet en Række skarpt kritiske Artikler i „Benstrepresjen“, men „han har endog tilfidesat al Undseelse ved selv at angive sig som Forfatter til alle en „Veterans“ Artikler“! Og Bahusson, som han dog havde al Grund til at være taknemmelig mod, fordi han paa en saa gentil og patriotisk Maade havde skaffet ham hans Afsteed, han maatte ved enhver Velig-

hed holde for, hvilket Medborgere endelig maa mærke sig! De nævne de Artikler, de ansee for de værste; men det Allerværste, de vide at fortælle Medborgere om ham, er dog dette: „Derimod fandt Benstres Handlinger og særlig dets Nægtelse af Bevillinger til Forsvarets Fremme en varm Forsvarer i ham; i tydske Tidsskrifter fremhævede han det for Danmark lykkelige Forhold, at det besad et Folkething med tilstrækkelig sund Sands til at modsætte sig vanvittige Fæstningsprojecter.“ Saa fikke føle disse anonyme Fyre sig i den Gensdarm- og Provisorievælde, de leve af, at de tør betegne det som Landsfjendtligt at forsvare den Modstand, som Repræsentationens store Fleertal gjør mod et constitutionelt Overgreb af saa stor Betydning for Skattefolket!

Den Forbrydelse, Capit. Sarauw har begaaet og som berøver ham Ræv paa Medborgeres Medfølelse, er saaledes, at han i sin litteraire Optræden har omtalt det danske Krigs- og Hærvæsen „i en nedsettende Aand“ og „revet ned paa Hæren og paa Krigsbestyrelsen.“ Men derved fremkommer det Curiosum, at saa er Bahnsøn selv en Mand, der ikke fortjener Medborgeres Agtelse. Han har selv været med til at „rive ned“ paa Krigsvæsenet, før Styrelsen af det blev hans egen Madpose. Ikke blot hans bekjendte stupide Artikler i „Dagbl.“, der havde tilfølg, at han med saa ublid Haand blev revet ud af sin hyggelige Einnistung paa Officeersskolen, vare af den Slags; men der udkom i 1872 to anonyme Tvilling-Piecer, den ene: „Bemærkninger i Anledning af Hærlovens Revision“ (Forlag E. Jespersen), den anden: „Og saa et Par Bemærkninger i Anledning af Hærlovens Revision af en ældre Militair“. Forfatterne til disse to Piecer vare resp. Oberst Lundbøye, Chef for Officeersskolen, og Capitain Bahnsøn, Chemilærer ved Officeersskolen. De levede Dør om Dør og det var en bekjendt Sag, at de havde lagt deres Hoveder i Blød sammen og i Forening lavet disse to Hjerneproducter. Sarauw har aldrig skrevet Noget, der i den Grad haaner og gjør Nar ad det danske Krigsvæsen og Styrelsen, som dette Firmaproduct, og der har vist aldrig været skrevet noget saa Takt- og Hensyns-

Løst om den Sag. Og det af to gagerede Mennesker, der beklædte saadanne Stillinger som Chef for Landets Officereskole og Lærer ved den. To af Staten lønede Modeller for de vordende Officerer at uddanne sig efter! Alt stilles af dem i det latterligste Hys ligefra: „det aabne eller skjulte Apparat, der hedder Krigsministeriet“ gennem alle de militaire Autoritetsstrin — Generalinspecteurer, commd. Generaler o. s. v. — lige ned til Forpleiningscorpset, der kaldes et „Dingleapparat“. Dog byder Retfærdigheden at bemærke, at det første Skrift paa eet Punkt var ubahnsomt og i Retning af det Fornuftige, forsaavidt Forfatteren finder, at den daherskende Krigscommerz allerede er alt for dyr og udtærende for Landet, og foreslaaer den reduceret til 7 Mill. Kr. om Aaret. Hvad troer Hr. Bahnsøn, der var blevet af ham og Hr. Lundbye, hvis vi dengang havde haft en Pressegeneral til Krigsminister?

Desværre fik v. Bahnsøn ikke sin Hevn tilbunds slukket paa Saraaw. Han fratog ham strax hans Titel, Decoration og Pension. De to første Straffe kunde han isølge egen Magtfuldkommenhed erqverere. Derimod havde han som bekjendt det Uheld med Pensionen, at saavel Overretten som Høiesteret slet ikke kunde give ham Medhold i, at Saraaws Controvers med den thdske Statsstyrelse indeholdt nogen Forløbelse mod de danske Love, og derhos havde han den Uergrelse, at S. allerede i Begyndelsen af Sommeren 1887 blev frigiven og løsladt af den thdske Fængslings-Comedie. — Men det maa man lade dem, disse Krigsjournalister, flittige og flinke til deres Madpose ere de. Dommen kom hertil d. 12 Februar og allerede d. 13 Febr. om Aftenen var Manicus i Skyklapper og fuld Harnes spændt for dette Ueselspark og v. Bahnsøn paa Triumphbukken. Og nu gif Ueselsparket videre gennem hele den geworbne Presse som en stor national Seiersjubel og var Dagens Thema i lang Tid.

Den gamle thdske Keiser havde Ret i, at denne Gottesfugung er en underlig Ting. Den er undertiden saa indviklet, at den er svær at forfølge gennem sine Snoeninger til sit Udspring. Saaledes ogsaa her i disse Tre Bonner. Den saa

voldsomt retfærdige Høiesteret i Leipzig dømmer Sarautw til at have spoleret den tydske Krigsmaskine og derved forstyrret von Bismarck i hans Arbeide og mod hans Villie skabt den Fredstilstand, hvori Europa nu hviler. Men det var von Bahnjons Misundelse, der gjorde Sarautw til den tydske Krigsvældes Efterstræber. Havde v. Bahnjon ikke skaffet Sarautw hans Afsteed for hans udmærkede Krigshistorie, saa kunde S. aldrig være kommen ind paa den Virksomhed; thi det forbød sig af sig selv, saalænge han tjente i den danske Armee. Det bliver saaledes — saa pudsig det er — v. Bahnjon, hvem Vren tilkommer som den egentlige og oprindelige Destructor af den tydske Krigsmaskine, og overfor alt det, han har maattet høre om, at han ingen Krigsbedrifter har gjort, kan han med fuld Ret svare, at han har gjort det, der er større, at han selv har skabt den Fred, vi leve i, og som har givet ham Ro til at faae Kjøbenhavn befæstet og som bør hedde den Bahnjon—Sarautwske Fred.

Men naar nu dette ikke kan være anderledes — hvilket det ikke kan, efter hvad v. Bahnjon selv har ladet oplyse i Berl. Tid. for 13 Febr. 1886 om den Sag — saa kan det heller ikke gaae an, at en Bedrift, hvori den danske Krigsminister er saa uomtvisteligt indfiltreret, raabes ud som uhæderlig og en Slags Forbrydelse fra dansk Side. Det kan ikke hjælpe, at man siger: „Ja, men Bahnjon vidste ikke af, da han gik op til Thomsen og arrangerede Sarautws Afstedigelse, at dette kunde have den Følge“. Thi dette gjælder fuldt saa vel om Sarautw. Han havde heller ikke Anelse om, at hans krigsvidenskabelige Activitet havde anrettet en saa forfærdelig Ødelæggelse paa den tydske Krigsmaskine, før den Leipziger Høiesteret vistnok til hans Forfærdelse oplyste ham derom. De gik begge To iblinde. Men v. Bahnjon er Marsjagen, derom kan ikke disputeres. Sarautw er kun Begyndelsen af Virkningen.

Det kan ogsaa af andre Grunde heller ikke gaae an at etablere det som en national Forbrydelse eller uhæderlig Ting at komme i Collision med fremmede Landes Fædrelandskjærlighed

eller Sømmelighedsregler. Vi læse om Opdagelsesreisende, at de af vilde Stammer, som de færdedes imellem, ere blevne grebne i Lovovertrædelser efter de Wildes Begreber og dømt til Døden og bundne til Træer for at skydes med Pile, men saa blevne reddede paa vidunderlig Maade i det yderste Dieblif. Dette vækker kun vor Medfølelse og Ingen falder det iud at betragte dem som vanærede efter de hjemlige Begreber, fordi de have været i denne høist ydmygende Situation og dømt til Døden. — Hvis en dansk Fyrste eller Krigsmand rejser til China eller Japan og der paa et Theehuus eller Forlystelsessted af Ukjendskab til Landets Vedtægter og Sømmelighedsregler vækker saadan Anstød ved sin Opførsel, at han bliver overfalden og næsten flaaet ihjel, saa vilde det da være meningsløst, naar han kommer hjem, at betragte ham som en vanæret indenlandsk afbøt Mand.

Naar man nu vil sige, at den ved Bahnsøns og Carausus fælleds Virksomhed fremkomne Daad var lumsk og et Indgreb i Eiendomsretten osv., saa kan dette vel paastaaes. Men dog maa der tages noget Hensyn til, hvem det er, der plyndres fra. At tage Noget fra en Røver for at give det tilbage til den rette Eiermand, er vel ikke almindeligt Røveri, selv om det skeer mod Godtgjørelse af Omkostningerne. Nu har jo Tydskland i længere Tid hertilands selv havt Ord for ikke at have stor Respect for Eiendomsretten. Det var derfor ikke naturligt, at der herfra skulde vises Tydskland nogen stor Medlidenhed, naar det selv engang blev Gjeastand for voldeligt Angreb paa sin Eiendomsret.

Hertil kommer, at vi Danske ikke kunne have skjellig Grund til at løbe til og klappe i Begeistring ad det af von Bismarck indførte nye Capitel i Moralloven, at militaire Anstalter skulde betragtes som hellige Hemmeligheder. At den tydske Militarisme efter sine uhorste Bedrifter har kunnet etablere sig med en saadan Urefrygt for Militairvæsen i Tydskland, at enhver Bagtparade af Befolkningen skal betragtes som en katholsk Christi Himmelfart, og at Chefen for den tydske Bælde føler sig i den Grad overmodig, at han ikke vil finde sig i, at nogen Fremmed saa

meget som skeeler efter en tydsk Bajonet, kan noteres som et interessant Udslag af Krigsstorheds-Staldmod, men der er ikke Mening i, at vi Danske beundre eller lystre denne moralske Dagsbefaling. Den hele Lære om Krigsvæsenshemmeligheder i Fredstid er kun opstillet Vigtighed, der, som sagt, blev rigtigt stemplet af selve den tydske Krigsminister, von Schellendorff, da han i Rigsdagen erklærede den for „barnagtig“ og sagde, at „hvis Nogen kom og tilbød ham en fransk Fæstningsplan, vilde han ikke give en Silbergroschen for den.“ Derhos har man officielt Beviis for, at Tydskland selv har begaaet det samme Tyveri. General Moltke har i den tydske Rigsdag erklæret, at han ad hemmelig Wei ikke blot havde skaffet sig fuld Efterretning om det franske Geværers Construction, men selve Geværet, saa at han kjendte det ud og ind. Det hele Dptrin med Sarauw var kun som en Panteleeg i en Julestue.

Men disse Betragtninger ere aldeles overflødige for at bevise, at den Forfølgelse, Sarauw var Gjenstand for her hjemme, kun var en Dpgjørelse af privat Mellemværende og at v. Bahnsen kun benyttede hans Collision med v. Bismarck som en beqvem Leilighed til at komme ham tillivs. Beviset herfor indeholdes i den danske Regjerings Holdning overfor den anden i Sagen implicerede Danske. Det var denne i Sagens Acter og i Domspræmisserne omtalte „Däne, Namens Hansen“. Det blev oplyst om ham med samme Sikkerhed som om Sarauw, at han var Chefen for det franske Bureau des renseignements, den Mand, som havde engageret og sat Sarauw igang og den Mand, som v. Bismarck egentlig søgte. Det hele Forhold blev under Sagen med samme Sikkerhed oplyst for Hansens Bedkommende som for Sarauws. Han havde altsaa gjort sig skyldig i den selvsamme Forseelse, som den danske Regjering fandt sig forpligtet til at straffe S. for og var ligesaa offentlig compromitteret i den europæiske Journalistik. Men hvorledes kan det nu forklares, at denne Mand ikke alene ikke leed nogen- somhelst Overlast og hverken blev berøvet Orden eller sat ud af den Forbindelse, han siges at staa i til Regjeringen; men endog saa i sit Huus i Paris har givet Audients til og modtaget

Bejøg af danske Excellencer og Stormænd og viist dem Gæstevenslighed og Tjenester og været bon Kamerat med dem? Det er visseelig ikke Meningen hermed at opfordre til ogsaa at anstille Forfølgelse mod ham, thi den Sag vedrører i vore Dine ikke hans Hæderlighed og kommer slet ikke den danske Regjering ved; men det maa være evident, at naar Hansen ikke har forseet sig mod den danske Regjering for selvsamme Forhold, saa kan Sarauw heller ikke have forseet sig. Det kan ikke anføres som nogen Forklaring, at der ikke er overgaaet ham nogen Dom; thi Dommen er ligegyldig. Han vilde være bleven dømt, hvis han var bleven tagen. Det er kun Forbrydelsen, der maa være det afgjørende, og den er konstateret ligesaa godt for Hansen som for Sarauw, og naar den ikke er strafværdig eller nedværdigende for den Enes Bedkommende, kan den retfærdigviis heller ikke være det for den Andens. Men i hvert Fald fremgaaer det heraf til Evidents, at Forfølgelsen mod Capitain Sarauw herhjemme er iværksat mod ham, ikke for hans Collision med de tydske Fædrelandsinteresser — som den gav sig Udseende af — men for hans Collision med de bahnsonske Befæstningsinteresser — quod erat demonstrandum.

Saaledes er det forhaabentlig lykkedes os ved denne lille Studie at give et historisk Indblik i den indfildrede Samvirken af de Kræfter, der have frembragt det lykkelige Afsnit af Verdenshistorien, hvori vi nu leve og som vil beholde Navn af den Bahnsjon-Sarauwske Fredsperiode. Det er disse Tre Bonner. Bon Bismarck, paa den Tid Krigens og Fredens Herre, hvis Hensigt at bryde fjendtligt ind paa os var bleven opdaget i det danske Krigsministerium, von Sarauw, der kommer og spolerer hele det tydske Krigsvæsen og von Bahnsjon, der ved at gaae op til Thomsen gjør Sarauw til denne frygtelige Helvedesmaskine.

De ville Alle blive overleverede Efterverdenen i Kunstværker. Bon Bahnsjon vil blive hugget i Marmor saaledes,

som Naturen har skabt ham, og sat ovenpaa Fæstningen, naar den bliver færdig og alle Millionerne ere brugt op, og derfra have Udsigt til den Ære engang at blive ført til Berlin sammen med Kanonerne og maaskee opstillet ved Siden af Løven fra Flensborg Kirkegaard. Von Bismarcks prægtige, imponerende Skikkelse vil i Bronze og Marmor og Jern blive gravet op i Moser og Ruiner i mangfoldige Exemplarer flere Tusind Aar efter, at den europæiske Civilisation er gaaet under, og von Sarauw vil vel ogsaa som den, der har lagt Strop og Navn til, i al Beskedenhed komme til sin Ret. Det danske Folk var 540 Aar om at faae reist en Taknemmelighedsfigur for Niels Ebbesen. Naar der er gaaet en lignende Tid, vil Touren maaskee ogsaa komme til hans nærmeste Efterfølger.

Anmærkning. Manuscriptet til denne Piece var allerede i sin Hovedform færdigt i December 1890; men Udgivelsen blev opsat paa Grund af nødvendige private Forretninger, der maatte tilendebringes først. Som Følge heraf er der i det Foranstaaende Udtrykk og Syns punkter, der af Uagtsomhed ere blevne staaende i Præsens. Hvor Sligt findes, bedes man erindre, at det præsentiske Tidspunkt er 1890.

Et lignende Exempel paa den bahnsønske Kampmethode i Krigen for Portefeullen og Fæstningen afgiver Krigshistorikeren Capitain C. Th. Sørensen. Han havde gjort sig Hr. Bahnsøn og hans Forretning meget ubekvem ved en med stor Ihærdighed gennem en Række ført Opposition mod den krigsvidenskabelige Fæstning og en dermed følgende heftig Polemik med den krigsministerielle Phrase, i hvilken Hr. Bahnsøn hver Gang skjulte sit Nederlag ved Hjælp af den sædvanlige Fanfare fra det geworbne Pressekor. Men tilsidst følte han sig saa forbitret og afmægtig i den Kamp, at han maatte gribe til sit vante Argument og som bekjendt affædige Sørensen fra hans Stilling i Generalstaben som Udgiver af krigshistoriske Arbejder. I Anledning af denne Begivenhed udgav Capit. S. et lille Skrift: „Min historiske Virksomhed ved Generalstaben, et Par nødvendige Forklaringer“, hvori han gjorde Rede for sit Forhold til Generalstaben og de nærmere Omstændigheder ved Afskedigelsen. Dette lille Skrift, der saa godt som ikke indeholdt Andet end factiske Oplysninger, blev nu gjort til Udgangspunkt for et krigsministerielt Felttog mod Capit. Sørensens private Liv og Virksomhed, der begyndte i den ministerielle Spalte i „Dagbl.“ for 13 Juli 1890 med Titel: „En ny Martyr“.

Det var selvsamme Fremgangsmaade som den mod Sarauw anvendte. Først Forfølgelse paa Brødet, derefter Forfølgelse i Spalten paa privat personlig Anseelse. Naturligvis er det Artiklens fornemste Opgave at fremstille det som den retfærdigste Selvfølge af Verden, at en Minister i et Land med constitu-

tionel Forfatning, hvoraf Discussionsfriheden er en af Grundpillerne, da maa være berettiget til at affædige Enhver, han staaer i Forhold til og som nærer og offentlig udtaler andre Anskuelser om et — ikke engang forfatningsmæssigt afgjort — offentligt Anliggende end dem, Ministeren arbejder med. Men efterat have besørget dette defensive Grinde gaaer Artiklen over til Offensiven og lebner der neppe Capit. S. Væe for 2 Skilling. Først henrettes han som Videnskabsmand og Forfatter. Alt hvad han har skrevet duer ikke. Generalstaben har selv en Chauvinistisk Legende paa Værkstædet om Executionen 1864 og følgelig benyttet Leiligheden til at henstille Sørensens udmærkede Bog om dette Mars Glendigheder som et subalternt Mafværk. Hans „Meddelelser fra Krigsarchiverne“ ere pludselig blevne uden Værdi og hans „Kampen om Norge“ stryges med et Par affeierende Ord ned i samme Sphære. Hans litteraire Personlighed smides ud i „Dagbladets“ Publicum som en Forfatter, der er „springende og uklar i sin Fremstilling og som skriver et daarligt Dansk“!! Saa uvidende i Mysterierne fra Trearskrigen er Hr. Bahnsen og hans Mænd, at de ikke ane Uraad i at lade Indviede mærke, at der bruges saa elendige Redskaber som „Den dobbelte Bedet alias Krigsløgnene fra Grøsten“ i den krigsministerielle personlige Forsølgelse.

Man kan ikke sige om den krigsministerielle Journalistik, at den behandler sit Publicum med stor Veneration. Den tager paa dem omtrent paa samme Maade, som afdøde Oberst Falkenberg tog paa de danske Forsvarsforsamlinger — som en Hob, man kan fortælle hvad det skal være. Det er dog noget for naibt, at man fra Krigsministeriet vil fortælle det Publicum, der læser disse Ting, hvad der er god Historie, Generalstabens eller Capitain Sørensens. Det Publicum er i Gjennemsnit allesammen Folk, der forstaae at læse og bedømme en skriftlig Fremstilling bedre, end de Skriverkræfter, der benyttes i Generalstaben, forstaae at skrive, og den Dom, der lyder fra den Kant, kommer let til at lugte ilde. Enhver, der blot har prøvet at læse enkelte Afsnit af Generalstabens store historiske Værker, f. Ex. Krigen 1848—50 og ligeledes det, der er kommet af

Executionen 64, vil snart opdage, at det er en endeløs Bunkes Contoristarbejde i drøvende Cancellistiil af selv samme Intelligentscaliber som Talerne paa Forsvarsmøderne og de bahnsønske Avisartikler. Det er slet ikke Historieskrivning i den Forstand. At være Historieskriver er som at være Billedhugger, Maler el. lign. Det er et Talent. Det er Noget, som man ikke kan commandere Enhvemsomhelst til at være som til at være Contoir- eller Departementschef i Krigsministeriet og sætte en General til at være Chef for. Et saadant Talent er Capit. Sørensen. Det har han tydeligt nok viist. Hans Bog om Executionen 64 er ligefrem et Mesterstykke. Det er en offentlig Hjemmelighed, at han for at faae Lov til at udgive dette Værk maatte lade det circulere hos dem, der vare personligt interesserede i Begivenhederne, og at han paa Grund heraf maatte lade det skrive om 2 Gange; men tiltrods for disse luttrende Skjærtilde findes dog alle de begaaede Synder i hans Bog, saa kunstfærdigt puttet ind i den befalede chauvinistiske Tone, at de interesserede Critici ikke have bemærket dem, medens de staae der tydeligt nok for dem, der have tilstrækkelige Forudsætninger og skarpe Dine nok til at læse dem. Den vil faae en større Betydning, end Noget nu seer, som Standard og nødvendigt Correctiv til det chauvinistiske Stortværk om samme bedrøvelige Materie, som nu er under generalstablig Fabrication. Saavel ved denne Bog som ved sin „Kampen om Norge“ og sine øvrige historiske Arbejder har Capit. Sørensen skabt sig en Ære som Militair-Historieskriver, der staaer saa høit, at Hr. Bahnsøn og Hr. Schroll, selv om de staae paa Skuldrene af hinanden, ikke kunne naae op og begrænse den med deres misundelige Fingre.

Men Krigspalten næies som antyndet ikke med at gjøre det af med Capit. Sørensen som Privatmand, Forfatter og Modstander af det herskende Krigsregimente; den leverer samtidigt det Uhyggeligste, man endnu har seet i Brødkampen for Fæstningen, et krigsministerielt Angreb paa en enkelt Mand's personlige Deeltagelse i Krigsbegivenhederne 1864. Dette Bagvasferi er lagt tilrette med en utrolig Ærfædi. Først

maa det bemærkes, at det vilde være uanstændigt at anstille en almindelig Kritik over den Virkning, disse to Døgns (5te og 7de Febr.) utrolige Strabadser, Lidelser og Pinsler — om hvilke Hr. Bahnsøn og Schnack, der laae her i Kjøbenhavn i deres lune Senge, slet ikke have Ret til at tale med — havde paa de Forskjellige i Forhold til deres forskjellige legemlige Modstandskraft, ligesom det overhoved vilde være en Uanstændighed at lægge nogen Vægt paa, hvad den Enkelte foretog sig i denne fuldstændig haabløse Situation; men det gaaer over alle Grændser at trække en enkelt Mand frem af denne Hur-lumhei og give det Udseende af, at han har prostitueret sig fremfor de Andre.

Der var Exempler nok paa bristende Kræfter baade i Form af mentale Bildelser og legemlige Collapser, der selvfølgelig yttrede sig i Forunderligheder, som der nu 26 Aar efter gjerne kunde gøres et storartet Generalstabsgræn med. Der var Mogle, der laae Fatamorganaer, Slotte og løierlige Ting. Folk med store Commandohverv erklærede sig utilregnelige og beslutningsubdygtige og satte sig frivilligt under Formynderskab. Af disse Tilfælde kunde der have været fortalt et stort Capitel Krigshistorie.

Men Capit. Sørensens Tilfælde falder ikke engang derindunder. Enhver i hans Sted vilde have været hjemfalden til den samme eventuelle Generalstabsfjæbne 26 Aar efter. Han var, efter Brigadens mislykkede Forsøg paa at gøre Holdt ved Sankelmark, i sprængt Tilstand kommen ind til Flensborg. 3die Comp. af samme Afdeling var i samme Tilfælde. Dette Comp. havde faaet en Ordre om at støde til Regimentet syd for Flensborg. Capit. S. havde faaet en anden Ordre om at indstibe sig i Flensborg. De to Befalingsmænd conferrere om, hvilken Ordre der skal være den gjældende og sende i denne Forlegenhed en Ordonants til Pladscommandantskabet, der kommer tilbage med den Besked, at de skulle gaae ombord. Vi gad see de Compagnichefer, der i dette Tilfælde ikke havde valgt at gaae ombord. Det er utrolig perfidt at fremstille, hvad de her blive enige om at vælge, som Omhu og Kjælnskab for deres

egne Personer. En Compagnichef i Krig kan aldrig være sig selv. Han er sine Folk. Han har uafsladeligt disse 400 Dine stirrende paa sig, om han ogsaa er den Mand, der passer rigtigt paa deres Fordeel. Han griber instinctmæssigt efter ethvert Soulagement for dem, ethvert Middel til at gjøre dem Strabadjerne taalelige med samme Begjærighed, som et Barn griber efter Slikkeri. Og saaledes skal han være. Det er en daarlig Compagnifører, der ikke — som det ligefrem hedder i Sproget — „stjæler“ til sit Compagni. Man „stjæler“ hvor og hvad man kan komme til: Soulagement, Forpleining, Dvarterer, frivillige Gaver o. s. v., d. v. s. man er om sig. Det er en Kamp for det nærværende Dieblik af et Liv, som man ikke veed, om varer til imorgen.

Dertil kom, at enhver Befalingsmand i dette Dieblik stod med nedslagne Dine og en Slags daarlig Samvittighed overfor sine Folk. De vare som opskræmmede Bilde. Der var bleven vendt op og ned paa dem indvendigt. Det Hele var dem ubegribeligt, kun saa Meget kunde de tydeligt nok see, at der var skeet noget Galt fraoven (den uhyggeligste Fornemmelse for en Krigsmand) og at de, som de skulde stole paa, havde ført dem ud i en Bildmose. De vare blevne slæbte derved til Dannevirke i voldsom Begeistring, for at de i denne Fæstning skulde slaae alle Tydskerne. Og nu løb man med dem, inden der var begyndt derpaa, som om det gjaldt det bare Liv, hvad da ogsaa var tydeligt nok at see, at det gjorde. Saaledes stod Capit. Sørensen ogsaa i dette Dieblik overfor sine Folk. Det kan let forståes, at Mandfabet, der var udslidt og ubrugeligt til Mere i dette Døgn, da de hørte tale om, at de kunde komme til at seile, ere blevne graadige paa dette forholdsvise Stykke Bellebnet og at deres Capitain under disse Omstændigheder er bleven ligesaa graadig paa at skaffe dem det, da der nu eengang forelaae en Ordre med Bekræftelse fra Pladscommandantsfabet.

Og hvad er det saa for en Begivenhed overhoved at gjøre til Gjenstand for Dmtale, eller at gjøre Bæsen af, at Capit. S. ikke omstændeligere har skildret denne ligegyldige Episode i sin Bog, alene for at faae anbragt den ondskabssfulde Insinua-

tion, at han har villet skjule over den? De Ord, han har brugt: „Af 1ste Regiment afgik en større Deel med Dampskibet Duse, som var efterladt i Havnen osv.“ indeholde af den Oplysning, noget Menneſke kan forlange om den Sag. Udtrykket „en større Deel“ er fuldstændig correct og naturligt; thi sprængte Compagnier ere — hvad man maaskee nu har glemt i Krigsministeriet — ikke „rene“ Compagnier og desuden var der Troups af 1ste Regiments andre Compagnier ombord. Havde han indladt sig paa en saadan vidtløftig Sladder, som der „för tillfället“ er lavet i Generalstabsbogen, saa kunde Generalstaben med større Grund 26 Aar efter være kommen og skjældt ham ud, fordi han laae og bredte sig i Bærket med sine egne ligegyldige Oplevelser.

Og hvad Indflydelse skulde det have havt paa Begivenhederne, om disse to Compagnier p. p. havde kravlet paa Glatijs og fanget Fluor paa Veien fra Flensborg til Sønderborg ligesom alle de andre eller ikke, og om den ledige Plads i Duse ikke var bleven benyttet? Jeg talte med Oberst Mag Müller om Morgenen i Sønderborg og da omtalte han som et heldigt Factum, at disse sprængte Stumper af Regimentet vare komne til at jeile.

Men paa eengang blev dette nu, 26 Aar efter, til et uhyre Krigsmoment, der stillede Dannevirkens Rømning, Indtagelsen af Als og alt det Øvrige i Skyggen og fremkaldte en for Capit. Sørensen høift piinlig journalistisk Discussion, i hvilken endog selve Chefen for Generalstaben traadte op som Forsvarer af Capit. Sørensens Afstedigelse med en Tver, der kunde synes ikke at være ganske fri for at staae i Forbindelse med en maaskee ubevidst Fornemmelse af, at Bahnsøn ogsaa havde Magt til en skjøn Dag at afstedige ham. Det kunde være interessant at see et lignende krigsministerielt Angreb med Generalstabschefen i Spidsen og med samme personlige Hadſkhed rettet paa Forsvaret af Als og det øvrige krigshistoriske Materiale fra dette Aar.

Capit. Sørensen var En af dem, der hin uhyggelige 6 Februar havde havt det allerværste Arbeide. Han var bleven

efterladt ved Slesvig til Kl. 1 Morgen, var derefter i Fægtningsformation og Fægtning Armeens Bagtrop indtil Doversøstillingen, deltog der i Sankelmarkaffairen og kom derfra i sprængt Tilstand til Flensborg om Aftenen — altsaa efter 16—17 Timers Action! — hvor Krigsløffen spillede ham den saa skjæbnesvangre Seiltour i Hænderne, en Leilighed, som ingen Compagnichef under de Omstændigheder, hvormed den tilbød sig, kunde være bekjendt overfor sit Mandskab at vise tilbage, men som nu 26 Aar efter exploiteres til at stille hans Deeltagelse i dette Døgn's Arbeide i Skygge i Sammenligning med det Arbeide, Bahnsen og Schnack under denne Retraite havde med at ligge i deres Senge her i Kjøbenhavn.

Det er smigrende for Capit. S. og et Beviis paa, hvor godt han med sin litteraire Virksomhed har ramt, at Ministeriet har maattet behandle ham som en heel Krigsmagt og nedlade sig til at lægge og udføre en formelig Krigsplan for at betvinge ham ene Mand. For at komme ham ind paa Livet, maa der laves et historiskt Materiale, der kan benyttes til at compromittere ham journalistiskt baade som Kriger og Historieforfatter, og for at komme til dette Materiale, maa der med uhyre Beføstning for Staten forfærdiges en heel generalstablig Historie om 1864 — en Entreprise, der ellers vilde have været aldeles overflødig, da Capit. S.'s Bog indeholder Alt, hvad noget videbegjærligt Menneſte kan trænge til at lære om denne bedrøvelige Katastrophe. Dette Materiale skaffes saa tilverden ved at pille Sørenſens Compagni ud af alle de c. 180 Compagnier og gjøre dets Bevægelser i det store Panikskuespil hin triste 6 Februar til Gjenstand for Behandling i en særlig S, der er saa strategisk redigeret, at enhver uhyndig bedriftgraadig Læser maa troc, at Capit. S. ikke alene selv har begaaet noget Ufædrelandskjærligt ved at følge en modtagen Ordre om at lade sig indskibe, men ogsaa har forledet en anden Compagnifører til at begaae samme Forbrydelse, uagtet Paragraphen ikke tør undlade at tilføie som en ligeegyldig Bemærkning, at denne Compagnichef „hderligere bestyrkedes i sin Overbeviisning om Ordrens Rigtighed ved en til Plads-

commandantstabet affjendt Underofficeer" — en Bemærkning, der jo ikke blot disculperer, men i fuldeste Maal forberer de to Compagnichefer.

Efterat denne Knaldperle saaledes lykkelig er anbragt under Sørensen baade som Kriger og Historieforfatter, percuteres den af i „Dagbl.“ med: „En ny Martyr“; og paa dette Skrald begynder saa den store Fægtning, i hvilken Generalmajor Schroll, Chef for Generalstaben, træder op i fuld Rustning og med egen Haand tiltrods for Generalstabsbogen med dens „til Pladscommandantstabet affjendte Underofficeer“ nedlægger Sørensen og overantvorder ham til den halvsende Meute i Krigspalten som den, der har lufset sig til Flensborg og ud at seile og forført et andet Comp. til det samme, og som den, der skammelig har forsømt i sin Bog vidtløftigt at skildre denne for Fædrelandet vigtige Begivenhed og endelig som den, der paa Grund af alt dette retfærdigen er affædiget af Bahnsen og „hvis historiske Virksomhed ved Generalstaben vistnok burde have været standsset for længe siden“! Det kan være faldet Mange ind ved at læse dette, at, er det en smuk og fin Bestilling at være Generalmajor og Chef for den danske Generalstab, saa er det ogsaa undertiden et grovt Arbeide.

Naturligviis blev dette krigsministerielle Dverfsald Signalet til videre Forfølgelse gjennem hele den geworbne Krigspalte. Det hjalp ikke, at Sørensen paa aldeles ugjendrivelig Maade beviiste, at den hele reiste Dvalm var en tendentiøs Opdigtelse. Den blev ved at gaae igjen som et Eecho i Bjergene. Den krigsministerielle Spalte i „Dags. Nyhdr.“ — saa lidt har G. Nielsen været i Berøring med den legemlige Fædrelands-kjærlighed, at han ikke har kunnet see og ikke veed, at Oldenburg slet ikke var plafodet, men at det er hans Kamerat, Hr. Carstensen, Opfinderen af „Forvarsnihilismen“, der repræsenterer Plafodetheden i det bahnsenste Krigspectakel og som paa Grund af denne larmende Begemsfordeel siges at være casferet og fritagen for al anden Krigstjeneste — har ved flere Leiligheder og navnlig d. 17de Febr. og 26de Juli d. A. ligefrem opfordret til Sammenligning mellem „forhenværende

Reserveløjtnant" Sørensen og forhenbærende Student Bahnsen som Krigere og Krigsagkyndige. Bladet har maaskee Ret i, at det kan være til Nytte at anstille denne Sammenligning og den skal derfor her gjøres.

1. Som praktisk Kriger vandt C. T. Sørensen for over 40 Aar siden sig et Navn ved Fredericia og blev i samme Anledning slaaet til Ridder. Samtidigt vandt Bahnsen sig kun et Navn ved Tivoli, hvor han med sin Sabel siges at have slaaet sig selv til Ridder paa Billeteurnerne, og naaede først 20 Aar efter at skaffe sig et Ridderkors ad kemisk Wei. I den følgende Menneskealder levede C. T. Sørensen sig ind i vort Hærvæsen ved en aldeles uafbrudt Tjeneste som praktisk Fører. I den langt største Deel af samme Menneskealder gjemte Bahnsen sig i en lucrativ Stilling mellem et Underviisningslaboratoriums Potter og Kolber, i hvilken han ikke havde mere Velighed til militair Uddannelse og Erfaring, end om han i samme Tid havde siddet som Adjunct i Viborg.

2. Som tjenstlig Theoretiker tiltrak C. T. Sørensen sig velfortjent Dpmærksomhed under sin mangeaarige Tjenstvirksomhed; som bekendt fik han endog et Priissskrift om Reservebefalingsmænds Uddannelse kronet. Bahnsen har derimod aldrig tiltrukket sig nogen Dpmærksomhed eller Udmærkelse, ligesaa lidt i Fred som i Krig og ligesaa lidt paa Conto af Digler og Kolber som paa den tjenstlige Theories Conto.

3. I Felttoget 64 var C. T. Sørensen med fra den første Dag til den sidste og bar som foran er viist sin rigelige Deel af Wintercampagnens Strabadser og Lidelser. Hr. Bahnsen holdt Stillingen her i Kjøbenhavn, til den væmmelige Winter var forbi og Braadden af Felttoget og stødte først i Marts Maaned til Armeen i Frederitz. Han gjorde med sin laboratoriske Vegembæring i splinternye Munderingsstykker, der alle vare et Nr. for store, en oplivende affstikkende Erscheinung blandt os allerede luvslidte og lappede og blev gemtyligviis strax døbt „Helten af den kemiske Skikkelse“, i hvilken Egenskab han deeltog i sin eneste vitterlige Krigsbedrift, Fredericias Rømning, og kom derfra over til det gjæstmilde

Fyen, hvor han tilbragte den øvrige Deel af Felttoget i et for en mangeaarig Rjøbenhavner ikke uforfriskende eller afmagrende Landliggeri. Den største Strabads, Felttoget bragte ham, var at ride omkring i deiligt Foraars-Solffin i Egnen ved Middelfart og finde Batteriet Thestrups Kanoner, som han midlertidig havde faaet Commandoen over.

Den samme lykkelige Krigsfejæbne havde hans Befæstnings- og l'Hombre-Kamerat Conferentsraad Schnack. Han var dengang ikke ældre, end at han kom som Glev ved Høvisfolen omtrent samtidigt til Frederitz og blev anbragt ude i den befæstede Leir paa et Sted, hvor der lugtede mere og behageligere af Genever og hermetisk-henkogte Sager fra Rjøbenhavn end af Krigsanspændelser, og fik i denne Krigsvirksomhed ikke blot Leilighed til strax den 20de og 21de Martz at gjøre den samme Krigserfaring som de tilbageblevne Indvaanere af Frederitz om, hvorledes et Bombardement med Feltkugler tager sig ud, men ogsaa til i de nærmeste Dage før 28de April at erfare, hvorledes en derpaa følgende Rømning af en dansk Fæstning gaaer for sig. Den øvrige Deel af Felttoget tilbragte han ligeledes med at gjøre Erfaringer om et Krigsliv paa det for sine udmærkede Qvarterer berømte Fyen.

Man kan godt forstaae, at disse to Krigere have fundet den Maade at føre Krig paa saa fortræffelig, at de have kunnet faae Dyst til at etablere Forretning paa at skaffe os en ny af samme Slags.

4. Som Krigshistoriker har C. T. Sørensen, som foran omtalt, opnaaet eu Anerkjendelse og Anseelse, som Generalstaben vil kunne have Grund til at misunde ham i lang Tid. Som Krigshistoriker har Hr. Bahnsen og hans Drabanter kun gjort sig renommeret ved diverse høist mærkelige Historier, saa som: at Englænderne i 1807 ikke turde passere Store Belt — item, at samme Englændere i Halvfjerdsjerne havde fattet den skumle Plan at bemægtige sig Rjøbenhavn; item at Moltke i 1864 havde opfordret til Sjællands Erobring; item den Krigsfabel, at Fægtningen ved Sankelmark standfede Fjendens Frem-

rykning; kort sagt en Samling krigshistoriske Baafund, der kun have opvaakt Latter.

5. Som krigsorganisatorisk Tænkter har C. T. Sørensen den uomtvistelige Ære, at han tidligt gjorde sig sin Tanke klar og stadigt har fastholdt den trods alle de Piinligheder, hans Modstandere beredte ham og trods den betydelige Skade, deres Midderlighed ikke forbød dem personligt at tilføie ham. Capit. Sørensen har — som en ægte Frivillig fra 1848 og tro den Ged, han dengang svoer, at kæmpe for dette lille Folk mod dets Fjender uden Hensyn til sin egen Madpose — paa dette Gebeet udviklet en ligefrem storflaaet og beundringsværdig Patriotisme, storflaaet, fordi det er et ganske utroligt Arbeide, han har præsteret; beundringsværdig, fordi han sikkert kunde beregne, at det vilde tilføie ham et materielt Tab, han ikke havde Raad til at lide, og fordi han ligesaa sikkert kunde regne ud, at hvis han vilde melde sig til Tjeneste i Madposefædrelandsfjærligheden med sin Indsigt og colossale Arbeidskraft, saa vilde han være selvskreven til et meget stort Stykke af Ragen.

Hans Idee: gennem et Offer til den herskende Chauvinisme og oparbejdede Krigsgalstak at opnaae, hvad der er det første Skridt til Landets Redning, at faae Kjøbenhavn bevaret som en aaben By, maa betegnes som en ganske findrig og tilladelig Opportunisme; og han har under alle Omstændigheder den Fortjeneste i sin Kamp for denne Idee med en ligesaa knusende som utrættelig Logik at have pillet Hr. Bahnsøns Fæstning og den derpaa opførte Industri saa fuldstændigt fra hinanden, at der ikke er en eneste Logisk Steen tilbage af den, nu da den er færdig. Som forsvarsorganisatorisk Tænkter har Proprietair Bahnsø gjort det Kunststykke at bygge en Fæstning, som under sin Opførelse har voyet sig stærk ved, at dens Overflødighed og Unyttighed er beviist paa alle Punkter. Naar Tydskerne komme og gjøre opmærksom paa, at den umuligt kan bruges mod dem, fordi de ligge inde med hele Landet, saa svares: ganske rigtigt! men desto stærkere bliver den altsaa som Fæstning, da den saa har een stor Opgave mindre. Naar der paavises, at ingen Østersømagt kan angribe Kjøbenhavn sydfra,

jaa svares ligeledes: ganske rigtigt! men derved forøges jo Befæstningens Styrke. Og naar der ligeledes paavises, at ingen Bestmagt, der vil til Østersøen, kan være tjent med at gjøre 60 Miils Omvei for at besøge Kjøbenhavn, saa svares der atter: ganske rigtigt! men det forøger jo ogsaa Fæstningens Styrke. Flere Farer gives ikke for denne Fæstning. Naar man seer rigtigt efter, saa er det Kjøbenhavn, der beslytter Fæstningen, og ikke Fæstningen, der beslytter Kjøbenhavn.

Saaledes tager den ønskede Sammenligning mellem disse to „militaire Sagkyndige“ sig ud. Hr. Bahnsøn falder igjen paa alle Punkter og Capit. Sørensen har været fuldt berettiget til at kalde ham: „saa ukyndig i Fæstninger og i Krig som et Børn“.

Men denne Sammenligning skader hverten Hr. Bahnsøn eller hans Fæstning. Han har aldrig villet bygge en Fæstning, men en Kirke for en Krigsreligion, der skulde gjøre Artilleriet til det fornemste og dyreste Laug i Landet, saalænge der findes Penge i Kassen; og den Mand, der for mange Aar siden kaldte ham „et misvoget Provsteemne“, var ikke uden Divinationsevne. Bahnsøns Naturgave er et instincdrigigt Blik for, hvad Overtroen har udrettet i Menneskets Historie og hvad der fremdeles kan udrettes med den. Han er Overtroens militaire Fortificator hertilands og vil maaskee blive dyrket som en Ansgar. Han har allerede ladet sig hænge op i lange Aposteltræk i Porten paa Amagertorv Nr. 25 ved Siden af Commandeur Bloug. Det er Danmarks to Fæstningsaugurer i fuld Vegemstørrelse. Som bekendt var det Bloug, der gjorde Bahnsøn ved at lade Landsthinget forære ham Feltbefæstningen for at slaae Benstre. „Veh, bæh, Du Benstremand! Der kan Du see, vi kunde befæste!“

Det er en underlig Livsgjerning, den gamle Mand har at være glad ved at see tilbage paa. Der er ikke en Ulykke overgaaet dette nulevende Folk, som Bloug ikke har kunnet rose sig af at have skaffet os. Scandinavismen og alt det Windbeutleri, den frembragte. Friheden, som nu gaaer omkring i Gensdarmen og Kongeveris. Grundloven, som vi satte $\frac{2}{3}$ af

Landet til paa for at bevare og som nu viser sig ubrugelig til Alt undtagen til at lave Provisorier og Minister-Absolutisme af. Pressefriheden, som han selv brugte heelt op til at slaae sig tilveirs med, for derefter at faae den omstabt til en Pressetvang, der allerede har afgivet en større Høst af Straffe for politiske Forseelser, end de to sidste absolute Kongers Regjeringstid kan opvise. Skattebevillingsret, som nu er bleven til Skattebevillingspligt. Saa Novemberforfatningen og Ophidselsen til at tage mod Krigen 64, som gjorde det af med os, og derpaa Hærloven af 1867. Og nu har han skaffet os Bahnsøn og hans Provisorier og hans Fæstning og hans Religion. Paa denne hans sidste Stordaad er han bleven hængt ved Siden af Bahnsøn i Porten Amagertorv Nr. 25. I mere passende Selskab kunde denne „Danmarks dyreste Student“ ikke overleveres til Eftertiden.

Men C. T. Sørensen vil ikke blive hængt saaledes op. Han vil blive ved at gaae omkring i den bahnsønske Spalte og Forsvarsmenigheden som en Mand, der „mangler Fædrelandsfjærlighed“ og „hos hvem absolut Intet tyder paa Feltherretalenter“ og „som skriver et daarligt Dansk“!! osv. Det er al den Lurus, han faaer ud af sin Patriotisme. Hans eneste Opmuntring er at see den løierlige Udstilling af Rjød, som Bahnsøn holder for sin Arm og sender frem mod ham som ansvarshavende Straamænd. Det er en Procession med larmende Lyd af Artykker og Blatfødder som en Søndagsudflugt fra Almindeligt Hospital; og den gamle Kammerat fik Ret, der i Fortvivlelse over Krigen's Gang i 64 udbrod: „Det er Satan til Krig! De, der ligge hjemme paa Hospitalerne og slaaes med Franzoserne, blive større Helte end vi, der her gaae og slaaes med Tydskterne, og ville grine os ud, naar vi komme hjem.“

Efterat jeg saaledes har gjort mig til Defensor overfor den med Bahnsøn indførte nye Kampmethode paa det personlige Omraade, kan det være nødvendigt, for at den For-

følgelse, dette lille Skrift muligviis vil fremkalde, ikke skal rettes mod Uvedkommende, at give en Forklaring.

Der er allerede en af Bahnsøns halsende Røtere, der har været fremme og fortalt, at vi Tre, Capit. Sarauw, Sørensen og jeg, udgjøre en Sammensbærgelse, „Drei im Bunde“ o. l., og at vi ligesom de bahnsønske Forfatter-Consortier have skrevet i Klump. Der kan ikke tænkes en Løgn, som Bahnsøns Krigsypalte behøver at nægte sig at lave og sende ud som Stikord.

Jeg skal derfor først med Hensyn til dette lille Skrift erklære, at hverken Capit. Sarauw eller Capit. Sørensen have haft mere Anelse om dets Fremkomst eller mere Kjendskab til dets Indhold end Hr. Bahnsøn eller den nævnte Røter selv, før det nu foreligger trykt. Fremdeles skal jeg erklære, at jeg aldrig har haft nogenjomhelst Deel i eller været deelagtig i nogenjomhelst Raadslagning eller Fortrolighed om, hvad Dhr. have skrevet eller foretaget sig, ligesaa lidt som Nogen af Dhr. har haft mindste Anelse om eller Kjendskab til, hvad jeg nogenfinde har skrevet, før det har foreligget trykt. For at gjøre denne Erklæring saa tydelig som muligt, skal jeg formulere den saaledes, at der ikke har været mere Forfatter- eller Sammensbærgelsesmaaskepi mellem os Tre indbyrdes, end der har været mellem Bahnsøn og Nogen af os. Ligeledes skal jeg af bestemt Grund erklære, at jeg aldrig i denne Konges Tid har skrevet Noget „sammen med nogen Anden“, ligesaa lidt som jeg nogenfinde har skrevet, inspireret eller været med til at arrangere Nogetjomhelst skrevet i udenlandske Blade eller Organer om danske Forhold. Denne Erklæring kan maaskee spare visse Hjerner en Deel Hovedbrud.

Den epocheftabende Forandring, der er groet ud af den nye Tid og har gjort en Krigsminister til et af de farligste indenlandske vilde Dyr, er: 1, at Affkedigelse og Fratagelse af Indtægter er bleven en aabenlys Foranstaltning mod anderledes menende Medborgere, som man ligefrem vedkjender sig og offentlig forsvarer, og 2, at offensiv Journalistik, Pamphlettering, Angreb paa privat personligt Liv og løgnagtig Latterliggjørelse nu er en paa Ministerens Vegne arrangeret offentlig Skjærsild, som enhver privat Mand med Trang til at træde op som Talsmand for den regjerede Masse maa gaae igjennem. Det Probate i denne Behandlingsmaade er blevet viist i det Foregaaende med Capit. Sarauw og Capit. Sørensen.

Jeg selv afgiver et tredie Exempel. Jeg nyder vel den Ære at være anseet for den værste Widerfacher, Høiskoleriet og Levebrødstapperheden har haft i de Mennefsaalder, der gaae paa Tidrummet fra Midten af 50erne til nu. Og jeg tør vel ogsaa rose mig af, at dette ikke er uden Grund. Denne Høiskoleforstand og min Forstand har været som Olie og Vand og have aldrig kunnet løbe sammen til Toddy i samme Glas. Naar jeg var stemt for krigsvirksomme Foranstaltninger, saa vare de haabløse og capitulerende, og naar jeg var fredelig, bleve de krigsgale.

Efter Doprøret 48—50, da Spørgsmaalet om en ny Armeorganisation trængte sig frem paa Dagsordenen, var jeg betagen af den Idee, at vi skulde have et forholdsviist stort levende

Bærn, navnlig Infanteri, hvad det havde viist sig, vi kunde bruge og trænge til. Jeg havde to Hensyn: 1, at vi skulde være istand til at magte en Gjentagelse af et Oprør indenfor Landets Grændser, og 2, at vi skulde være istand til at benytte vor gode naturlige Defensive, der bestod i, at vi havde Herredømmet paa Søen og saaledes Flankerne dækkede paa Halvøen. Den Finanskraft, der kunde offres paa tekniske Foranstaltninger, vilde jeg fornemmelig have anvendt paa Marinen, der jo repræsenterede den første Betingelse i Defensiven.

Det er saaledes, saa ironisk det nu lyder, mig, der første Gang fremsatte den Tanke, at vort Krigsvæsen skulde indrettes paa at være et „Forsvarsvæsen“. Som Betegnelse for vor Krigsopgave var det Ord „Forsvar“ egentlig aldrig brugt før. Denne Idee gjorde ikke alene ikke Lykke, men vakte den største Forbittrelse i den da styrende Krigslærdom og blev med stor Glubstthed imødegaaet og slaaet til Jorden som et anmassende Forsøg af Infanteriet paa at trænge sig frem og styde de specielle Baaben tilside. Krigslærdommen vilde ikke høre Tale om „Forsvar“. Affærdigelsen og Henrettelsen af Forslaget formulerede de i den Grundbetragtning — der nu vil vække Opsigt —: „Det kan ikke nytte, at vi anstrenge os paa at opstille en stor Styrke, da Tyskland jo altid vil kunne møde med en 10 Gange større.“ Vi skulde ikke søge vor Styrke i Dvantiteten, men i Dvaliteten. Vi skulde lægge Accenten paa Generalstab, Artilleri og Befæstninger. Det levende Bærn kunde man altid lave. Dette vedblev at være det krigsvidenskabelige Program indtil Katastrophen 64. Paa dette Program blev Lund byes Hærforslag af 58 og de efterfølgende Lapperier udarbejdet.

Da saa Pengene til Dannevirke- og Flankestillingernes Befæstning vare bevilgede, gjorde jeg opmærksom paa, at en defensiv Grilling paa 11 Mill var Konvens og at det vilde være fornuftigere at holde sig til Flankestillingerne. Men vilde man absolut slaae sig ned i Dannevirkestillingen, saa kunde det ikke nytte, at man bevilgede Penge til Befæstningen, naar man ikke med det samme bevilgede Penge til Organisation af det

levende Bærn, der skulde forsvare den. Dette Bærn maatte være mindst 5 Armecorps'er paa 20,000 Mand, hvorved det vilde blive muligt at gjøre Stillingen til en offensiv Stilling, o: et Støttepunkt for offensive Udfald mod en over Eideren fremrykkende Styrke — den eneste Mulighed for, at den Stilling kunde bruges til Noget. Saa sloges vi om det i dette Decennium, saa Haarene røg os om Ørerne; men jeg kom ingen Begne. Jeg blev hver Gang slaaet ned af dette virkelig forbløffende: „Hvad kan det nytte med den store Styrke. Tydskerne kunne møde med en 10 Gange større.“

Dg da saa Executionen — 16 Aar efter den første tydske Invasion — kom og afbrød denne Discussion, stode vi danstkrigsvidenskabelig- og generalstablig i Dannevirkestillingen uden Armee — eller, hvad der var værre, med en Armee, der var organiseret over Hals og Hoved fra 14. Novbr. i 2 Maaneder af en theologisk Student, hvis Hovedforestilling om Krigsvæsen samlede sig i den Grundætning: Infanteri kan man strax lave og Infanterifører kan man tage enhver Mand fra Gaden til at være. Dg i denne theologiske Slagfærdighed kæmpede vi os saa hjem i Dannevirkestillingen. Den Bei, vi gik ad til Dannevirkestillingen, og som vi ogsaa gik ad tilbage fra Dannevirkestillingen, hedder fra gammel Tid Ørbeien.

Naar man nu maaskee vil sige, at det af mig dengang forsøgte Raisonnement jo ogsaa var en Slags Krigsgalskab, saa forholder dette sig ikke rigtigt. Det var heller ikke Andet, end hvad der dengang ligefrem laae naturligt for. Vi maae endelig høre op med at blive ved med at sige „Vi“ til os selv. Dengang havde vi endnu den tydske Befolkning og kunde befrygte en Gjentagelse af det Oprør, der havde været lige ved at overmande os. Derhos havde vi en naturlig Defensiv, der opfordrede os til Austrengelse og som vi ikke kunde være bekjendt at forsage i. Vi havde Herredømmet paa Søen. Vi kunde indskrænke Tydskerne til at muntre sig paa Halsøen og vi kunde tage rigelig Revanche ved at blokkere deres Havne. Dertil kom, at vi dengang ikke havde de samme Begreber om Tydskland som nu. Dets Prestige hvilede paa de napoleoniske Krigsbegiven-

heder og tog sig ikke videre imponerende ud paa den Baggrund. Vi havde i 48 og 49 været i ikke saa aldeles uintim Berøring med tydske Krigsfolk og faaet det maaskee lidt for raske Indtryk, at de ikke vare hidsigere til at gaae paa, end at vi godt kunde have taget det op med dem, naar vi blot havde haft vort Kram rigtigt i Orden. De to Tidsscolosser, Bismarck og Moltke, vare endnu langt fra at være opfundne. Det var ikke saaledes som nu flaaet fast i den almindelige Bevidsthed, at en Lille ikke kan flaaes med en Stor. Sagnet om Leonidas var endnu dengang god Historie. En Krigssituation, i hvilken Tydskerne kunde besætte en Deel af, ja selv om det skulde være hele Halvøen, medens vi med vor Landmagt vare stærke nok til at dække Verne og istand til med Flaaden at kvæle hele den tydske Søhandel, var ikke haabløs, ikke engang uinteressant.

Dette Forsvarsræsonnement var hverken unaturligt eller ufornuftigt i Forhold til de Forestillinger, som vare berettigede og almindelige paa den Tid. Men alligevel maa jeg tilstaae, at da jeg i 1864 saa, først hvorledes man diplomatisk eller statsstyrende bar sig ad, og derefter baade Tydskland og Østerrig komme anstigende tillands og =vands — Østerrig havde jeg naturligviis ikke taget med i mine Beregninger — mens hele den beskregne „europæiske Nødvendighed“ stod med Hænderne i Bugelommerne og morede sig dertil, saa maatte jeg erkjende, at Krigslærdommens „Hvad kan det nytte“ dog nok havde været det rigtige Bæstik og at det store Bærn ikke havde kunnet hjælpe under disse Omstændigheder.

Dermed skulde man troe, at vi havde fundet hinanden og at vi nu kunde gaae et Stykke henad Veien sammen. Men nei. Befindelsen og Ræsonnementet var ikke saa saare kommen til Kræfter igjen efter Katastrophen 64, før vi, Krigslærdommen og jeg, ligesom de holbergiske Advocater sprang hver især om paa den anden Side af Dommeren og plaiderede Sagen fra de modsatte Overbeviisninger. Nu var jeg bleven den, som sagde: „Hvad kan det nytte“, og nu var Krigslærdommen bleven i Forsvarshumeur. Nu, da hele vor naturlige Defensive var

gaaet, da vi havde mistet Monarchi, Herredømmet paa Søen og der ikke var levnet os en eneste strategisk Linie eller et eneste strategisk Punkt, nu vilde Krigslærdommen til at have Forsvarsvæsen.

Ja, det gik mig saa curiøst, at medens jeg var bleven reduceret in absurdum og kun havde høstet krigsvidenskabelig Utaf og Grovheder (som jeg da forresten betalte godt tilbage) for mine Forsvarsideer, da vi havde vor naturlige Defensive, saa blev jeg nu gravet op og kom til at gjøre Virkning med dem, da vi havde mistet det Hele og et Forsvarsvæsen var bleven det bare Nonsens.

Dette begyndte allerede i Forsvarscommissionen 1866. Balthasar Christensen, som sad i denne Commission og som i Begyndelsen af denne sin Function indtog sit gamle besparende og tilbageholdende Standpunct overfor Krigsudgifter, havde faaet sig udleveret af Giødward nogle af mine gamle skrevne Ting, og det fortalte mig, at han ved Væsnningen af dem var bleven aldeles omstemt og bevæget til at træde forsvarsspændabel op og gjøre sin Indflydelse paa Partiet gjældende i den Retning. I detmindste var det General Scharffenbergs Opfattelse, der sad i samme Commission; og efterat han var bleven affædiget og misfornøiet, gjorde han sig oftere en Morstab af at lade mig høre, at jeg selv maaskee havde bidraget meest til Hærløvens Fremkomst af 1867. Dgsaa Tscherning ansaae denne Balthasar Christensens Omvendelse til Forsvarstroen som en væsentlig Grund til, at det ikke lykkedes ham mellem 2den og 3die Behandling at faae Venstre til at vælge „Danmark som Krigsmagt af den gamle Militair“ som Program for dets Holdning i Hærløvsafgjørelsen.

Jeg var saaledes selv bleven brugt som medvirkende Kraft til at skabe den Undergangsphase, hvori vi nu befinde os og hvori „Krigsvidenskabeligheden“ har etableret sig som en Magt, der for mit Syn staaer som den farligste Fædrelandsfjende, der har været fremme i min Tid, og jeg var derfor dobbelt opfordret til at forsette min Krig mod den, hvilket jeg gjorde.

I den Krigsvidenskabelighed, med hvem denne Strid førtes, tjente Bahnsøn som menig Tilskuer, om hvem Ingen formodede, at han enten kunde læse eller skrive eller havde Speculationer paa Andet end Privaterhverv, lige til efter Socialist-opløbet 1872, da der var kommet positiv theologisk Grøde i Luften, Madlugten kaldte ham frem. Og da han vaaguede op i Baronens Seng og maatte knibe Jeppe i Armen som den, der nu pludseligt var bleven Manden for det Hele, havde jeg allerede, forsaavidt det kunde skee med Fornuftens Vaaben, flaaet hver Tøddel ihjel af den Religion, han vilde til at stifte, og kun levet ham Agitation med Overtro og de laveste kropslige Fagter til at gjøre Carrière med.

Det er derfor ikke mere, end hvad jeg har fortjent, naar jeg betragtes som den egentlige Antichrist af Jesperjesperseneriet, og at jeg i denne Egenkab er bleven behandlet efter den for dets Modstandere opfundne Methode. Jeg var vel den Første, mod hvem Afstedigelses-Argumentet anvendtes, idet det faldt allerede i Discussionen om Hærløvsrevisionen 1880. Dette var mig allerede en Behagelighed. Det var det første Tegn paa, at det var et Par Krigs-Karle, der var kommen til, som vidste, hvilken hæderlig Ting Magten er. Bahnsøn jagde ligefrem, da jeg ærtede ham dermed, at det var „fordi de havde Magten“. For mig var det en Morstab at betale dette Stykke Krigsomkostning, som jeg i flere Aar havde anvendt udenfor mit eget Vellevnet. Det var mellem mig og Bahnsøn-Kauffmann Slaget havde staaet. Det var mig, der havde tabt det. Det var Berg og Bøjsen, der i det kritiske Øieblik kom løbende omkaps over til Fjenden i en saa uventet Fart, at han lige var ved at blive rendt heelt overende af dem og af Glæde. Det var derfor i sin Orden, at jeg skulde betale i Krigsomkostning, hvad jeg havde. Men nu var det det Sære for mit Vedkommende ved denne Krigsliquidation, at hvis jeg havde vundet Slaget, saa var jeg kommen til at betale det Samme. Min Krig gif jo kun ud paa at faae affaffet alt det, hvoraf min Jndtægt var en latterlig lille Deel. Hvad enten jeg vandt

eller tabte, saa var jeg vis paa at komme til at betale. Saaledes er jeg altid kommen heldig fra det.

Det var i 1880. Dengang kunde man endnu ikke gjøre Mere. Men da saa i Løbet af Decenniet den krigsministerielle Journalistik havde arbeidet sig op til en saa berettiget Snakformhed, at den kunde skride til at foragteliggjøre sine Modstandere med ligefrem gemeen Bagvaskelse, og denne Cur med saa stort Held var bleven anvendt paa Sarauw og Sørensen, skulde den naturligviis ogsaa prøves paa mig, hvilket Forsøg fremkom i „Dagbladet“s Krigsspalte for 15. October ifjor. Naar jeg nu i Krigsspalten var bleven henrettet paa samme Maade, saa vare de færdige med det Værste. Hvad der gav dette Overfald Glands og navnlig et vist Anstrøg af Velstand i Skatteborgeres Vine, var den Oplysning, der var kommen lige iforveien, at det havde kostet Ministeriet 27,000 Kroner at holde denne Krigsspalte med tilhørende Straamænd i „Dagbl.“ ilive. Det var en af de interessanteste Hjernetrynger af Galanterihyge, man vistnok nogenfinde har seet. Der var ikke een Bagvaskelse deri, som ikke var lumpen, lavet Løgn. Meningen dermed var, at jeg nu skulde komme til at sidde til op over Ørerne i sagsførende og journalistisk Holmgang med dette løierlige Compagni af hvervede og betalte Nihilistmilitarister, medens den gagerede Militarisme kunde staae sagesløs bagved og gnide sig i Hænderne.

Dette var en heelt forkeert Beregning. Det er det største Fægtningsheld, jeg og den Sag, jeg staaer for, har haft i min litteraire Campaigne. Bestyrelsen af dette Lands Undergangsarbejde har paa hvert Trin holdt sig dækket i en Nimbus af excellent Fornemhed, der tvang Discussionen ned i en vis Formforsigtighed og hindrede Modstandere i at tale fra Leveren. Denne Hemsfo var til stor Gene for Tankeudvejlingen og denne Gene blev nu tagen heelt bort. Noget Heldigere kunde ikke skee i et Forstandsdominium, der alene bestaaer i Kraft af kongelig Bestalling, end at den fgl. Bestalling i sit Overmod selv angiver den Tone, der trænges til. — Denne Krig trængte til at blive personlig. Og det er nu skeet. Det er Hr.

Bahnsøns Krigsspalte, der i sin Egenstak af den personificerede Krigsvidenskabelighed selv har grebet Offensiven og ført Striden over paa det personlige Gebeet og valgt Latterliggjørelse og derved givet Modparten Ret til at behandle en Sag, der heelt igjennem er personlig Interesserethed, og derfor netop trængte til at blive personligt belyst, paa samme Maade.

Skjøndt Udfordringen var tydelig nok og skjøndt Luften er saa qualm af lutter gjensidig Erhvervs-Agtelse, at man som Hundene i Aachen maa føle sig opmuntret ved, at der er Nogen, der vil give sig i Kæft med En, har jeg, som man vil have seet, kun i ringe Grad benyttet mig af denne Ret i min egen personlige Interesse. Deels har jeg følt mig overvældet af, at det skulde gaae min gamle Forstandsantipode paa en saa fær Maade godt i Livet, at den skulde ende med at lade sig personificere som offensiv Smudsblads-Journalistik — hvilket er, hvad vore jydse Soldater paa Retraiten 49 udtrykte ved: „Nu avancere vi igjen tilbage“ —, og deels har jeg ikke havt Tid. Som enhver Læser, der har arbejdet sig igjennem dette uordentlige lille Skrift, vil have bemærket, er jeg besat af den fixe Idee, som jeg indrømmer er en Taabelighed, at ville værne den sunde Forstand i dette lille Folk, som jeg tilhører og for hvilket jeg har havt en heel Deel Uleilighed og fremdeles anseer mig forpligtet til at vove Noget for endnu. Dette mit Kong Carls Hoved løber hvert Dieblik min Tanke mellem Benene og spolerer mig enhver personlig Fornøielse, som jeg kunde fristes til at hengive mig til. Der findes derfor i det Foregaaende intet andet Personligt, end hvad der er patriotisk nødvendigt til at belyste den Rolle, den personlige Industri har spillet og spiller i den Skjæbne, vort Fædreland nu ruller hen i. Jeg har aldrig været fremme for min Person, men kun med min Person, og der findes ikke nogen Mand i Danmark, med hvem jeg har noget patriotisk Mellemværende for min personlige Fordeels Skyld.

Hvad der ellers maatte findes af Eiendommeligt og Pikant i Tankeafleveringen og som af Nogle i Forhold til deres Livs-

syn vil opfattes som Ondskab, Nederdrægtighed, misundelig Trang til at gaae omkring og fortrædige hæderlige Folk i deres lovlige Næringsvei o. s. v. og af Andre maaskee vil kaldes Stiilfærdighed, maaskee Bittighed, ja maaskee Skarpsyn eller saadant noget unyttigt Noget, maa for mig gjerne have Lov til at gaae under disse Betegnelser, men er i Virkeligheden slet ikke Noget af den Slags. Det er — som Flyndernes Dine og Muldvarpens Skovlpoter o. l. — ikke andet end nødvendige Eiendommeligheder, der have udviklet sig naturligt af en bestemt Livsposition. Det er Virkningen af den Naturnødvendighed, jeg lever under, at jeg altid skal være alene om det. Jeg har altid maattet staae alene i Brechen. Og jeg har næsten altid maattet staae — med Blæk forstaaer sig — med en heel Arme. Saaledes ogsaa denne Gang. Jeg kæmper mod hele den danske Krigsmagt, der er stærk ikke blot ved sine kongelige Bestallinger, sin Numerus, sine Slægtninge, sin Pengekasse og lovlige Argumentmidler, men ogsaa nu stærkere i Prestige end nogenfinde med den ny Tids Laurbær fra Fandangoerne ved Hald og Cotillonstourene fra Dronninggaard og de mange ramte Straaemænd fra Tisvilde Hegn, eller hvor de nu antræffes, og nu nylig Bahnsøns Skjold-Française med de sjenste Madamer. Den, der befinder sig i en saadan Kampposition, maa hitte paa Kunster, Noget i Retning af Tordenfjolds Soldater eller Træhesten i Troja eller saadant Noget, der kan divertere og vildelede Fjenden og bilde ham ind, at man er i stor Activitet. Andet er det Eiendommelige, det Ugeneralstabilige, om jeg saa maa sige, hvis Nogen skulde finde Sligt i dette Skrift, ikke. Det er kun Figfagerier, der forresten slet ikke ere saa nemme for Enhver at hitte paa; men det skal nu jeg forstaae.

Denne Munterhed er ikke til at lee ad. Alvoren kan være saa betrængt, at den undertiden maa nedlade sig til Munterhedens Tillokkelser for at skaffe sig Lyd. Tiden er fuld af Commerç og Alt er gaaet som Commerç og Levebrøderi. Den doctrinaire nationalliberale Wiisdom fatte det gamle Danmark til ved at regjere efter hvad den fandt i sin Samvittighed var Ret og Godt. Den nedværdigede sig dybt nok. Den sidste

Blomst af dens Kraft var Hr. Lars Dinesen som Statsrevisor. Men saa stolt var den, at den ikke engang for at redde sit Liv vilde nedlade sig til den mechaniske Agitation. Det var dens Hæder.

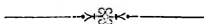
Saa kom Hartkornsforsstanden med Tilkalddelse af det nødvendige subalterne Quantum Katheder-Bløgt. Den var ikke stolt og greb den corporlige Agitation, som viist i det Foregaaende. Dens store Opdagelse var, at det hidtil frygtelige Begreb „Folket“ var det bare Vaas og at en afgjørende Deel af dets Repræsentanter var Erhvervs personer, der betragtede deres Rigsdagsvirksomhed som et Embede i Nærheden af Ministernaade, eller honette Ambitioner, der ad den Wei kravlede op til Agtelse og Anerkjendelse og som man let nok kunde tvinge til Overgivelse og Sammensmeltning. Men naar Samvittigheden i en styrende Wiisdom er sunken ned til at indbefattes i den Grundfætning, at enhver Regjerings speculation er god og hæderlig, naar man blot ved Hjælp af de usleste Subjecter og ved Damp-Agitations-Victoria-Masfiner og ved at dele Befolkningen i Menighedshobe og luffe dem inde i Folde som Stude og præke Tro i dem og love dem at blive Kammeraadere, kan danne en Opinion for den — saa er der ikke mere Alvor i Tiden. Dette System holder ikke og fører ikke til Noget, der holder.

Og i dette System staaer Hartkornets Befæster Bahnsen med sin Artillerireligion som en af disse Tude-Toppe, Drengene trække af med en Snor og som snurrer og tuder saa længe paa Gulvet, som Snorens Længde og Ustrækkets Kraft strækker til — først muntert brølende, saa aftagende tudende, tilsidst hufeligt klynkende og saa falder den om med nogle døende Suf og ruller hen i en Krog.

Saadan en Top er Bahnsen. Han løber kun det Stykke, Religionen er trukken op til. Han begyndte muntert brølende paa Forsvarsmøderne og i sin danske Presse. Nu da Kraften er gaaet af den Phase, gaaer det aftagende tudende løs i den tyndste Presse for Betaling med Anbefalinger for Fæstningen. Men den Kraft er nu snart ogsaa løben ud og saa kommer det

Sidste, at Keiseren, Prindsen af Wales og Kongen af Grækenland ønske Religionen opretholdt her i Landet. Det kan man allerede høre af Kamms Conducteurer paa de Frederiksbergske Omnibusser. „Keiseren vil have det“. Det er det ynkeligt klynkende Raab og saa dingler Hr. Bahnsen og hans utrolige Fæstningsrummel om med nogle døende Suk og ruller hen i en Krog.

Og saa ville maaskee Nogle ved at see i deres Portemonnaie komme i Tanker om, at der var Alvor i denne løierlige lille Bog om de „Tre Bonner“.

Kettelser.

- Side 37, Linie 10 fra n. læs J. J. Rousseau.
" 72, " 13 fra o. læs Westminster Abbey
" 105, " 7 fra n. læs Conseilspræsident.

